A

1436

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI

1965

Foto:
N.I.

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1919.

FOLYTATÁS

Magyar
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

724
1919.

KIIRT CZIKK

a M.Tud.Akadémia Igazgató-Tanácsának 1919.november 26-iki ülése jegyzőkönyvéből.

1/a/ A gondnok évente 50 /ötven/ mm. szenet és egy fuvar fát élvez, saját nyilatkozata szerint 33 év óta. Erre az Igazgató-Tanácsnak vagy az Elnökségnek határozata nincsen. A gondnok kijelentése szerint ez az intézkedés Sztoczek József másodelnöktől /1886-89/ származik,de jegyzőkönyvi határozat erről nincsen. Tekintve,hogy itt három évtizedre terjedő gyakorlatról van szó,a bizottság belenyugszik a tényekbe és tekintettel különösen arra,hogy a gondnok nemsokára eléri szolgálati éveinek teljességét és esetleg már előbb is nyugdijazható lesz,járandóságai és élvezményei változtatásának szükségét most nem látja.

1919. november. 30.

724

1919

Nagytekintetü Igazgató-Tanács!

Kötelességemnek tartom a Tanácsköztársaság, illetőleg a proletárdiktatura s az ezt követő idő alatt az én ügykörömbe tartozó dolgokban történtekről a következő jelentést tenni:

1. 1918. október 30-án Népőrség vonult be a palotába és elfoglalta földszinten /:irodahelyiségül:/ a Kkhivatal csomagoló szobáját, magának a hivatalnak egy részét valamint a földszinti folyosót és az oszlopcsarnokot, a hová fekvőhelyül, szalmazsákokat helyeztek el. Ez az őrség mintegy 12 hétig tartozkodott itten.- Utána a Vörösőrség foglalta el az elnöki - és a disztermet, a hová ágyakat és fegyvereket vittek. Elképzelhető, hogy a sokszor 800-1000 ember itt tartózkodása, hullámzása milyen rongálást és ronditást vitt végbez!

A kár helyreállitása, illetőleg megtéritése iránt az Akadémia az akkori hadügyminiszterhez fordult, akinek rendelkezésére szemlét tartottunk; de mert az ügy maiglan sem jutott dülőre, e hó 4.-én ujabb sürgős felterjesztés intézésére kértem fel a főtitkári hivatalt.

2. A házbérekre vonatkozóan szerencsém van jelenteni, hogy azokat a proletárdiktatura idején a házbizalmiak vették föl és fizették be. A bérház bizalmi férfiaiul a lakók dr. Kemény Dezsöt és Pintér Mártont választották meg, akik tapintatosan és kiméletesen jártak el tisztökben. A palotában Cseri József és Pados István szerepeltek ilyenekül, ám, hogy kiktől kapták a megbizást az ma is homályos elöttem. Ugyanis az iktatókönyvbe 313 sz. alatt a következő van bevezetve: „Cseri József és Pados István bejelentik, hogy a Palota lakói öket választották meg bizalmi férfiakul és fölmutatják a Munkás- és Katonatanács által április 15.-én kiállitott igazolványt, mely az ő megválasztatásukat tudomásul veszi. Azonban a palotában a Főtitkáron kivül négyen laknak, magától a Főtitkártól pedig tudom, hogy ő n e m választott, n e m a háziszolga és n e m özv. Rieger

Péterné, aki azidétt kórházban volt. Ök ketten maradtak hát választók. - Érthető bizalmatlansággal néztem tehát szereplésöket, föl is kértem az Ügyvezetőt, forduljon a Népbiztossághoz, hogy a Palotában ahol a gondnokot ügyei további elintézésével ideiglenesen megbizta, van-e szükség a bizalmi férfiakra. Az Ügyvezető szóbeli közlése szerint, az volt a válasz; nincs. De mert ezt a választ csak julius végefelé kaptam, pirulva türnöm kellett e két egyénnek sokszor kihivó viselkedését.

A házbér-befizetésekről tisztelettel idecsatolom a bizalmi férfiak elszámolását. E szerint a b é r h á z után a május-juniusi bérnegyedre befizettetett a M. Földhitelintézetnél 8278 K 76 f; a Postatakarékpénztárnál pedig 4196 K, összesen 12474 K 76 f vagyis 400.24 K-val kevesebb, mint a mennyit az én kimutatásom feltüntet. Itt meg kell jegyeznem, hogy nekem, kinek természetbeli lakásom van, a diktatura alatt lakbért kellett fizetnem. Lakbérkimutatásom szerint a palotában 9500 K volt a máj-jul. bérnegyed összege. Ebből az összegből, levonva 140 K vörös zászlókra és Glancz pinczebérlő aug. hóra eső, de be nem fizetett 183.66 K lakbérét, összesen tehát 323 K 66 f-t, a Postatakarékpénztárba, a Palota után 9176 K és 34 f fizettetett be.

3. A Hornyánszky cég a proletár diktatura alatt kommunizáltatván, irodája és Könvkiadóhivatala égész berendezését, a raktárban levő összes könyvekkel és nyomtatványokkal együtt elvitték. A cég engemet sem erről nem értesitett, sem azóta nem keresett velem érintkezést; ami elég különös. De mert az üres helyiségek értékesitéséről gondoskodni akartam, odaküldtem megbizottamat, a kivel irásban azt izentek, hogy a bérleményre nem refléktálnak. Ezeket a helyiségeket, amint azt a házmesternére vonatkozó jelentésemben emlitettem, 1919. aug. 15-től kezdődően évi 13800 /:eddig 12000:/ K-ért bérbeadtam. És mert az Akadémiát augusztus 1-15-ig 500 K házbér illeti meg, az Ügyészhez fordultam, szólitaná fel a céget, hogy ezt valamint a betörve talált üvegtáblák bevágatásáért járó összeget fizesse le.

4. Károlyi György nyomdászt ugyancsak az ügyésszel való előzetes értekezés után felszólitottam, hogy a Magyar Földhitelintézet kimutatása szerint évek óta felgyülemlett 13,753 K 81 f. házbérhátralékot 14 nap alatt fizesse be, mert ellenkező esetben a helyiségeket fel fogjuk mondani és tartozását birói uton behajtani. Egyben figyelmeztettem Károlyit, hogy a különben is szokatlanul alacsony házbért november elsejétől fogva fel fogjuk emelni. Erélyes föllépésemnek eredménye volt; a bérhátralékot azóta befizették és az ügyészszel együtt szövegezett megállapodás szerint az eddigi 5500 K helyett 1919. november 1-étől kezdve évi 15000 K-t fog fizetni. Igy a bérház bérjövedelme évi 12500 K-val nagyobb lesz.

A tüzelőanyagot illetően szerencsém van jelenteni, hogy, dacára az évekóta tartó fölötte nehéz beszerzési viszonyoknak, most is hozzávetőleg 120-30 mm szén és mintegy két-három fuvar /:kemény- és puha:/ fa van. Azonban ez a mennyiség távolról sem elegendő az Akadémiának, és ha a helyzet nem javul és anyagot /:ami csaknem bizonyos :/ nem kapunk, üléseket nem fogunk tarthatni, sőt a hivatalokat sem fogjuk füthetni. Ehhez járul, hogy az Akadémiai szolgák, nem ugyan igazgató-tanácsi határozat alapján, hanem főtitkári utasitásra év- és személyenként 15-15 mm szenet kaptak. Ezen intézkedésre támaszkodva, egyre ostromoltak szénért és én ugyancsak főtitkári utasitásra a bennlakók mindegyikének több puttonynyal adtam is. De mert ezt folytatva, készletünk fogyván fogyott, beszüntettem a szénadást. Erre aztán Cseri József az akkori összeköttetései révén, ügyességgel kijárta a Budapesti Forradalmi Munkás- és Katonatanács Tüzelőanyageloszto Hivatalánál a következő igazolványt: "Az V. ker. Akadémia-u. 2 sz. házban Pados István, özv. Rieger Péterné, Cseri József, Klell István és Heinrich Gusztáv természetben kapnak tüzelőanyagot a M. T. Akadémiától, ennek készlete körülbelül 150 mm szén és 45-50 mm fa. Fent nevezetteknek a természetben való ellátás jár." Olvashatatlan aláirás. Tájékoztatásul szükségesnek tartom itt megemliteni, hogy a proletár diktatura alatt köztudomás szerint a főváros lakosaihoz felhivás intéztetett a tüzelőanyag készletének bejelentésére. Az erre vonatkozó ürlapot, a palotabeli bi-

zalmik kérésére, én töltöttem ki és - hogy a pincezében levő készletet az Akadémia számára megmentsem - a palotában lakók mindegyikénél a „készlet" rovatát ü r e s e n hagytam, a „Megjegyzés" rovatába pedig azt irtam, „természetben kapják."

Hogy a fentnevezett hivatal rendelkezése mennyire nem helytálló, kitünik már abból is, hogy pl. özv. Rieger Péternének, ki mint szolga nyugdijas özvegye lakott a palotában, nyugdijához tüzelőanyag ellátásra nincs igénye. Nem ismerhetem el tehát irányadónak a fentebbi rendelkezését. De, miként emliteni szerencsém volt, készletünk a téli évadra még akkor sem volna elegendő, ha sikerülne hozzá /:bizonyára felette magas beszerzési áron és szinte szemérmetlenül nagy fuvardijjal :/ szereznünk, mély tisztelettel azt vagyok bátor javaslatba hozni: legalább segitsen az Akadémia családos, több gyermekkel megáldott alkalmazottjainak amugyis elég keserves helyzetén és, egy megállapitandó kulcs szerint, osztassa közöttük szét a tüzelőanyag készletét. Bizonyára mindegyik áldani fogja a Nagytekintetü Tanács megértő, humánus rendelkezését. A meglevő készletből legföljebb a főtitkári hivatal - e g y s z o b a - céljaira tartatnék fent, heti 1-2 napi fütésre, egy bizonyos mennyiség.

Merem hinni, szeretem remélni, hogy ma, amikor tüzelőanyag hiányában intézeteket, iskolákat zárnak be, alázatos előterjesztésemen a Nagytekintetü Tanács nem fog megütközni.

6. A szolgák ruházata szintén megoldandó kérdés. Ugyanis eddig mindegyik és minden évben egy tavaszi- és egy őszi öltözetet, két kalapot és kétszer kapott csizmapénzt; minden negyedik évben pedig egy télikabátot. Most lenne a megrendelés ideje; de mert ez a horribilis árak mellett ma nagyon jelentékeny összeget igényelne, legyen szabad a Nagytekintetü Tanács erre vonatkozó határozatát, illetőleg utasitását kérnem. Tájékoztatásul legyen szabad megjegyeznem, hogy a tiszti- és szolgailletmények tekintetében az Akadémia mindég az állami alkalmazottak részére törvényileg megállapitott járandóságokat tartotta magára nézve irányadónak; az állami altisz-

tek megszabott évi ruhailletménye /: 100 K :/ változatlanul meghagyatott. Tekintettel azonban a mai drágasági viszonyokra, ezek enyhitésére háborus- és drágasági pótlékot és ruhabeszerzési segélyt kapnak. Ezt élvezik az Akadémia alkalmazottjai is. Nem akarok ugyan a Nagytekintetü Tanács intézkedése elé vágni, mégis azt hiszem, előterjesztést kell tennem és tehát bátor vagyok javasolni: hogy altisztjeink számára megváltásképen személyenként az 1915-iki, már háborus esztendőben fizetett, természetbeli ruhák ára, 1919. november 1-től 1920 október 31-ig terjedő időre egyösszegben utalványoztatnék ki. Vagyis mindegyiknek 500-600 K.

7. A budapesti ker. Munkásbiztositó Pénztár két **f i z e t é s i m e g h a g y á s t** küldött az Akadémiához. A főtitkári hivatal véleményezésre mindkettőt nekem adta ki. Minthogy a kommün rendeletei hatályon kivül helyeztettek, az Akadémiának, ha ez összeg lefizetésére esetleg köteleztetnék, még mindig lesz rá elég ideje akkor, amikor az ezt szabályozó rendelet meg fog jelenni.

Kérem alázatos jelentéseim és intézkedéseim kegyes tudomásulvételét és jóváhagyását.

Mély tisztelettel

Budapest, 1919. október 20.

gondnok.

I.24

1919

Fónás

Jelentése

1919-ben

MEGHIVÓ

A FRANKENBURG IRODALMI KÖR

1919. évi december hó 6-án (szombaton) esti 8 órai kezdettel tartja a Kaszinó nagytermében

RENDES FELOLVASÓ

ESTÉLYÉT

1919. dec. 7-én (vasárnap) pedig d. e. 11 órakor

GYÓNI GÉZA EMLÉKTÁBLÁJÁNAK

leleplezése alkalmából a Kaszinó nagytermében

ÜNNEPÉLYT

rendez, melyre s az emléktáblának ezt követő

LELEPLEZÉSÉRE

a Kör tagjait, a hatóságokat, intézeteket, egyesületeket és a nagyközönséget tisztelettel meghivja

AZ IGAZGATÓ-TANÁCS

RŐTTIG-ROMWALTER NYOMDA-R. T., SOPRON.

A DECEMBER 6-IKI ESTÉLY

MŰSORA:

1. **A zene élvezéséről** felolvas *Klacskó Győző* ur.
2. **Szegény Magyarország. Bolseviki Magyarország. Magyar átok. Szeress aludni. Dunántul dicsérete.** Versek. Irta és felolvassa *Harsányi Lajos* ur, a győri Kisfaludy-Kör tagja.
3. **Tschajkovszky:** B-moll zongorahangverseny. Előadják zongorán: *Altdörfer Viktor* ur és *Straner Mici* urhölgy.

Kezdete este 8 órakor.

Az előadás alatt az ajtók zárva vannak.

Az estély ingyenes látogatására csak a tagok és családtagjaik jogosultak. Meghivott személyek részére szóló 5 koronás jegyek este a pénztárnál válthatók.

A DECEMBER 7-IKI ÜNNEPÉLY

MŰSORA:

1. **Ünnepi óda.** Irta és felolvassa *Mészáros Sándor* ur, a Kör alelnöke.
2. Beszédet mond *Matusz György* ur, a Kör főtitkára.
3. Gyóni-dalok: **Julis levele. Szerenád** (I. és II.). **Örök szépség. Örökre.** Zenéjét irta *Kárpáti Sándor* ur, énekli *özv. dr. Zsigmond Gyuláné* urnő. Zongorán kiséri a szerző.
4. Gyóni Géza: **Arckép helyett. Ének a Gránicon. Üzenet a kedvesnek. Dosztojevszky özvegye. Hazatérés.** Szavalja *Szentimrey Lajos* ur.
5. **Hymnusz.** Énekli a *Férfidalkör.*
6. Ezután a közönség az Orsolyiták-terére vonul, ahol *dr. Östör József* ur, a Kör elnökének beszéde kiséretében leleplezzük és megkoszoruzzuk a domborművü emléktáblát. A város nevében *dr. Thurner Mihály* polgármester ur átveszi az emléktábla gondozását.

Az ünnepély kezdete 11 órakor.

Az előadás alatt az ajtók zárva vannak.

Az előadás alatt az emléktábla céljára gyűjtést rendezünk.

Ad 725/1919

Magyar Tudományos Akadémia

Főtitkári Hivatala

B U D A P E S T.

Frankenburg Irodalmi Kör.

Sopron, 1919 nov. 20.

A Soproni Frankenburg Irodalmi Kör, amely a magyarság e végvárában a magyar kulturának közel félszázad óta lelkes zászlóhordozója, elsőrangu feladatának tartotta az 1916-ban már a Kör tiszteletbeli tagjává megválasztott G y ó n i G é z a kultuszának ápolását s terjesztését, ki huzamosabb időig városunk lakója volt s kit a világháboru forgataga a magyarság első költői közé emelt. E célból már a következő évben 1917-ben a költő tragikus halála után emlékünnepélyt rendezett, melyen a Petőfi Társaság kiváló tagja, Ferenczi Zoltán dr. méltatta Gyóni költői értékét. E mellett nagy szorgalommal látott hozzá, hogy a költő emlékét külsőleg is megörökitse, miért is elhatározta, hogy azt a soproni házat ahol a költő lakott s ott egy boldog telet töltött az ő dombormüves emléktáblájával megjelöli. Az emléktábla ügye immár Lukácsy Lajos jeles szobrászmüvész alkotásának elkészültével a befejezés stádiumába jutott. A Kör most már abban a szerencsés helyzetben van, hogy Gyóni Géza volt lakóházának falába illesztett dombormüves emléktáblát leleplezheti. A leleplezés és megkoszoruzás a jelen év december hó 7-én megy végbe d.e. 11 órakor a soproni kaszinóban tartott ünnepély után, melyre t. Címet, ezennel tisztelettel meghivjuk azzal a kérelemmel, hogy részvételéről a kört idejében lehetőleg mielőbb / dr. Házi Jenő főlevéltáros városháza címére/ tudositani méltoztassék. A resztvevők jó elszálásolásáról a Kör vezetősége gondoskodik.

Az igazgató tanács nevében :

elnök.

FRANKENBURG IRODALMI KÖR 1878 SOPRON

főtitkár

Érk. 1919. december i.

725
1919

Balogh Jenő r. tag, Ki tudomással Sopronban tartózkodik, volna talán hivatalos fölkérhető.

Beksics

T. Magyar Tudományos Akadémia
Főtitkári Hivatalának

Budapest.

726.
1919

Nagyméltóságu Miniszter úr!

A Római Magyar Történeti Intézet és az annak ügyeit vezető akadémiai bizottságnak az 1919. évben kifejtett működéséről való jelentésemet a következőkben van szerencsém benyújtani:

A mint azt f. évi február hóban 172/1919 sz. alatt is, az 1918. évre vonatkozó jelentésemben közöltem volt, az intézet római épületét az olasz kir. kormány 1918. augusztus 31-én azzal adta vissza, hogy az épületből más több bútorműben levő tárgyaknak, a helyes kir. katonai állomásnak birtokába azzal egyúttal az intézet

Nagyméltóságu
Haller István
vallás és közoktatásügyi magyar királyi államtitkár úrnak
Budapest

Vázgyarnokként Vittorio Ausonio Coppo-t, az olasz
pénzügyminisztérium primo segretariojá nevezte ki.
Ügy pénzbeli akkoriban nem volt módomban
jelentést tenni; miután azóta bőjtökre sem volt.
Csak most, Schwendt Károlyi irodatársaságnak 1918
december 31-én kelt, f. évi augustus hó 5-én hozzám
érkezett jelentése alapján vagyok abban a helyzetben,
hogy Nagyméltóságodat az ügy pénzbeli tájékoztas-
sam.

Schwendt irodatársaság ur jelentése szerint Mo-
rel Lóbornok pénzéről az 1918. és folyamán több ízben
történt érdeklődés az iránt, vajjon az intézet hová
nem bérelhetné-e ki. Schwendt úrnak sikerült ugyan
az ügyet egy ideig dolgában, de végül, tartván attól,
hogy Morel Lóbornok beleegyezését az olasz ki-ker-
mányzat ellenyegyébe az intézet épületét a maga
pénze elrekvirálhatja, alapos megfontolás után
Villa-Umbria spanyol kir. nagykövetségén kö-
zölte Morel Lóbornokkal, hogy a következő feltételek
mellett hajlandó az épületnek Morel Lóbornok által
való kibérlésébe beleegyezni:

1) hogy a környezet az érintetlenül a maga helyén ma-
radjon,

2) hogy Dr. Vári Rezső intézeti titkár is helyettes igazga-
tónak Rómában maradt idős napján kedvezőleg a kór-
tárberendezés helyreállításáig és Schwendt társaság jogát
nyerjen havonként legalább egyszer a könyvtárterem meg-
tekintésére,

3) hogy Onori portás addigi minőségében továbbra is
megtartassék az intézetben,

4) hogy semminemű építkezési vagy egyéb átalakításnak
helye ne legyen,

5) hogy a Mord táborunk által átvett összes berendezési tárgyakról pontos leltár vétessék fel és bérlő kötelezze magát esetleges károk megtérítésére,

6) hogy bérlő magára vállalja az előre fizetési kiadásokat, beleértve a postás fizetését is.

A bérömy tekintetében Villa-Urrutia magyarországot is vállalta magára a megállapodás létrehozását Mord táborunkkal is oly, miután az a fenti feltételekkel magára vállalta elfogadta is az egyes kisebb járulékok költségeinek felerészét is magára vállalta, évi 5000 lira bérösszegben állapodott meg.

Schwendt irodalmárnak ezután sikerült Guglielmo Marconi római ügyvéd közbenjöttével a bérleti perrőlést Mord táborunkkal megkötnie, mire a táborunk 1918 augusztus 1-ével az intézetbe beköltözött.

Augusztus 31-én megtörténvén az intézet leltározása az olasz kormány rendőrségi Mord táborunk kiürítését kérte, hogy a Központi Tábor használatára is felügyelhessünk. Schwendt irodalmárnak ismét sikerült Guglielmo Marconi, hogy a Mord táborunkkal kötött megállapodását a leltározás alatt is érvényben tartassanak. Miként a fentemlített ügyvédnek 1918 november 21-én Schwendt írásban intézett levelében kitűnik, a bérleti perrőlés fenti pontjai Coppo ügyvédnek által is respektálhattattak és a Központi Tábor kultúrterem kultúra továbbra is az intézet portásánál maradt.

A megállapodás értelmében az évi 5000 lira bérösszeg a békekötés utánig a római Cassa di Risparmio-nál maradt letétben. Lehet, hogy ezt az összeget az olasz kormány később pontig lefoglalta, azonban Schwendt úrnak sikerült kívánni még azt is, hogy abból az összegből a Cassa di Risparmio-nál keletkezett az intézet terhelő forgalmi költsön havi részletei

betöltött nyerjenek, a mi biztosán jelentékeny megtakarítást jelentene intézetre.

A mint ebből kitünik Schwendt tanárnak az ujabban a lyceumokról történt körülleletéből, sőt az intézet irtokait a lyceumokénál jóval nagyobbaknak, úgy hogy elhárása a legtöbb elemnek kiesésére kerülhet pánnot.

Mindezek a Vasvármegyétől kötött megegyezés értelmében a folyó tanévtől 1918 augusztus 1-vel a vármegyére mennek át, Schwendt tanár intézkedett, hogy a római Mast, Kolb und Schumacher bankház az intézet részére befizetett kifizetéseket pontosan be is az intézet pénztárába szóló összegeket a bankból felvette.

Az intézetnek 1918/19. évi számadásait megvizsgálván felmerültek következő megjegyzések. Ugy tetszik még ide tartozónak, hogy az intézet részére az 1918/19. évi állami dotatióból ~~1000~~ 6000 korona segélyt a földmivelési és kereskedelmi miniszterek közös körirata folytán nem történt kiutalás az akademia pénztárába.

Az intézet ügyeit intéző akademiai bizottság, mint hogy az ú. n. tanárkötelezvény az Akademia működését felfüggesztette, és legutóbb ülésében január hó 31-én tartott rendkivüli ülésében, melyen a vezetés és közoktatásügyi miniszterek közös körirata tárgyában az intézet igazgatói állásának betöltését tárgyalták. A bizottság a miniszternek oly határozott pontokkal áll szemben, hogy nem tartalmazott állás, mert állandó utóbbi csak azt irta volna le, hogy a miniszter az állást mégis betölti, az intézetet pedig donyó az Akademia veszélyét alól. Erre való tekintettel is miután a miniszter által kinevezni szándékolt személyek ellen kvalifikációs tekintetek

D. Váli Rezső egyházmegyei tanár, ez irányú tevékenysége
köre az elmúlt évben is tovább bővült a Sylloge
Taticorum Graecorum körüli tudományos munkásságával, a mely az elmúlt évben részben a közismertekkel járó irodalmak, részben a tudományos kutatásokat előmozdító magyarországi akadályok miatt nem járhatott oly eredményekkel, mint az előző években.
Mintegy Bölcs Leo Barberiniana-másolatának I. XIV. constitutio 70§-ától kezdődő rész állottak rendelkezésére és azok kijegyzései Leo kiadásának II. kötetének 2. felét nem csekély fáradság árán, Leo tanulmányait is jelentékenyen bővítették. E helyett Bölcs Leo forrásainak tanulmányozásával, elsősorban Onasanderével, a kr. u. I. század taktikusáról. Ennek utolsó kiadása közel 60 évvel ezelőtt jelent meg és minden új kézirati adat e pályában nagy, sőt döntő jelentőségű, hogy ezek felhasználásával és munkái is előkészítik kiadását, addig már megjelenhettek, úgy hogy a Sylloge Taticorum Graecorum-ban egy új és tán végső nagyítót, mely által a kutatás akadályai, D. Váli részéről lényegesen ujabb anyagot előterjeszteni nem tudna. Ezért részletesebben tárgyalta a mű recensealását, mely alapelveivel már most foglalkozni, hogy majd valaki alkalommal, ha Rómába kerülhetek, Firenzében az általa még kiadatlan kéziratot összehasonlíthassa és annak s a recensiójának Ilias Ambrosiana-nak s a még hátra

ben Kifogás nem volt emelhető, a bíróság nem
lett kifogást a kinevezés ellen, de kérte a minisztert, hogy a
kinevezendő igazgató tiszteletbeli tisztségéről
készen gondoskodjék és ne tekintse ezt az intézet-
nek anélkül is kiváló fogalmára. Egyúttal a bizottság hoz-
zájárult a Rómában tovább tartózkodó tiszteletbeli
Rezsőnek további alkalmazására igazgatóként. A kommunizmus
bűnáma alatt ebben az ügyben további intézkedés nem tör-
tént a népbiztosság részéről, az intézeti igazgató kinevezése
elmaradt, a tanácstörvények bukása után pedig az utóbbi
ez feltűnő tétlenében az ügynek egyelőre függőben tartását lát-
hatta, a mely körülmény is mindaddig, a míg a megfelelő
"bűnvesztés az intézet jövője" sorsát nem kí-
vánja, annak nem akadálya.

A tanácstörvények bukása után, tekintettel
a minden téren, így a közoktatási minisztériumokban
is végbement rombolás és destrukcióra, az utóbbi
ügyből feltűnő tétlenségét intézkedés a vallás és közokta-
tásügyi magyar minisztériumnak, kérve ugyúttal, hogy
a betöltetlenül hagyott bécsi követségi attaséval a ma-
gyar államnak jövőjének az intézetre, annak fel-
ruházására és könyvtárára, valamint dr. Vári titkár-
nak jövőjére Rómában maradt ügyeinek
kellőképp megóvassanak. Hasonló értelemben inté-
zett az utóbbi feltűnő tétlenségét a bécsi követségünk
lelkiismeretes magyar minisztériumnak is.

x x x

tanító rómait kéziratainak a nyilvánosságával arányban rövid időt akart egy kiadást megérhetnem, a mely a utolsó, 60 évvel ezelőtt megjelent kiadásához képest lényeges haladást jelentheti. A műszavainak és szerkezetének vonatkozó tanulmányainak eredményeit az Egyetemes Philologia körében tette közzé. E tanulmányában megállapította a műnek a hagyomány hibáján nyugvó corruptelaitól, interpolatióktól és transpositiókat és visszaállította a későbbi tollhibákkal, sőt kivált szabályokkal megjelölt a hagyomány önkényes mesterkéltségét is. Onnan kezdve művének minden sorát a Studia Tacitea Lewis könyvének a vizsgálatára vonatkozik át. Ez irányú kutatásai, míg mindenek teljesen befejezve, így hogy azok eredményétől csak a jövő évi jubileumi fog bővebben tudósítani.

Egyúttal kinyilvánítom
a Római Történeti Intézet igazgatójának a Budapesten 1919 november hó 27-én tartott ülésében

a M. Tud. Akadémia és a
Római Tört. Intézet igazgatója
stb.

726

1919

726/1919.

Nagyméltóságu Miniszter Ur!

A Római Magyar Történeti Intézetről és annak ügyeit vezető akadémiai bizottságnak az 1919. évben kifejtett müködéséről szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém beterjeszteni:

A mint azt f. évi február hó 172/1919. sz. alatti, az 1918 évre vonatkozó jelentésemben közöltem volt, az intézet római épületét az olasz királyi kormány 1918. augusztus 31-én zár alá vette és azt az épületbe már előbb beköltözött Morel tábornoknak, a belga kir. katonai attasénak bérbe adta s egyuttal az intézet zárgondnokául Vittorio Ansonio Coppot, az olasz pénzugyminiszterium primo segretariciját nevezte ki. Az ügy részleteiről akkoriban nem volt módomban jelentést tenni, miután azokról tájékoztatva nem voltam. Csak most, Schwendt követségi irodatanácsosnak 1918 december 31-én kelt, f. évi augusztus hó 5-én hozzám érkezett jelentése alapján vagyok abban a helyzetben, hogy Nagyméltóságodat az ügy részleteiről tájékoztathatóm.

Schwendt irodatanácsos ur jelentése szerint Morel tábornok részéről az 1918. év folyamán több izben történt érdeklődés az iránt, valjon az intézet házát nem bérelhetné-e ki. Schwendt urnak sikerült ugyan az ügyet egy ideig elódázni, de végül, tartván attól, hogy Morel tábornok befolyását az olasz kir. kormánynál érvényesitve az intézet épületét a maga részére elrekviráltatja, alapos megfontolás után Villa Wontia spanyol kir. nagykövet utján közölte Morel tábornokkal, hogy a következő feltételek mellett hajlandó az épületnek Morel tábornok által való kibérelésébe beleegyezni:

1./ Hogy a könyvtár érintetlenül a maga helyén maradjon,

Nagyméltóságu

HALLER ISTVÁN

vallás és közoktatásügyi magyar miniszter

urnak

2/hogy Dr.Vári Rezső intézeti titkár és helyettes igazgetónak Rómában maradt összes magán tulajdona a könyvtárteremben helyeztessék el és Schwendt tanácsos jogot nyerjen havonként legalább egyszer a könyvtárterem megtekintésére,

3/hogy Onori portás ebbeli minőségében továbbra is meghagyassék az intézetben,

4/hogy semminemű épitkezési vagy egyébb átalakitásoknak helye nincsen,

5/hogy a Morel tábornok által átvett összes berendezési tárgyakról pontos leltár vétessék fel és bérlő kötelezze magát esetleges károk megtéritésére,

6/hogy bérlő magára vállalja az összes folyó kiadásokat,beleértve a portás fizetését is.

A bérösszeg tekintetében Villa-Urrutia nagy követ ur vállalta a megállapodás létrehozását Morel tábornokkal és vele,miután az a fenti feltételeket elfogadta és az egyes kisebb javitások költségeinek fedezését is magára vállalta,évi 5000 lira bérösszegben állapodott meg.

Schwendt irodatanácsos ur ezek után Emidio Marconi római ügyvéd közbenjöttével a bérleti szerződést Morel tábornokkal megkötötték, mire a tábornok 1918.augusztus 1-vel az intézetbe beköltözött.

Augusztus 31-én megtörténvén az intézet lefoglalása az olasz kormány részéről Morel tábornok kisérletet tett,hogy a könyvtárterem használatára is feljogositttassék. Schwendt irodatanácsos urnak azonban sikerült keresztülvinni,hogy a Morel tábornokkal kötött megállapodások a lefoglalás után is érvényben tartassanak. Miként a fentnevezett ügyvédnek 1918.november 21-én Schwendt urhoz intézett leveléből kitünik,hogy a bérleti szerződés fenti pontjai Coppo zárgondnok által is respektáltattak és a könyvtár terem kulcsa továbbra is az intézet portásánál maradt.

A megállapodás értelmében az évi 5.000 lira bérösszeg a békekötés utánig a római Cassa di Risparmionál marad letétben. Lehet,hogy ezt az összeget az olasz kormány szintén lefoglalta,azonban Schwendt urnak sikerült kivinni még azt is, hogy ebből az összegből a Cassa di Risparmionál fennálló,az intézetet terhelő törlesztéses kölcsön fedezetet nyerjenek,ami szintén jelentékeny megtakaritást jelent az intézetre.

A mint ebből kitünik,hogy Schwendt tanácsos ur az egész ügyben a legnagyobb körültekintéssel járt el,az intézet érdekeit a legmesszebbmenőleg igyekezett megóvni,ugy hogy eljárása a legteljesebb elismerésre tarthat számot.

Minthogy Morel tábornokkal kötött megegyezés értelmében a folyó k kiadások 1918.augusztus 1-ével az ő számlájára mentek át,Schwendt ur intézkedett,hogy Nast,Volb und Schumacher bankczég az intézet részére teljesitett kifizetéseket szüntesse be és az intézet javára szóló folyószámla egyenleget a banktól felvette.

Az intézetnek 1918/19 évi számadáseit egyidejüleg terjesztettem fel Nagyméltóságodhoz. Meg kell még itt is jegyeznem,hogy az intézet részére 1918/19 évi állami dotációból az elmult év forradalmi és kommunisztikus eseményei miatt nem történt kiutalás az Akadémia pénztárába.

Az intézet ügyeit intéző akadémiai bizottság,minthogy az u.n. tanácsköztársaság az Akadémia működését felfüggesztette,az év legnagyobb részében szintén szünetelt. Együlést tartott mindössze,fenruár 14-én,melyen a vallás és közoktatásügyi miniszter leirata kapcsán az intézet igazgatói állásának betöltésével foglalkozott. A bizottság a miniszternek oly határozott szándékával állt szemben,hogy nem foglalhatott ellene állást,mert ellenkező esetben azt érte volna el,hogy a miniszter ez állást mégis betülti,az intézetet meg elvonja az Akadémia vezetése alól. Erre való tekintettel és miután a miniszter által kinevezni szándékolt személyisége ellen kvalifikáczio tekintetében kifogás nem volt emelhető, a bizottság nem tett kifogást a kinevezés ellen,de kérte a minisztert, hogy a kinevezendő igazgató fizetése illetve tiszteletdijáról külön gondoskodjék és ne terhelje meg azzal az intézetnek amugy is szükös dotációját. Egyuttal a bizottság konkrét javaslatot is tett az intézet titkárának Dr.Vári Rezső további alkalmaztatása tekintetében. A kommunizmus folyama alatt ebben az ügyben további intézkedés nem történt a népbiztosság részéről,az intézeti igazgató kinevezése elmaradt,a tanácskormány bukása után pedig az elnökség egy felterjesztésében az ügynek egyelőre függőben tartását kérte,a mely különben is mindaddig, a mig a megkötendő békeszerződés az intézet jövendő sorsát nem tisztázza,amugy sem aktuális.

A tanácskormány bukása után,,tekintettel a minden téren,ugy a különböző miniszteriumokban is rombolás és destruktiora,az elnökség ujból felterjesztést intézett a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz,kérve

ujból,hogy a bekövetkezendő béketárgyalások alkalmával a magyar állam jogigénye az intézetre,annak flesszerelésére és könyvtárára,valamint Dr. Vári titkár jogigénye Rómában maradt ingóságaira megóvassanak. Hasonlóképp intézett az elnökség felterjesztést a beketárgyalásokat előkészitő magyar miniszter urhoz is.

Dr. Vári Rezső egyetemi tanár,az intézet titkára az elmult évben is tovább folytatta Sylloge Tacticorum Graecorum körüli tudományos munkásságát,a mely az elmult évben részben a közeseményekkel járó izgalmak, részben tudományos kutatások elé gördülő nagymérvü akadályok miatt nem járhatott oly eredménnyel,mint az előző években. Minthogy Bölcs Leó Barberinianusának olvasásai a XIV. constitutio 70§-tól kezdődőleg nem állhattak rendelkezésére és azok kijegyzéséig Leó kiadása II. kötetének 2. fele nem adható sajtó alá,Leó tanulmányait ideiglenesen félretette. Ehelyett Bölcs Leó forrásaival kezdett foglalkoznä,elsősorban Onasanderrel,a Kr.u. I. század taktikusával. Ennek utolsó kiadása kb. 60 évvel ezelőtt jelent meg,s igy miután fő kéziratai entente országokban vannak, nincs kizárva,hogy ezek valamelyikében e munkát is előkészitik kiadásra, esetleg már megjelentették,ugy hogy a Sylloge Tacticorum Graecorum-ban egy oly mü látna napvilágot,melyhez a kutató kiadó,Dr.Vári részéről lényegesen ujabb anyagot előteremteni nem tudna. Ezért czélszerünek tartotta a mü recenseálásának alapelveivel már most foglalkozni,hogy majd adandó alkalommal,ha Rómába kiutazhatik,Firenzében az ottani még kisknázatlan főkéziratot összevethesse és ennek s a rendelkezésére álló Recensio Ambrosianonak s a még összevetendő római kéziratoknak a segitségével aránylag rövid idő alatt egy oly kiadást nyujthasson,mely az utolsó 60 évvel ezelőtt megjelent kiadáshoz képest lényeges haladást jelentsen. A mü szerkesztésére és szerzőjére vonatkozó tanulmányainak eredményeit az Egyetemi Philologiai Közlönyben tette közzé. E tanulmányaiban megállapitotta a münek a hagyomány folyamán megzavart gondolatmenetét,az interpolatiokat és transpositiokat és viszonyát a későbbi taktikusokhoz,ezenkivül adatokat nyujtott a hagyomány ismeretéhez is. Onasander szövegének vizsgálata azután az Inedita Tactica Leonis szövegének vizsgálatára vezették át. Ez irányu kutatásai még nincsenek teljesen bezárva,ugy hogy azok eredményéről csak a jövő évi jelentés fog beszámolhatni.

Fogadje Nagyméltóságod kiváló tiszteletem kifejezését

a Római Történeti Intézet bizottságának Budapesten 1919. november 27-én tartott üléséből

a M.Tud.Akadémia és a
Római Tört. Intézet bizottságának elnöke.

726

1919

727
1919

Nagymélt.ságú Miniszter Úr!

Szerencsém van tisztelettel fölkérni Nagymél=
tóságodat, hogy a Római Magyar Történeti Intézet
1919/20. I. felére esedékes segélyét, melynek kiuta=
lását ~~1919~~ 1919 f. évi szeptember hó 5=én 508/1919. M. E.
elő[illegible]terjesztésemmel éltem, ~~méltóztassék~~ kegyeskedjék
intézkedni.

Fogadja Nagyméltóságod kitünő tiszteletem
nyilvánulását.

Budapest, 1919. december 2.

alázatos

Nagyméltóságú

Haller István

Vallás és Közoktatásügyi Miniszter Úrnak

Budapest

727

1919

Méltóságos Főtitkár Úr!

A fizetéselőleget kétszer élvezi a tisztviselő: egyszer, a mikor fölveszi, aztán meg, a mikor – elengedik.

Szerény, de gazdaságosan beosztott háztartásom nagyon megérezné a havi levonásokat s ezért tisztelettel kérlek, légy kegyes a nekem főtitkári-segédi teendőkért <u>utólagosan</u> kifizettetni szokott évi 1200 K-t 1920. január 1-je helyett, a jövő évi terhére, most kiutalványozni.

Budapest, 1919. december 2.

Csak 1000 (ezeregy) kor. jár.

Ybl s.k.
főtitkár.

mélyen tisztelő szolgád
Bánffy s.k.
gazdasági főtanácsos.

Érk. 1919. december 2.

728
1919

Király István		Folytatom.
Hegedüs József	1000.—	Király István
Csima János	1000.—	Hegedüs József
Pados István	1000.—	Csima János
Trofán János	1000.—	Trofán
Kleil István	1000.—	Pados
Cseri József	1000.—	Kleil István
	1000.—	Kleil Istvánné

Összesen 7000.— korona.

729

1919

731'
1919

Nagyméltóságu miniszter úr!

Nagyméltóságod hivatalából 1919. évi október hó 20-án 11256/1919 III.B. sz. alatt leirat intézett a Magyar Tud. Akadémia elnökségéhez, melyben közli, hogy a Római Magyar Történeti Intézethez Dr. Gerevich Tibor m. a. múzeumi őrt, szakmai majántanárt nántétozásának igazgatói minőségben történni és e tekintetben a birodalmi vélemónyezésra felhivta fel. A birodalmi ügyi február hó 14-én kelt átiratában közölte a leirat és határozata alapján a miniszterben történt felterjesztés iránt a miniszter úrnak elkori döntését.

Nagyméltóságu

Heller József

vallás és közoktatásügyi magyar miniszter úrnak

Budapest

4

2. 1919

Az ítélőtáblán uralomra
került u. n. tanácskormány
idejében abban az ügyben bo-
vábbi intézkedés nem történt.
A tanácskormánynak bukása
után az elnöknek 1919 szept-
ember hó 507/1919 h. alatt
kelt leiratában az ügyet
egyébb függőben tartását kíré-
mintán az a jelentés érke-
zett hogy közöttük annyi zsidó
volt összesen.

Az iratból, a mint arról
Nagymélt. Igazságügyminiszter 840/1918 h.
alatt felterjesztésemben sze-
rencsém volt jelentést tenni,
kir. kormány által 1918 augusz-
tus 31-én letartóztatott és je-
lenleg is zár alatt áll. Mint
is augusztus 1-ső óta az ügyészi
Hivatal tábornok helyettes ki-
rendelni szokta, a miről
is értesítem, jelentésem Nagymél-
tóságával párhuzamosan szerencsém
tisztelettel.

Az említett ügyészi hivatal során
az eddig összegyűjtött anyag
tanúsító bizonyságainak
lépések hivatva adatolni:
hogy cselekményétől hogy függjön,
vagy sem az iratból kitűnik a
magyar állam visszaterje-
-s alapni, és működésének meg-

732
1919

Magyarország Miniszterelnök úr!

A Római Magyar Történeti Intézetnek az 1919/20 évre szóló költségvetési irományától – melynek alapjául a tavalyi évi állami dotatio szolgált – mely összeg ~~Képes~~ – pusztán az áruszállítmányban mutatkozó drágulásnak tudható be, az előirányzatban következő változásokat javaslom:

I. Személyi kiadások

1. A történeti tudományok titkára tiszteletdíja – – – – 40000 korona

II. Dologi kiadások

1. A történeti tudományok titkárának személyi kiadásokra utólagos elszá-

Magyarország
Haller István
vallás- és közoktatásügyi magyar miniszter úrnak
Budapesten

nyolcs mellett — — 200 kor.
2. Birtokjogi kérdés kiadásokra — — — — 200 kor
3. Románban folyósítandó kiegészítő járulékokra, ha arról közigazgatási útban határoznak — 1560 K
összesen — — 16000 K

A közigazgatási bíróságról

Nem szükséges, hogy az országos érdek közigazgatási ügyekben bíróságot állítsunk fel, mert az országos kir. közigazgatási bíróság által elbírált ügyekből 1918 augusztusa óta csak hatályon kívül helyezett kir. Kúriai határozat, amely tárgyak a vele történt megállapodás értelmében a portás feladatát arra az időre, míg az ügyeket bírálni, magára vállalta. Nem tartják a közigazgatási bíróságok ügyeiben részletkérdésekben sem, minthogy ezek tárgyalását a bírák tudományos

nevelő bíborosok pirosra váltatta. A
mozgásban a békekötés
után az intézet egyből visszaáll a magyar állam kalap-
jához és a bérlő az intézet
ből kihúzatik, azonfelül
tesz úgy a pontos fizetés. va-
lamint a különböző dologi
kiadások, adó, illetékek stb.
az állami dotatióból lesznek
ismét fedezendők. Ezen felül a
II. 3. alatt előirányzott
15.600 kor, a mely összeg te-
kintse hogy az intézet enlleg-
viszonyára a 1920. és kö-
vető költségvetés beállítá-
sáról, az 1920 június 30-ig
terjedő időre kibővítést
alapítás alá.

Fogadja nagyméltóságod
kiváló tiszteletem kijelen-
tését,

Kelt az intézeti bíborosok
Bentaganban 1919 november
hó 27-én tartott ülésében

Kivonatot
XII. 1.
Vargha

a M. Tud. Akadémiának
a Római Tört. Intézet bíboros-
pártolók ügyében

Tar 62

1919

állásáról, avagy pedig az ügyészi állás betöltése körüli eljárásban a bíróságnak jogosultsága megítélésére kapcsolatban kívánt egyetértési vagy kell jegyezni, hogy a bírósági működésben az a viszonyok azt kívánják, hogy az ügyészi állás betöltésén mindaddig a míg az illető végleg el nem jut, aktualitással nem bír, úgy hogy az ügyészi elintézés csak akkor válnak időszerűvé, ha az illető visszavonásával kapcsolatban már nem áll.

Fogadja kiválló tiszteletem kifejezését

Budapest 1919 november hó 28-án

a M. Tud. Akadémia és a Római Történeti Intézet bizottságának elnöke.

Kiadandó
XII. 1.

731

1919

Nemzetközi, a mi hazánkban
ben a legjobb esetben csak
az 1920-iki ~~egy évvel az 1921-iki~~ folyamában
~~alapítólevél~~ helyreállítható
lehet.

Az intézet ügyeit vezető
alelnökei bizottság abból a
különböző kiindulva, hogy
olaszország nem egy elszórt
ni ereu, hiszen tudományos
előadást folyóló épületeknek
újjáépítésére első, már most
pénzügyileg megteremi az
alkalmat az intézet tudo-
mányos működésének meg-
indítására, hogy az, ha az inté-
zet újjáépítésének kérdése
kedvező megoldást nyer, a
legrövidebb időn belül lehe-
lető legyen. Ezért a bizottság
-/. évi november hó 27-én
tartott ülésében hozott hatá-
rozatához képest azzal a tisz-
telettel kéri ~~a~~ Kormányt meg-
keresni

731

1919

2d16.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

733
1919

NAGYMÉLTÓSÁGU MINISZTER URAM!

A Római Magyar Történeti Intézetnek az 1918-19.évre szóló számadásait a következőkben van szerencsém felterjeszteni:

A bizottságnak az 1918-19 költségvetési évre rendelkezésre állt /1/./az 1917/18.évi maradvány 6909.kor.26 fill. és 4510. 59 lira. Az 1918-19.évi állami dotációból nem utaltatott ki semmi a Magyar Tudományos Akadémia pénztárába, aminek oka abban keresendő, hogy az 1918-19.évi részletet, tekintettel arra, hogy elegendő összeg állt az I.félévben rendelkezésre, az elnökség nem kérte, a II.félévben pedig a tanácskormány idejében ugy az Akadémia, mint a bizottság működése szünetelt.

A bizottsági előadó által vezett utalványkönyv szerint / 1/. / az 1918-19.évben 4900 korona utaltatott ki. Ebből az összegből a március 29.-én, kiutalt bizottsági előadói tiszteletdij II.részlete nem vétetett fel, miután annak felvé-

Nagyméltóságú

HALLER ISTVÁN

vallás és közoktatásügyi magyar minister Urnak

BUDAPEST

teléhez a közoktatásügyi népbiztosság engedélye lett volna szükséges, ezt pedig az előadó nem akarta kikérni. Igy tehát tényleg csak 4500 koronát tesz ki a kiadások összege, ugy hogy a korona értékbeni bevételek és kiadások egyenlege 2409 kor.26 fillért tesz ki. A be nem váltott utalványt előadó a bizottságnak bemutatta.

Lirában a bizottságnak 4510.59 lira állt rendelkezésre /1/./ és pedig az 1917/18.évi kimutatott egyenleg 1508.29 lira, a római Nast, Kolb und Schumacher bankcégnél 1918.julius 1-évei rendelkezésre állt 2991.30 lira és az utóbbinak 1918.julius 1-évei rendelkezésre állt 2991.30 lira és az utóbbinak 1918.julius 1-től szeptember 30-ig terjedő időre szóló kamatai 11 lira.

A Nast, Kolb und Schumacher bankcégnek 1918. szeptember 30-iki folyószámlakivonata /2/./ 3002.30 lira bevétel és 865.15 lira kiadásról számol el, mely összegek egyenlege 2137.15 lira Schwendt követségi iradatanácsos által felvétetett. /11/./ X 3

Schwendt követségi irodatanácsos beterjesztett elszámolása /3/./ 3558.07 lira bevételről és 249.05 lira kiadásról ~~tesz~~ számot, úgy, hogy 1918.december 31-évei kezei között mint egyenleg 3309.02 lira maradt.

A bizottsági előadónál az 1917/18.évi lira egyenlegből 87.37 lira volt, mely összeg a tanácskormány rendelkezése értelmében beszolgáltatandó volt. A Magyar Földhitelintézetnek 1919.április hó 2.-án kelt értesitése szerint /4/./ ezen összeg 209.06 kor.értékben iratott folyószámla javára.

Ily módon az intézet az 1919-20 költségvetési évre átvisz koronaértékben 2409.26 + 209.06 összesen 2618.32 koronát, lira értékben pedig 3309.02 lirát.

Kérem Nagyméltóságodat, hogy ez elszámolást tudomásul venni sziveskedjék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem kifejezését

Budapesten a bizottságnak 1919.november hó 27.-én tartott üléséből.

a Magyar Tud.Akadémia és a
Római Történeti Intézet Bizottságának
elnöke.

733

1919

Indítvány.

A M. Tud. Akadémia november 24-ikén tartott összes ülése az igazoló bizottság javaslatainak tárgyalásakor, egyhangúlag azt határozta, hogy valamint a nagygyűléseken a tagok beválasztására, szintúgy (a kizárásukra az összes üléseken legalább is kétharmad szótöbbség kívántassék meg.

E határozat hozatalakor azonban az Akadémia tagjainak nagy része tévedésben volt, a mennyiben nem tudta, hogy a javaslatba hozott eljárás tényleg kivételes eltérést jelent az Ügyrend 18-ik szakaszának világos rendelkezésétől, a mely általában megállapítja, hogy összes üléseken "az absolut többség dönt."

E tévedés alapján létrejött határozat következményei Akadémiánk tagjai között oly nagyfokú forrongást idéztek elő, a mely – ha nem sikerülne lecsillapítani – beláthatatlan zavarokat vonhatna maga után.

Bizonyára jobban szeretjük mindannyian az Akadémia iránt a nnak belső békéjét és csendes, tudományos munkásságát hogysem egy roszlönzött határozathoz ragaszkodjunk, (ragaszkodni akarnánk,) kényszerítésből, törik-szakad ragaszkodjunk, egy olyan határozathoz, a mely feldúlná a belső békét és így lehetetlenné a csendes, tudományos munkát.

Mindezeknél fogva bátorkodom a következő indítványt előterjeszteni:

"mondja ki a mai összes ülés, hogy bővebb megfontolás után ragaszkodik az Ügyrend szószerinti szövegéhez; a november 24-i határozatot és az annak alapján hozott ítéleteket hatálytalanítja; az Ügyrend 18-ik szakaszának nem ellentmondással a már letárgyalt három esetre új tanácskozást rendel el, s ugyanezen az alapra fekteti ítéletét a még ezután tárgyalandó esetekben is."

Budapest 1919 december 2án

előterjesztette Szily Kálmán
r. tag

735
1919

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Kegyelmes Uram!

Az utolsó évek nehéz küzdelmei, a családom miatti tartós aggódás annyira megviselték, öszszetaposták egészségemet és kedélyállapotomat, hogy helyreállításuk végett temeni kell valamit. Pihenésre van szükségem.

Alázatkérem Excellentiádat, hogy e czélom elérésére nekem hathónapos szabadságidőt engedélyezni kegyeskedjék.

Kegyelmes Uramnak

Budapest, 1919. deczember 2

mélyen tisztelő szolgája

Vnáglár

gombok.

Érk. 1919. december 5.

737
1919

Jónás gondnok úrnak — a főkéttár úrral egyetértőleg — ez értesítés vételétől számított két hónapra szabadságidőt engedélyezek s felhívom őt, hogy kiiratolás és időre a főkéttár úrnak adja át.

Budapest 1919 decemb. 4.

Wenzel
elnök.

Pu. 26888 sz.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET

BUDAPEST V., BÁLVÁNY-UTCZA 7. SZ. Javára

CHEQUE- ÉS CLEARINGSZÁMLA A MAGYAR POSTATAKARÉK-
PÉNZTÁRNÁL: 16117. SZÁM.
GIROSZÁMLA AZ OSZTRÁK-MAGYAR BANKNÁL.
SÜRGÖNYCIM: HUMUS BUDAPEST.

*Budapest, 19*19. november 28.

Magyar Tudományos Akadémia

Budapest.

Van szerencsénk ezennel értesiteni, hogy ——— *kelt* *becses megbizása értelmében* / *levelünkkel jelzett eladás folytán*

elszámolunk Ön~~nek~~ *öknek:*

✓ K. 1.357.400.- n.é. intézeti 4% szab.talajj.
zálogl.velet, melyért
á K. 102.- K. 1.384.548.-
kamatért 57 napra " 8.596.87
K. 1.393.144.87 ~~f111.-el~~

mely összeggel becses folyó *számláját* f.hó 29-iki *értékkel elismertük.*

A cimleteket letétjéből kivettük.

A fenti zálogl.velek 1919. ápr.1. és okt.1. szelvényeit továbbra is a letétben őrizzük.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Az értékpapir-forgalmiadó közvetlenül leróva,

lajstromozva 189 *szám alatt.*

Számok: 67/20000. - 665, 737/47, 749, 752/9, 78 793, 795/803, 805, 812, 814, 816, 877, 907, 910/926, 928/939.

122. sz./2000. — 37364 POSNER BUDAPEST

8/2000. - 22969/72, 1215, 1274, 1553/4.
7/200. - 11604, 9408, 7420, 11697, 7631/2, 169

Dalby

fic. ijiq. ateez.s.
.us

738
ijiq

Property of Princeton University
Gest Library

TEKINTETES BIRÁLÓ BIZOTTSÁG !

Alulirott azzal a kérelemmel fordulok az Ullmann-dij biráló bizottságához, legyen szives a " Világháboru befolyása a külkereskedelem alakulására " cimü pályázat határidejét 1919 december 31-ről 1921 december 31-éig meghosszabbitani,- ha a dijra érdemes pályamunka nem érkezett be.

Kérelmemet a következőkkel indokolom:

1., Azzal, hogy a pályakérdés megoldására már több év óta nagy szorgalommal készülök s az 1916. évi lejáratkor beadott "Energia" jeligés pályamunkámról - mely a beérkezett két munka közül a jobbik volt - az Akadémia e dijának biráló bizottsága elismeréssel szólott s az én munkámra volt tekintettel, amikor a pályadij lejáratát az idei lejáratig meghosszabbitotta; /: munkám azonban nem tudtam az év legnagyobb részén át tomboló kommunismus miatt, a külföldi forgalom megszünése miatt befejezni :/ ezek szerint azonban azt hiszem, igazolom azt, hogy a pályakérdést meg tudnám oldani, ha kellő idő állana rendelkezésemre, amint ezt az 1916. évi birálat is kijelentette.

2., Azzal, hogy ma még nincs meg a kellő időbeli eltávolodás a háborus eseményektől, még nem nyerhetünk elég széleskörü áttekintést az elébünk táruló olyan szines események felett és végül mert a legtöbb állam még nem adta ki a háborus évek külkereskedelmi statisztikáját - mindez két év alatt feltétleniil bekövetkezne.

Budapest, 1919. évX december havában.

Kitünő tisztelettel

Dr Sailer Ivadar

min. fogalmazó

Ért. 1919. december 5.

A tudományos AKADÉMIA

ULLMANN-dijának

tek. biráló bizottságához.

739.

1919

KÉRVÉNYE

Dr. Saile Tivadar

miniszteri fogalmazónak/a központi statisztikai hivatalnál ≠ II.Heltai Ferencz-utcza 5/7. sz. I.em. 11.sz.:/

Kiadatik a II. osztálynak.
Kelt 1919. dec. 5.
Fleischlen
főtitkár.

melyben az ez évi december 31.-én lejáró Ullmann-díj lejáratának két évvel való meghosszabbitását kéri.

Az 1919. évi október havában tartott nagygyülés az Ullmann pályázat határidejét 1920. év végéig hosszabbította meg. Tovább hosszabbítást arra a nagygyülés engedélyezni. Péterem ezt a tisztelt bizottság tudomására hozni.

Budapest, 1920. jan. 7.

Fejérpataky
osztálytitkár.

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, V., Bálvány-utcza 7. sz.

Sürgönyczim: MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Chèque- és clearingszámla a m. kir. postatakarékpénztárnál:
16117. szám.
Giroszámla az Osztrák-Magyar Banknál.

27029

P. szám.

A Magyar Tudományos Akadémiának

Budapest.

Budapest, 1919. deczember hó 2.

Van szerencsénk értesiteni, hogy korábbi becses intézkedése folytán kivettünk az Önök letétjéből folyó szelvényekkel ellátott -2000.- névértékü -4 %-os intézeti szab. és talajjav. záloglevelet s ezek helyébe folyó szelvényekkel ellátott ugyanannyi névértékü intézeti 4%-os szab. és talajjav. záloglevelet helyeztünk.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Letétből kivettünk:

1/2000.- 11040. sz.

Letétbe helyeztünk:

10/200.- 11604, 9408, 7420, 11697,
7631/2, 1696, 8319, 8916, 8954.

Nyomtatványszám 309. 1918. VI/1. 1050.

Franklin Társulat nyomdája

2.k. 1919. decz. 5.

740
1919

A vallás- és közoktatásügyi Minisztertől.

6300.1919.szám.

e l n .

Friedrich István Miniszterelnök Ur és az elnöklete alatt működő kormány a kormányhatalmat a Huszár Károly Ur Ő-nagyméltóságának miniszterelnöksége alatt alakuló új kormánynak adván át, a Miniszterelnök Ur e kormányban engem folyó hó 24.-én kelt elhatározásával, vallás- és közoktatásügyi miniszterré kinevezni méltóztatott s hivatalom vezetését elfoglaltam.

Amidőn erről a T. Cimet tisztelettel értesitem, egyben tisztelettel felkérem, hogy engem hivatalos működésemben,- a mai szomorú közállapotok folytán különösen súlyos feladatom teljesitésében,- becses támogatásában részesiteni sziveskedjék.

Budapest, 1919.évi november hó 28.-án.

Hatvan

A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének,

Budapest.-

Ark. 1919. december 5.

741

1919

~~742/1919~~

Nagyméltóságu Miniszter Ur!

4.639/1920

Vonatkozással ~~6300/1919~~-eln.sz.a.sz Akadémiahoz intézett nagybecsü átiratára, melylyel hivatalba lépéséről értesiteni méltóztatott, szerencsém van Nagyméltóságod nagybecsü tudomására hozni, hogy a M.Tud.Akadémia Nagyméltóságodat mély tisztelettel üdvözli és a mai nehéz viszonyok között kétszeresen fog igyekezni hogy hazafias és kulturális müködésében [redacted] töle telhetőleg támogassa.

Fogadja Nagyméltóságod kitünő tiszteletünket.

Bp.deczember 5.

elnök

Nagyméltóságu

Haller István

Vallás és közoktatásügyi miniszter urnak

Budapest.

742

1919

743
1919

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Budapest, 1919. decz. 5.

Ngs. Halmos Izor urnak

Budapest.

Elismerem, hogy Nagyságodtól a mai napon a következő összegeket vettem át:

1/ ötezer koronát, mely összeggel a M.T. Akadémia alapitói közé lép;

2/ kettőezer koronát, mely összegből a tudomány hatásáról tüzendő ki pályakérdés;

3/ háromezer koronát a M.T. Akadémia száz éves történetének pályázat utján megiratására;-

Összesen tizezer koronát.

Kiváló tisztelettel

főtitkár.

743

1919

11.

Magyar
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

744/1919.

Budapest,1919.deczember 6.

A Magyar Földhitelintézet nagytekintetü Elnökségének

BUDAPEST

ezennel megküldök az Akadémia alaptőkéjéhez való csatolás végett 10.000 /tizezer/ koronát Halmos Izor ur adományából,mely összegből 5.000 korona akadémiai alapitvány,öt ezer pedig két pályamü jutalmazására szolgál.

kiváló tisztelettel

főtitkár

144

1919

No. 50.

Amsterdam, den 26 November 1919.

Die mathematisch-physikalische Klasse der Königlichen Akademie der Wissenschaften, Amsterdam, beehrt sich Ihnen anbei eine Abschrift des Briefes zugehen zu lassen, mit dem Sie eine// ihr zugegangene Einladung des »Conseil International de Recherches» beantwortet hat.

Die mathem.-phys. Klasse der
Königl. Akademie der Wissenschaften
Amsterdam.

P. Zeeman
Sekretär.

An
die Ungarische Akademie
der Wissenschaften
Budapest

Erk. 1919. december 6

746

1919

16.

~~Copy~~

Amsterdam, November 10th, 1919.

Dear Sir,

The class for the mathematical and physical sciences of the »Koninklyke Akademie van Wetenschappen», Amsterdam, has followed with uncommon interest the results of the discussions of the conferences held in London, Paris and Brussels concerning the establishment of an international Research Council.

Our Academy has recently received the invitation, issued according to a resolution adopted at the meeting held at Brussels to join in the work of the International Research Council and its scientific Unions.

I have the honour to announce to you that we shall be very glad to accept this invitation, because we fully realize the importance of the new undertaking for the progress of science and because we are of opinion that it contains the germ for the ultimate cooperation between all countries, where science is earnestly cultivated.

We trust that also in the countries, that were at war with the Central ~~Powers~~ Powers, scientific men will earnestly strive to promote reconciliation and to bridge over the now existing gap as soon as circumstances permit.

A second point which we wish to emphasize is that, while we shall most heartily take a part in the new organization, we must claim full liberty to regulate our own conduct towards other nations on our own responsibility.

At the present moment we have not discussed in our Academy the question of joining any specific Union established under the Council.

I remain,

Yours very truly
~~(signed)~~ P. Zeeman
Secretary of
the class for the mathematical and physical sciences of the »Koninklyke Akademie van Wetenschappen», Amsterdam.

To
the Secretary of
the International Research
Council
c/o Royal Society
London.

6151

a 746

Lőcsén, 1919 November 3.

Méltóságos Uram!

Igaz köszönettel és hálával tartozom a Magyar Tudományos Akadémiának azért a tényért, hogy fiamat: Enyődy Zoltán VI. o. gimnáziumi tanulót, mint Kazinczy Ferenc egyik leszármazottját, évről-évre tanulmányi ösztöndíjban részesítette.

Ez a segítség a múltban lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy fiammal szemben apai kötelességeimet teljesíthessem.

A jelen súlyos viszonyok növekedtével azonban ezek a kötelességeimnek teljesítése mind nehezebbé válik.

Ezért nem tehetem meg a valóban mélyen érzett hálát, hogy éppen erre a körülményre való hivatkozással a tanulmányi ösztöndíj folyamatosságát vagyok bátor kérni.

Kiváló tisztelettel

alázatos szolgája:

Enyődy Dezső

törvényszéki bíró, a Szepesbeli Kazinczy-

mauzoleum gondnoka.

érk. 1919. deczember 6.

747

1919

9.

Szászvárosban 1913. November 3.

Méltóságos Uram!

A szépkalmi parkot a jelenlegi rendelkezésre álló 1000 korona átalánykár kiépítése mellett valósítani fenntartani, akkor az a közegészségügyi érdekekben kívánatos és szükségos volna.

Ennek az átalánynak keretében ma állandóan megvannak azokkal kell dolgoznom, akik a park állapotának hanyatlásával járnak, de az ott alkalmazott, minden tekintetben igen megbízható kertészek jogos igényeit is sértik.

Nagyon kérem Méltóságodat: kegyeskedjék odahatni, hogy az eddigi 1000 korona fenntartási összeg 2000 koronára emeltessék fel.

Kiváló tisztelettel alázatos szolgája:

Horváth László
a szépkalmi Kazinczy-emlékpark gondnoka.

érk. 1919. december 6.

748

1919

10.

Nagyméltóságú Elnök Úr!

A folytonosan és sulyosan emelkedő drágaság mindinkább elviselhetetlenné teszi a tisztviselők helyzetét. Másrészt az egyes élelmiczikkek hiánya válságos helyzetbe hozza őket. A tüzelőanyag beszerzése pedig oly nagy áldozatot igényel, hogy annak a beszerzése fizetésünkből lehetetlen. Azért azzal a kéréssel fordulunk Nagyméltóságodhoz, kegyeskedjék számunkra 10 mm. fa és 15 mm. szén beszerzésére pénzbeli segélyt utalványoztatni.

Kérésünket támogatjuk a Kormánynak kiadott rendeletével, melyben élelmiszer és tüzelőanyag beszerzésére a köztisztviselőknek bizonyos összeget engedélyez. Továbbá Jónás gondnoktot az Akadémia egy fuvar fa és 2 fuvar szén használatára jogositotta az Akadémia raktárából. A szolgáknak is pénzbeli segélyt engedélyezett. Ezzel szemben a mi óhajtásunk sokkal szerényebb, úgy hogy ennek teljesitése nem kerül az Akadémiának nagy áldozatába.

Mély tisztelettel

Budapest 1919 december 6.

Hellebrand Árpád
alkönyvtárnok.

Dr. Mészöly Kelemen
könyvtártiszt.

Munkácsy Mihály
könyvtártiszt.

Kr. 1919. December 9.

Vagyonértékű

Berzeviczy Albert Úrnak,
a M. Tud. Akadémia elnökének

Budapest

749
1919

Az Akadémia Könyvtári tiszt-
viselőinek Körvénye, a melyben
10 mm. fa és 15 mm. szén beszerzé-
sére pénzbeli segélyért esedeznek

Szives rendelkezése végett
kiadott Szily Kálmán főkönyv-
tárnok úrnak.

1919. December 8.

Hlavacskay
főkönyvt.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
POLGÁRMESTERE.

K E G Y E L M E S U R A M !

A napilapokban megjelent közlemények szerint a Magyar tudományos akadémia dr. Lendl Adolf egyetemi magántanárt, a fővárosi állat- és növénykert igazgatóját a proletárdiktatura alatt tanusitott magatartása miatt akadémiai levelező tagságától megfosztotta.

Tekintettel arra, hogy a nevezett ellen - ugyancsak a proletárdiktatura alatt tanusitott magatartása miatt - a főváros részéről is vizsgálat van folyamatban, méltóztassék megengedni, hogy azt a tisztelettelteljes kérést intézhessem Excellenciádhoz, hogy az ügyre vonatkozó adatokat közölni, esetleg a vonatkozó iratokat eredetben vagy másolatban szigoruan bizalmas használatra betekintés végett czimemre megküldetni kegyeskedjék abból a czélból, hogy azok a főváros részéről lefolytatandó vizsgálat alkalmával részemről figyelembe vehetők legyenek.

Fogadja Kegyelmes Uram legőszintébb nagyrabecsülésem kifejezését, amellyel maradtam Excellenciádnak

Budapest, 1919. december 5.

mindenkor legkészségesebb hive

Bródy Ferenc

Nagyméltóságu

dr. Berzeviczy Albert v.b.t.t. urnak,
a Magyar tudományos akadémia Elnökének,

Budapest.

Érk. 1919. dec. 8.

751

1919

Teljesíthetőnek tartom.

919. XII. 6.

Nemeskó

752/1919. Budapest,1919.deczember hó 9.

K I I R T C Z I K K

III.osztálya Igazoló Bizottságának jelentéséből.

Szótöbbséggel elitélte a bizottság 3./ LENDL ADOLF lev. tagot, mert világosan kiderült,hogy a Tanácskormány kulturális szerveinek intentióit minden kényszeritő ok nélkül szolgálta s a saját eszméivel és tapasztalataival is támogatta. A bizottság LENDL ADOLF tényked&sének különösen azt a mozzanatát kifogásolja,hogy a midőn a közoktatásügyi népbiztos őt államtitkári rangban a Magyar Nemzeti Muzeum szétrobbantásával létesitett Természettudományi Muzeum igazgatójának kinevezte,ezt a kinevezést minden kényszeritő ok nélkül elfogadta,a felállitandó intézet érdekében különféle tervekettkészitett,továbbá ugyanezen intézet czéljaira egy millió koronát vett rendelkezése alá abból a vagyonból,mely köztudomás szerint erkölcstelen forrásból származott.

E javaslatot a bizottság a három osztályból alakult tizenötös bizottsághoz tette át,mely Lendl Adolf lev.tagot 7 szóval 6 ellenében az Akadémiából való kizárásra itélte. Ezt az itéletet az Akadémia összes ülése 19 szóval 10 ellenében határozattá emelte.

Megjegyzem,hogy a nagyszámu felszólalók /vádlók/ nyilatkozatait a jegyzőkönyv nem közli.

akadémiai főtitkár

Méltóságos

B Ó D Y T I V A D A R

főpolgármester urnak

Budapest.

752

1919

Budapest 1919. december 7 én

Méltóságos Uram!

Tisztelettel kérem a mellékelt szerzetett levelet, azon levél mellé tétetni, a mezet megvá-lasztásom után (ezt hiszem 1904-ben) rövid életrajzi adatainmel a főtitkárságnak beküldöttem,

Kiváló tisztelettel

Zimányi Károly

Erk. 1919. decz. 9.

753
1919

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tekintetes

Országos Szénbizottságnak

Budapest
VII. Erzsébet-körút 43.

A Magyar Tudományos Akadémia tisztelettel arra kéri az Országos Szénbizottságot, hogy alább megnevezett tisztviselőinek és alkalmazottainak szénszükségletét az 1919-1920-iki télre az ide mellékelt szénjegyek ellenében egyszerre utalványozza ki és a szénutalványokat lebonyolítás céljából Rockstroh M. W. szénnagykereskedőhöz, ~~tegye át~~ a M. Tud. Akadémia szerződéses szénszállítójához tegye át, a ki a kiutalandó szénmennyiséget az Akadémia tisztviselőinek és alkalmazottainak lakához szállítja.

Az érdekelt akadémiai tisztviselők és alkalmazottak nevét és lakáscímét a következő:

1) Heinrich Gusztáv, V. Akadémia-utcza 7. (szénjegyét utólag fogja beadni)
2) Trócsányi Zoltán, IX. Remete-utcza 24. (szénjegyét utólag fogja beadni)
3) Részöly Gedeon, II. Szász Károly-utcza 7.
4) Munkácsy Mihály, II. Szegényhár-utcza 44, II. em. 7. ajtó.
5) Kottaun Nándor, IX. Ráday-utcza 54.
6) Király István, VI. Nagymező-utcza 51.
7) Cseri József, V. Akadémia-utcza 7.
8) Hegedüs József; Velencze, Garay-utcza 8. Szénjegyet nem kapott.
9) Csima János, V. Akadémia-utcza 7.
10) Klell István, V. Akadémia-utcza 7.

Pados István

A szénjegyek levágása után a fajegyeket kereskedjék minél előbb visszaszármaztatni.

Kiváló tisztelettel

Budapest 1919 ~~dec.~~ 6. 20. január 5.

Mellékelve 8 db szénjegy.
Is 1 kér. igazolvány.

érk. 1919. dec. 19.

754

1919

Jónás Károly úrnak

a M. Tud. Akadémia gondnokának

Budapest

F. hó 9-én kelt leiratára, melyben nyílt ülésének és fél kér, szerencsém van a közelléz"ek b. tudomására hozni:

1) Narron csodálkozom azon, hogy most, a mikor az Akadémia székházában ülései másutt kényelmetlen tartani, Ön ragaszkodik a 30 év előtt elfogadott létszámhoz;

2) Az utolsó Igazgató-Tanács-ülés határozatai még nem igazoltak. Ön a követelt 50 mm. vén és 50 mm fa terhére mára átállítható 26 puttot nemet, a mit kénytelenek vagyunk hivatalosan tudomásul venni.

Budapest, 1919. december 10.

Kötitkár

755

1919

Magyar
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

/1919.

J Ó N Á S K Á R O L Y urnak
a M.Tud.Akadémia gondnokának

B U D A P E S T

F. hó 9-én kelt beadványára,melyben ujból szenet és fát kér, szerencsém van a következőket b. tudomására hozni:

1./ Nagyon csodálkozom azon,hogy most,mikor az Akadémia szénhiányában üléseit másutt kénytelen tartani,Ön ragaszkodik a 30 év előtt élvezett szénmennyiséghez.

2./ Az utolsó Igazgató-Tanács -ülés határozatai még nem jogerősek. Ön a követelt 50 mm. szén 50 mm. fa terhére máris átszállittatott 26 putton szenet,amit kénytelenek vagyunk hivatalosan tudomásul venni.

Budapest,1919.deczember 10.

főtitkár.

755

1919.

1 B Budapest, 1919. dec. 9.

Méltóságos Főjegyző Úr!

Az Ig. Tanács legutóbbi ülésében helyben hagyta, illetőleg megállapította az ügyemet, személyi lakásomadatán, megillető fizetés- és famennyiségét. Ez alapon kértem pénzemnek fizetett áthozatait, közben Méltóságod beszüntette a munkát.

Szabad-e érdeklődnöm, tudnom, hogy ez miért történt? s hogyan jutok tisztelőmunkámhoz?

Tisztelő szolgád

Vidáthoz

gondnok.

Erk. 1919. deczember 10.

755
1919

L. Kulton artán!

A míg kézletünk állaga nem javúl, további prenes nem kalkhetek

1919. dec. 10

Hamiel
fotiskár.

Budapest, 1919. decz. 6.

Kélyen tisztelt

Kegyelmes Uram!

Az ig. tanács határozata
Szava és elkaszitására tegnap
Szemet kartam hordatni a pin=
czémbe, de közben Klell kiki=
volya felhivatott a főtitkári
hivatalba, hol azt az utasitást
kapta, hogy nem szabad többet
vinni, mert a gombok már
nyugdijba' van és nem intéz.
Kelkokiki.

Az alkalmatlanságért
bocsánatot és erre nézve félre
nem magyarázható, sürgős
intézkedést kér

Kegyelmes Uram

szolgája
Jónás Pál
gazd.

755

1919

Mint hogy a M. t. Akadémia
III. osztálya a f. évben tagokat
nem választott, tisztelettel
jelentem, hogy az 1919. évi tag-
ajánlási jegyzetben foglalt indo-
kok alapján
1. Istvánffi Gyula r. tagságra és
1918. évi indokolás szerint
2. Haberlandt Gottlob
berlini botanikus professor
Akadémiánk külső tagjává
való megválasztatását 1920. évre ki
fentartom.

Budapest
1919. XII/8.

dr. Richter Aladár
l. t.

Érk. 1919. december 16.

756
1919

AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

BROADWAY AT 156TH STREET
NEW YORK

October 28, 1919

Hungarian Academy of Sciences,
Budapest, Hungary,

Gentlemen:

Under separate cover we are sending you a copy of "The Geographical Review", as the monthly journal of this Society has been called since 1915, continuing the "Bulletin of the American Geographical Society." Now that mails are again open, if agreeable to you we shall be glad to enter into exchange relations with your publications.

Very truly yours,

THE AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY.

per ER.

757

1919

Magyar
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

758/1919.

Az

O R S Z Á G O S S Z É N B I Z O T T S Á G

T. E L N Ö K S É G É N E K

Budapest

Szives fölvilágositását kérem a következő ügyben:

a M. Tud. Akadémia épületgondnoka, Jónás Károly / lakik V. Arany János-u 1 / arra hivatkozással, hogy az Akadémia szenéből 33 év óta évenként 50 mm-t saját céljaira fölhasznált, most kéri, hogy az Akadémia, a részére engedélyezett szénből / ez idő szerint 60 mm / 50 mm-t adjon át az ő háztartása számára.

Minthogy a vonatkozó rendeleteket nem ismerjük, mély tisztelettel bátorkodom fölkérni a T. Elnökséget, sziveskedjék tájékoztatni bennünket, vajjon nem ütközik-e valamilyen rendeletbe, ha az Akadémia - mint az előző években is, kiutalja a szokásos 50 mm szenet épületgondnokának, aki a szénen felül az Akadémia tüzelőanyag-raktárából egy fuvar fát is fölhasználhat saját hásztartása czéljaira.

Szivességét előre is hálásan köszönjük.

Budapest, 1919. deczember 11.

Hazafias tisztelettel

főtitkár.

758

1919

758

1919

Az

Országos Szénbizottság

Pü. Elnökségének

Budapest.

Szíves fölvilágosítását kérem a Következő"

ügyben:

a M. Tud. Akadémia (épület= gondnoka, Jónás Károly

(lakik V. Arany János = u. 1) arra hivatkozással,

hogy az Akadémia szenéből 33 év óta (évenként 50 mm = t sajál

czéljaira fölhasznált, most kéri, hogy az Akadémia

a részére engedélyezett szénből (ez idő" szerint 60 mm)

50 mm = t adjon át az ő háztartása számára.

Minthogy a vonatkozó rendeletekbe nem ütkö=

zik, mély tisztelettel bátorkodom kérni a T. Elnökséget,

szíveskedjék (fölvilágosító beérkezni) valamikor

rájönni hogy nem ütközik = e rendeletbe, ha az Akadémia - mint az

előző" években is, kiutalja az 50 mm szenet épü=

let=gondnokának, a ki a szénen felül egy furar fát is

fölhasználhat saját háztartása az Akadémia tüzelőanyag = rak=
tárából

czéljaira.

Szívességét előre is hálásan megköszönjük.

Budapest, 1919. december 11.

Hazafias tisztelettel

Fötitkár

7-58

1919

753/1919.

Tisztelt Környék!

Szerencsém van alulirt kerületemben az 1913. évi (következő) pálmaünnepek:

~~33 drb. Tetői~~

28 drb. karácsonyi ~~pálmáját~~
3 " Ullmann "
1 " Kőrösy "
3 " Lenard kép. tőv. Tarcsák p. "
4 " Pénzes "
1 " Szilágyi (dísztöltés nő) "
4 " Harrivtalom és Marczibányi "
2 (kötél (nyomdatott) mellé) Ormody = a.
10 drb Kóczán ~~pálmáját~~
5 " Gorove "
25 " Nádasdy "
6 " Telegi "
1 " Kovary "
1 " Lukács Krisztina "

13 db Bulrowner
21 " Farkas-Aurkó 759

Ppest, aug. decembar 12. 1849

Kinálom tisztelettel

Fábián

759/1919.

Tisztelt Könyvtár!

Szerencsém van csatoltan leküldeni az 1913.évi következő pályamüveket:

28.drb.Karátsonyi
3." Ullmann
1. " Körösy
3 . " Egyesült Bp.Föv.Takarék p.
4. " Péczely
1. " Szilágyi /diszkötéses mü/
4. " Nagyjutalom és Marczibányi mellékjutalom
21. " Nyomtatott kötet Ormódy-a.
10. " Kóczán
5. " Gorove
25. " Nádasdy
6. " Teleki
1. " Lévay
1. " Lukács Krisztina
13. " Bulyovszky
21. " Farkas-Raskó

Budapest,1919. deczember 12.

Kiváló tisztelettel

főtitkár

759

1909

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

szám.

Parátsonyi

1913. 1914. év

Hivatalból.

Portómentes.

759

819

MAGYAR TUD. AKADÉMIA

18.62.

Elismervény

„Klára ábrándja" czímű

„Sirocco" jeligével ellátott

és szabályszerűleg kiállított Véleki

pályamunkáról, melyet a mai napon átvettem.

Budapest, 1914. december 30.

Dr Trócsányi Zoltán

A M. TUD. AKADÉMIA
FŐTITKÁRI HIVATALA

mai napon vissza vettem
Bpest 1915 ápr 26

Ok okkbli bara cimi

Kóraes Jeó draúcat

a maimupen or akadeu-a

Jöfetkiri hivata Carbotinrip29

Kaptáen

Brest 4/4 akk 28.

Konradsen

6. ún,

1913.

Rozsán

1913. évben

5 sz. hijánzik

Tèritvény

Az 1913 évi Karácsonyi pályázatra
érkezett 11 sz. Rajongók czímű, „Laetius
e trunco florebit" jeligéjű pálya-
mű tulajdonjogát a becsatolt fela-
dovevénynyel igazolvan, tisztè-
lettel kèrem e pàlyaművet mà-
solàsra kiadni. Egyszersmind átvé-
telét elismerém. Bp. 914. máj. 18. Szivaj

Karátsonyi

11. 27. hijanszép

Folyó szám	Feladó	Érték K	Érték f	Súly kg.	Súly gr.	Utánvétel K	Utánvétel f	Frankódij K	Frankódij f
28	Postai feladóvevény Molnár Vladimir 970 ..... czímű, (tárgy) ..... ról.	10		1				16	

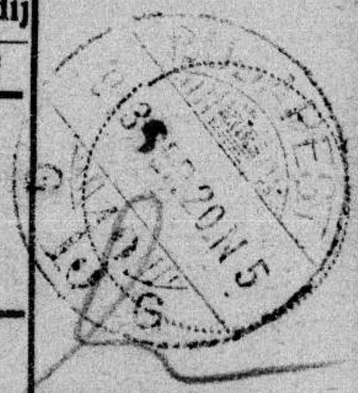

Karátsonyi

11. 24. hijánsík

„Rajongók"

(Karácsonyi pály)

Pinnajárva, 1914. IX 9.

5. 17

1913

Tekintetes Járási Hivatal!

A legutóbbi Karácsonyi-pályázatom
egy „Rozsmunka" című művemmel
vettem részt. Nincsen kéznél a lap.
Járási Hivatalt, kegyeskedjék a
Kéziratot a mellékelt nyilatkozó-
levél felhasználásával címemre
megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Pinnár Viktor.

A 6.52. Cserni

Deborah) pályamunka

visszaadatott, 1914. okt. 29.

MEGHIVÓ

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

hétfőn, 1912. évi április 29 én d. u. **6 (hat)** órakor

tartandó

összes ülésére.

Tárgyai:

1. Körösi Csoma Sándor emlékezetére:
   GOLDZIHER IGNÁCZ r. t., A korán-magyarázás irányairól.
2. A Wodianer-jutalmak átadása.
3. Folyó ügyek.

—□—

KÁROLYI GYÖRGY, BUDAPEST

Jelige: Turóc királyi népe

Cime: „Béna Vajk."

Drámai költemény három felvonásban

Irta:

Hermáth László

(posta-táv. tiszt)

V. Kádár utca 6. I. 10.

A darab személyei:

Béna Vajk, pogány felkelő vezér
Hajnalka, leánya
Gál, a keresztény sereg vezére
Selök
Mende
Batta } hadnagyok Béna Vajk táborában
Tótos
Gyerecső, ~~jósbarát~~, Hajnalka dajkája
Keresztény rab
Csatlós
Szolga

Hadnagyok, pogány és keresztény harcosok, keresztény rabok, szolgák, bucsok, kürtösök, siposok, dobosok, leányok és tábori nép.

Színhely: Egy pogány magyar törzs tábora. A 2-ik és 3-ik felvonás közt egy heti időköz van. Idő: Szent István király uralkodásának elején

I. felv.

A pogány magyarok a napfelkeltét várják, mely után hódalásban törnek ki. A Tótos imájával kezdődik a felvonás. Később megjelen a törzs feje, Béna Vajk, kivéretével. Bosszura tüzeli népét István király ellen, aki az ősvallást tűzzel-vassal irtatja s a keresztény ~~vall~~ vallásra téríti a magyarokat. A Tótossal eskütt és átkot mondat István fejére, melynek hallatára leánya, Hajnalka, ki szivben keresztény, sikoltva tör ki a Jótvánt menten igyekszik. Hajnalkába szerelmes Selök hadnagy s megkéri a lány kezét Béna Vajktól, ki örömmel fogadja fiává Selöket. Mende egy keresztény rabot hajt korbáccsal a színre, kit a magyarok ócsárlásával vádolnak igaztalanul.

Erdő végül sebeit pihentetni egy sarokban leül. Selyők jön Hajnalkával, kinek szerelmet vall, de Hajnalka nem szereti őt, mert kereszteny daliára vár. Hajnalkának egy sast is lenyilaz, amit a rabra bíz, aki, miután megoldották kötelékeit, a királyhoz menekül s elárulja Béna Vajk és törzsének szállását. A felvonás az ősmagyarok szertartásával végződik: fehér lovat áldoznak Hadurnak.

II. felv.

Első része a Hajnalka sátra előtt történik. Hajnalka rossz álmait meséli Gyerecsőnek, aki abból pusztulást és vért jósol. Megjelenik azután Gál, a királyi sereg vezére, aki a pogány tábort akarja kikémlelni. Hajnalka és Gál egymásba szeretnek. Hajn. Gált később a sátorba rejti; ~~akit~~ ahol Gál megfosztja őt lányságától. Az est leszállásával Gál búcsúzik s megígéri, hogy elvarabolja kedvesét.

Változás.

Béna Vajk sátrának belseje. A vezér hadnagyaival borozgat s készülnek a harcra. Béna Vajk a sátra elé rendeli bűnbe seregét. A kereszteny rabok jövetelére Hajnalka is bejön, s környörög a rabokért. Ilyja észreveszi az ingalmat rajta s a megtiltja nyakában az arany kereszt, amit Hajnalka Gáltól kapott. Dühében a Tóltossal Hajnalkát halálra ítéli s lóparkához kötözik, hogy a megvadult ló elvonszolja. Ekközben rójuk tör a kereszteny sereg. Gál a bosnu kiáltásával rohan a menekülő Béna Vajk után, ki a sátor oldalain karodjával rést hasítva menekül.

III felv.

Béna Vajk s néhány megmenekült hive a berekben rejtőzik. Gyerecső a szinen vergődik, mert megbolondította a vezér. Gál megtalálja őt, s kipolás elő-

veszi, s győrestő hódolásból elmondja, hogy a pogány magyarok a berekbe fognak húzódni a csatavesztés után. Gúlt Miuszlkelten Hajnalka halálát siratják. Gúl később rajt is üt a pogányokon, Sebőkét párviadalban megöli, Béna Vajkot és a többieket megadásra kényszeríti, s a keresztény vallás felvétele ellenében bocsánatot hirdet nekik István király nevében. Béna Vajk áthozódva menekül, de futtában a berekben álló pálozati oltárkőben felbukik és meghal. Gúl ~~Gúl~~ Béna Vajk halálán utáni kitörőleti, hogy győzött a keresztény A valódi megölte őt.

Jelen „Béna Vojk" című költemény
az 1913 évi Gr. Károlyi-jutalom
pályázatában részt vett, s a szerzőnek
Hermáth hálás posta tiszt másolására kiadatott.

Budapest. 1913 június 27.

23 ív

A Béna Vojk című
költeményt (23 ív pályamű)
átvettem
szerzője:

Hermáth Lajos
posta tiszt
V Kádár u 6. I. 10

NEMZETI SZINHÁZ.

_____ *szám.*

Alólirott elismerem, hogy a M. T. Akadémia tekintetes főtitkári hivatalától Az öröklött vér cimü és Szeresd hazádat cimü pályamunkát, amüszerzője, Tóth Ferenc köröstarcsai földbirtokos megbizásából egyhavi használatra átvettem s köteles vagyok azt a határidő lejárta után visszaszármaztatni.

Budapesten, 1914 junius 11

Balassa Lajos

a Nemzeti Szinház titkárja

1913. évi Karátsonyi-jutalomra beérkezett 24 sz. pályamű tértivevénye.

24

Magyar Tud. Akadémia

Elismervény

Az „Örökké ver" czímű

„Szerecsen kisasszony" jeligével ellátott

és szabályszerűleg kiállított Karácsonyi —

pályamunkáról, melyet a mai napon átvettem.

Budapest, 1913. Szept. 29.

Dóczy Lajos

gondnok

A pályamunkát, Pólya Jenő

az „Örökké tavasz" jeligével

bírtam megbízásból átvettem

Budapest, 1914. V. 23

Balassa Kálmán

titkár

Dr. Dóczy V...

Igen tisztelt főfitkári hivatal!

A tavaszal lejárt grif Thaváttanyi pályázaton „bvákp Lóra" cimmü történeti tömmüvem is részt vett. Tobe or not to be – that is the question" jelige alatt. Kérésemre, miután nem lakom Pesten, a főfitkári hivatal részemre megküldött emlitett müvemet 1 hétre kiadni lemásolás végett. Minden idejp azonban még mindep nem raktam kéznél. Igen kérem a főfitkári hivatalt, szivesked jék saját költségemre elküldeni nekem s ép pontosan a meghatározandó időig lap pima pólpálratom. Legközelebb beadhatnám márhová, s mindenek mep, erak a fogalmazványaim, miután a grif

Sharábonyi jutalomra annak idejében csak kevés idő állott rendelkezésemre, már leírásra nem volt lehetséges, s így elküldöttem a mint meg volt. Mintáúl a pályázatot így sem nyertem meg, s csak pár példány darab, nekem pedig élethossziglan és fontos kézdei hogy a más kidolgozott rendes számúvet lemásolhassam ismételten kérem a főtitkári hivatalt hogy szíveskedjék néhány napra csak, sajátkezűleg elküldeni a mint azt "legelső" kérelmemre már válaszúl is méltóztatott adni. —

Kiváló Tisztelettel

Lukáts Sándor,

Lugos, Szombathely 11 szám.

1914. nov. P. án.

1913

VIII 12

Soběhlavi ustanovení výnosu,
dotek a frenzónek.

1914. nov. 17.

Jonák

gondnok.

Méltóságos főtisztviselő Úr!

Szeretném hírével nyújtani hálás a főtisztviselő Kari hírlapalmak írni és megkérni, hogy a 913-ban a gróf Károlyi pályázatos részletes „bridge-ing" című színművemet szíveskedjék minél napra elküldeni bemutatás végett és hogy szíveskedjék felvilágosítani minemű az 1914-ben hirdetett Füsbeckli Kálmán pályázat, a melynek tárgya a színpadi korhű tekintetben miként jár le. Mindaddig semmiféle tájékozást nem kapnom igen kérem Méltóságodat szíveskedne intézkedni, hogy kérésem teljesíttessék. Kiválóbb tisztelettel

a „Jr be, sr mit Jo be" jelige alatt
pályázott volt.

Király Józsefnek

elvtársnak Lukáts Sándor
m. kir. h. kapitány.

Lugos. Ylonka utca 11 szám.

LEVELEZŐ-LAP

LUGOS
1915 MÁJ. 11 N 5
M 1 M

A Tudományos
Akadémia fő-
Titkári hivatala
Budapest

Tisztelt Akadémia!

Ajánlva
Ajánlva
Ajánlva

Szíves válaszuk folytán kérem hogy a
gróf Karátonyi pályázat ban be adott volt
„Csáky Lóra" czímű szín művet a mely
„To be or not to be" jelige alatt pályá-
zott volt szíveskedjenek lemásolás vé-
get egy rövid ódiro kiadni. Egyben ké-
rem szíves válaszukat hogy az újon-
nan közzé tett egyik Kiczán pályázat
a melynek tárgya a kurucz korból kíván-
tatik nem tévedésből lett e 1915 május 31-re
kiírva és nem 1914. május 31-re kívántatik
e benyújtatni, mint a másik.

MAGYAR ORVOSOK NEMZETI EGYESÜLETE
(M. O. N. E.)
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 22.
(Orvosklub)

∇

Budapest, 19 19. december 11.

A M.O.N.E. 1919. nov. 27-én tartott hatodik választmányi ülésén elhatározta, hogy küldöttségileg átiratot nyujt át a miniszterelnök urnak, melyben a népegészségügyi minisztérium felállitását ill. visszaállitását kéri, még pedig orvosminiszter vezetése alatt.

Amidőn ezt szives tudomásulvétel céljából közölni bátrak vagyunk, kérjük a választmány megbizásából, hogy a népegészségügyi minisztérium visszaállitása ügyében állást foglalni és ezt illetékes helyen kifejezésre is juttatni kegyeskedjék.

Bpest, 1919dec. Kiváló tisztelettel

a választmány megbizásából

titkár

elnök

ügyv. igazgató

Magyar Tudományos Akadémia/III.oszt. / tek. Elnökségének

B U D A P E S T.

Érk. 1919. december 13.

761

1919

Népegészségügyi m. minisztériumi

ügy felállítása.

kiadatik a III. osztálynak.

Budapest, 1919. dec. 13.

Fleischl
főtitkár

763
1919

a

Magyar Földhitel = Intézet

R. Pénzintézet

szerencsém van tisztelettel földtárami értesíteni, hogy 1919. január 1. = től

családi pótlék folyósítandó

1) Hellebrand Árpád részére (felesége után) ... 800.-k

2 újabb (nevedik) családi pótlék folyósítandó

Dr. Mészöly Gedeon részére (újszülöttje után) ... 800.-k

3) ~~Dr. Tóvári Zoltánnak a f. évben elvesztett~~ második családi pótléka ... 800 k.—

(1919. januárától) (ötvenedik) (egy darab)

beszüntetetik s ~~ez~~ nevezett ~~egy darab~~ pótlékot (800 k) elvesz.

Budapest, 1919. december 13.

Főkincstár

763

1919

Bp. 1919. december 13.

764
1919 a

Magyar Földhitel = Intézet

R. Pénzintézet

tiszteletteljesen tudomásul veszem, hogy az akadémiai
(és nyugdíjasainak)
alkalmazottaknak 1920. január havi fizetésének
a f. évi decemberben kimutatásuk szerint (VII/1919/12.), hozzájárulva a nevezetes összeghez
pótlékát, f. évi december hó 20. napján kifizetni méltóz-
tassék.

Kiváló tisztelettel

földhitel

764

1919

Szám: 84837/1919.

Magyar belügyminister.

IX.-a.

Van szerencsém értesiteni,hogy a bolseviki rémuralom történetének megirásához szükséges adatgyüjtés megszervezése és végrehajtására hivatott országos bizottság alakuló ülését folyó hó 15.-én /:hétfőn:/ a központi városháza /Kammermayer utczai rész.II em. 266 ajtó/ ülés-termében tartja meg.

Tisztelettel felkérem Az elnökséget, hogy az alakuló ülésen megjelenni,illetőleg magát megbizottaival képviseltetni sziveskedjék.

B u d a p e s t,1919. évi deczember hó 9.-én.

Berzeviczy

A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének

B u d a p e s t.

ark. 1919. decz. 13.

766

1919

Ungarische
AKADEMIE der
WISSENSCHAFTEN

Budapest. 15.Dezember1919

An die Preussische Akademie der Wissenschaften

Berlin.

Auf Ihre sehr geschatzte Zuschrift vom 2. December 1919 erklaren wir, dass wir Ihren Entschluss, die im Rahmen der Assoziation begonnen wissenschaftlichen Unternehmungen mit aller Kraft weiterführen zu wollen, durchaus billigen und unsere Mitarbeitschaft auch für die Zukunft fortzusetzen entschkossen sind.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Ungarische Akademie der Wissenschaften

Generalsekretar.

AD 767

1919

Preußische
Akademie der Wissenschaften

Berlin 2. Dezember 19 19
NW 7. Unter den Linden 38

Nr. 893.19

Nachdem sich eine Anzahl von Akademien und wissenschaftlichen Gesellschaften, die vormals der Internationalen Assoziation der Akademien angehört haben, zu neuen Unionen zusammengeschlossen haben, erscheint die Frage berechtigt, ob die Internationale Assoziation unter diesen Umständen weiter bestehen kann und soll. Bevor seitens der deutschen Akademien entscheidende Schritte getan werden, bittet die Preußische Akademie der Wissenschaften ergebenst um eine Äußerung über den Standpunkt, welchen die dortige gelehrte Gesellschaft zu dieser Frage einnimmt. Bemerkt wird noch, daß die deutschen Akademien auf alle Fälle gewillt sind, die von ihnen im Rahmen der Assoziation begonnenen wissenschaftlichen Unternehmungen an ihrem Teile mit aller Kraft weiterzuführen, und daß sie dabei auch die Mitarbeit und Unterstützung auswärtiger Forscher und gelehrter Gesellschaften stets willkommen heißen werden.

Preußische Akademie der Wissenschaften

Rubner

An die

Ungarische Akademie der Wissenschaften

Budapest

2

2dk. 1919. decz. 15.

767
1919

Válap decz. 15.

GRAFOLOGIA
TUDOMÁNYOS INTÉZET

EMBERI TULAJDONSÁGOK
TUDOMÁNYOS MEGÁLLAPITÁSA
Kispest. üllei-út 56.

Magyar Tudományos Akadémia
Budapest.

Alólirott, mély tisztelettel fordulok a Magyar Tudományos Akadémiához, miszerint Kispest Üllei-út 56. sz. alatt levő "Grafologia" intézetemhez grafológiai tudományos felfedezéseim konstatálására, a kultura, mint a köz érdekében a Magyar Tudományos Akadémia legtudományosabb irásszakértőit kiküldeni méltóztassék. —

Kérésem ismétlésével és mély tisztelettem kifejezésével maradtam

Kispest, 1919. dec. 10.

hazafias tisztelettel:
Németh József
grafológus.

érk. 1919. decz. 15.

768
1919

Kiadatik a II. osztálynak.
1919. decz. 15.
Heinrich
főgyógyász.

A II. osztály a Graefologiát nem sorolhatja az illetékessége körébe tartozó tudományok közé s így irányszakértői tisztesnek; ezért ilyenekre kiküldetését nem javasolhatja.

A II. osztály 1920. jan. 12-iki ülésének kivonatából.

Jegyző a
osztálytitkár

Jegyzőkönyv

felvétetett 1919. december hó 6-án a Tókai-szobor bizottságnak a N. N. Múzeum igazgatósági üléstermében tartott értekezletéről.

Elnök: Berzeviczy Albert.

Jelen vannak: Pékár Gyula, Nagy Árpád, Kertész K. Róbert, Beöthy Zsolt, Strobl Alajos, Zala György, Kisfaludy-Strobl Zsigmond, Csányi Károly.

Jegyző: Wolf Tivadar.

Berzeviczy Albert elnök üdvözlvén az egybegyűlteket hangsúlyozni kívánja, hogy ez alkalomra nem az egész szobor Bizottságot hívatta össze, hanem csupán egy szűkebb értekezletet kívánt tartani, mert kilátás nyílt arra, hogy a Közoktatásügyi ministerium döntésével az ügyet előmozdítja. Heinrich Gusztáv a szobor Bizottság titkára a megjelenésben gátolva levén a jegyzőkönyv vezetésére Dr. Kálmán M. N. múzeumi főtitkárt kérte fel. Elnök meleg szavakkal üdvözli Pékár Gyula minisztert, kitől a szobor felállítása ügyének előmozdítását remíli s kit annak felkarolására kér fel. Ezek után rövid visszapillantást vet a Tókai szobor és síremlék létesítése ügyében megindított mozgalom és eddigi történetére. A szoborügy ma úgy áll, hogy a szobor bronzba van öntve s ha a talapzathoz szükséges gránit megérkezik a talappzat megépítéséhez és felállításához hozzá lehetne fogni. Időszerűvé vált a hely kérdése. Mintáu a Keszegfalvi hely, a múzeumi Kert egyik sarka, s mintáu e hely nem a fővárosi közmunkák tanácsának hanem az államnak, közelebbről a vallás és közoktatásügyi minisztériumnak hatáskörébe tartozik, a kérdés végleges megoldását remíli. A ministerium hozzá nagyban tett előterjesztésére kéri döntését.

Pékár Gyula köszöni a belé helyezett bizalmat a melynek igyekezni fog megfelelni, biztosítja az értekezletet, hogy a Kormány mindenképen támogatni kívánja a Szoborbizottság igyekezetét ~~hogy~~ és felkéri Kertész K. Róbertet, hogy a minisztérium részéről történt intézkedéseket világítsa meg.

Kertész K. Róbert a Tókai szobor elhelyezésével kapcsolatban felmerült terveket részletesen ismerteti, melyeknek körében legtetszőbb az a terv amely

szerint a Jókai szobor a N. N. Múzeum Kertjének a Kálvin-tér felé eső sarkában állíttalnék fel. A maga részéről ez ellen felszólal, mert a szobor csak véletlenül kerül a járókelők szeme elé, zavar a rács, mint jó háttér, ezért javasolja, hogy e szebb érterek-let tárgyalja az elhelyezés kérdését.

Kisfaludi Strobl Zs. is úgy véli, hogy a múzeum kert nem alkalmas a szobor felállítására. Sőt igen alkalmas helyet az Ajtay utca és az Andrássy út találkozásánál lévő kér északi oldalát ajánlja. A múzeum kertje nagy alkalmas, az épületet~~ez~~tal naturalis szobor mint~~s~~ harmoniában ~~alkalmas~~, kerítésben is a járókelők figyelmét az épület központjára és az Arany szobor köré le, úgy hogy senki sem fogja a Jókai-szobrot megkatni s nem javasolja, hogy ezt a szobrot Arany mellékalakjává szerkesszék.

Petkár Gyula felveti az eszmét, nem lenne-e alkalmas a Jókai szobor elhelyezésére az Eskütéri kútról balra eső kis tér, amelyen a szobor egymaga teljesen érvényre juthatna s nem kellene egy kertbe csoportosítani minden szobrot.

Zala György sajnálja, hogy az előző tervekből, a Wenckheim palota előtti térre való felállítási gondolatát elvetették és fájlalja, hogy esztétikai kérdéseknek a közlekedési kérdések előtt meg kell hajolniok. A múzeum kertet ellenzi. Petkár terve jó, de a tér lejtős volta miatt aggályai vannak. Javasolja, hogy a felvetett helyekre egy-egy mintát állítsanak fel s azután a legjobb helyet állapítsák meg, mert Strobl Alajos oly kiváló művet alkotott, hogy azt mindenképp jó helyen kell felállítani.

Csányi Károly kifogásolja, hogy a múzeum kerti elhelyezés ellen legjobban az szól, hogy annyi más helyet ajánlottak már helyébe. A maga részéről Kisfaludy-Strobl Zsigmond tervét pártolja a téren szökőkúttal bíborgyöngy rendezések mellett.

Ehhez az elhangzott javaslatok zavarba hoztak, mert nem sejtették, hogy új eszmék fognak felvetetni s hogy új tagok lesznek jelen, ezért nem is hívta össze az egész bizottságot. Az eddig elhangzott nézetekkel szemben kiemelni jelenteni, hogy a Wenckheim palota előtti térnek a közmunkák tanácsa nem engedélyezte, ami a múzeumkerti elhelyezést illeti az a nézete hogy a szobor nem lesz alárendeltségi viszonyban Aranyéval szemben még az Andrássy úti elhelyezésénél Szinyei Dániel emlékénél lesz egysorba téve. Utal arra, hogy a régi görögök a halmozástól nem féltek s példákat hoz erre fel, a múzeum kertje is magába zárhat mindent ami a nemzetnek kegyeletére méltó. A szobor méretei olyanok hogy csak a kerti sétányok szemlélő oldalára kerülhet a közeli elhelyezést nem fogadhatja el. Ami az osztály sorsjátékok épülete előtti felállítást illeti, ez a hely lejtősége miatt, még tanulmányozandó. Azzal szemben, hogy a szobor felállítása el ne siettessék, utal arra, hogy Jókai 14 évvel ezelőtt halt meg s hogy szobrát még 5 vagy 6 év óta kész van, nem tudják hová elhelyezni.

Ez a hosszú hosszavona mindkettőnél kínos, úgy, hogy a maga részéről nem tehet mást, mint, hogy a döntést ürgeti. Kénytelen lesz a késlekedés miatt a szobor bizottságot a nyilvánossság előtt tiszteini.

Pekár Gyula kijelenti a Bizottság elnökét, hogy a Kormány a legnagyobb hálával van az ügyben munkálkodásáért s hogy a maga részéről is a legnagyobb készséggel támogatni kívánja az ügyet, mert a Tóthai tisztelet lényege, hogy minél jobb és méltóbb elhelyezését kapjon a szobor.

Zala György szívesen látná, ha a múzeum kertje is oly stíluses volna mint a felhozott görög példák, de a kert emlékei között szükség nincs. Helyreállításával nem kísérletezni akarta az ügyet, hanem Strobl művészi alkotása iránti kegyeletből akkor annak minél méltóbb elhelyezését. Az Andrássy úti, Kuzsaludy-Strobl Zsigmond által javasolt elhelyezést jónak találja.

Beöthy Zsolt ragaszkodik a szobornak a múzeumkertben leendő felállításához. De mert a kert kijelölése a Bizottság egyhangú határozata volt, kéri hogy egy e határozatot megváltoztató kísérlethez az egész bizottság hívassék egybe!

Strobl Alajos kijelenti, hogy a múzeumkerti elhelyezést nemcsak ő, hanem Berzeviczy elnök, Beöthy bizottsági tag is kívánatosnak tartja. A Tóthai szobor az Arany szobrot nem fogja ütni s a háttér is, mint ezt kijavították alkalmas. A Wenckheim palota előtti felállításnak ellene van, annyival inkább, mert már a minta felállításakor villamos vezeték történt. Utal végül több, Párisban, Kasselben, városnegyedben felállított szoborra.

Berzeviczy Albert elnök kijelenti, hogy nem a helyzet a következő: a Bizottság a legutóbbi ülésen a múzeumkertet jelölte ki a szobor felállítási helyéül s hozzájárulás végett ezt a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak le is terjesztette. A minisztérium az ügyben bizonyos kiegészítő módosításokat kívánt, amelyek elfogadtattak s ebben az értelemben tétetett előterjesztés a minisztériumhoz, de annak válasz nem érkezett. Kéri Pekár minisztert, hogy e kérdésben a Közoktatásügyi minisztérium részéről (dúlóre szeretné vitni.) döntsön. Elnöknek legközelebb el kell utazna s a kérdést Pekár Gyula áthidalásul javasolja, hogy azon időben míg elnöknek Budapesttől távol kell lennie elvégezhetné kérdést a helyszínrajz jóváhagyásához szükségesek.

Berzeviczy Albert előadja, hogy amikor a Bizottságot megalakították tiszttel nem állítottak fel, de azért kéri Pekár minisztert, hogy távollétében helyettesítse őt.

Pekár Gyula a Kormány és a Bizottság teljes együttműködésétől biztosítja az elnököt.

Zala György utal arra, hogy mániumig szobor alapozási munkálatok úgysem lehetvén végezni a felállítás helyét kellő tanulmány tárgyává lehet tenni.

Nagy Árpád hasonló értelemben nyilatkozik.

Berzeviczy Albert elnök felkéri Nagy Árpádot, hogy a Bizottság újbóli egybehívása ügyében Heinrich Gusztávval a Bizottság jegyzőjével, mint akit-

1 Ek. 1919. decz. 15.

769
1919

nál a Bizottság teljes számra megvan, pótválasztják és rögtön belépni.

Petrán Gyula, elnök felkérésére kijelenti, hogy elnök távollétében mint ő helyettesítő alelnök a tegnap Bizottságot egybehívni, a javaslatba hozott helyeken tanulmányozás végett a mintákat felállíttatni, függő kérdéseket tisztázni fogja úgy hogy elnök visszaérkezte után a végső határozat kimondható leg.

Szeszérey Albert elnök ebben megnyugodván, a jelenlévőknek közreműködésért köszönetet mond s az ülést d.e. 11ó. 32 perckor bezárja.

Kmf.

Jegyzette:
Istók Kálmán

Bukovinszky = alap kartoték: 196 K 42 f.

Kellebrand	28.06	Kellebrand
Jónás	28.06	Jónás
Trócsányi	28.06	Trócsányi
Mészöly	28.06	Mészöly Edv
Munkácsi	28.06	Munkácsy
Kottaűn	28.06	Kottaűn
Templénné	28.06	Templénné

~~34~~
196/K 42 f

Összesen 196 K 42 filé

érk. 1919. dec. 16.

771

1919

ORSZÁGOS SZÉNBIZOTTSÁG,

BUDAPEST.

VII.

Magyar Tudományos Akadémia,

Budapest .

Vettük f. hó 9.-én kelt 754/1919.sz.átiratukat és az ahhoz csatolt szénjegyeket mellékelten azzal küldjük vissza, hogy a szóbanlevő 11 háztartás részére egyelőre nem áll módunkban szenet kiutalni, minthogy - amint azt a f. hó 13.-án megjelent összes napilapokban kihirdettük - 1920 évi január 2.-ig hástartások részére mindennemü szénkiutalás szünetel.-

Kérésükkel tehát a jövő év folyamán ismét hozzánk kell fordulniok.-

Budapest, 1919.december 15.-én,

igazgató.

8.drb.szénjegy.

Ajánlott.

Pl.

805 sz.
Melléklet

Exhibit No. 1919. Docket 17.

FTC Washington

ORSZÁGOS SZÉNBIZOTTSÁG,

BUDAPEST.

VI.

Magyar Tudományos Akadémia,

Budapest.

Folyó hó 11.-én kelt 758/1919.sz.leiratukra közöljük, hogy a m.Tud. Akadémia épületgondnoka, Jónás Károly részére legfeljebb 10 q szénnek kiszolgáltatását engedélyezzük az Akadémia szénkészletéből.-

Budapest, 1919.december 15.-én.

Igazgató.

Pl.

Entered, Nov. 17, 1919.

723

1919

SLOVENSKÁ CENTRÁLNA KANCELLÁRIA
(TÓT KÖZPONTI IRODA)
BUDAPEST, VII., Szabó József-utca 25.

Igen tisztelt Uram!

Engedje meg, hogy ne csak a sajtó utján, hanem a nagyobb nyomaték kedvéért ezuton is felkérhessük arra, méltóztassék egy közhasználatu és a példátlan szenvedésektől amugy is lesujtott tót népre mélyen sértő kifejezést a mindennapi használatban teljesen mellőzni.

Ez a kifejezés, amely körülbelül egy év óta egészen tévesen került a közhasználatba a

cseh-szlovák megjelölés.

Napról-napra találunk közléseket, amelyek nemcsak Cseh-Szlovákiáról, nemcsak cseh-szlovák kormányról, cseh-szlovák politikáról, stb. hanem egyenesen cseh-szlovák népről, cseh-szlovák kulturáról, nyelvről és művészetről beszélnek.

Az egész tót nép nevében felháborodva tiltakozunk ez ellen.

Semmi sincsen a mi cseh-szlovák lehetne.

Eltekintve attól, nogy Cseh-Szlovákia nincsen, mert a csehek által megszállt Slovenskónak Csehországgal való egyesitéséről a tót nép soha meg nem kérdeztetett, s a történelem sohasem ismert cseh-szlovák közösséget s Cseh-Szlovákia mint államközösség alkotmányjogilag sem létezik, a cseh-szlovák megjelölés Európa egyik legrégibb népét fosztja meg faji és kulturális különállóságától, amelyhez ragaszkodik.

Csak csehek vannak és szlovákok vannak. Fájdalom, a Szlovákföld ezidőszerint ugyan cseh kormányzat alatt áll, de ebbe a tót nép nem nyugszik, mert sohasem nyugodhat bele. — A cseh-szlovák megjelölés azonban még a megszállás tartama alatt is hazug és helytelen, mert a tót nép épen most, sőt épen a megszállás tanulságai alapján szlovák, sőt tüntetően csak szlovák akar maradni, s maga akar határozni még a felett is, hogy Csehországgal egyáltalán akar-e valamilyen közelebbi kapcsolatban élni?

Mi, tót emigránsok, hontalanná lett vezéreinkkel Jehlicskával, Dvorcsák Viktorral, Bulissa Károlylyal az élünkön, a szlovák öntudat és önál-

lóság gondolata miatt üldözésnek és számüzetésnek vagyunk kitéve a csehek részéről.

A tót nép igazi fiainak ez az üldözése is bizonyitja, hogy Slovenskó ma nem a tót nép önjogu és öncélu hazája, hanem egy gyülöletes és kapzsi idegen népnek kizsákmányolt gyarmatterülete.

A cseh-szlovák megjelölés csak a csehek által kitalált és terjesztett megjelölés, de erről a tót nép, ha fegyveres nyomás nélkül kérdezik meg, hallani sem akar.

Egy mártir nép, egy reászedett, a csalódás kinjait szenvedő nép nevében kérjük tehát, hogy a szlovák népet legalább elnevezésben sziveskedjék olyan önállónak elismerni, amilyen önállóságot ez a nép öntudatosan átérez és megtévesztettségéből felocsudva, maga is ki akar vivni magának.

Fogadja Uram igaz nagyrabecsülésünk és őszinte tiszteletünk nyilvánitását.

Budapest, 1919 december 4-én.

Dr Daliborka

Érk. 1919. dec. 18.

774

1919

Magyar Hadtörténelmi Levéltár és Muzeum.

1957 szám.

Lt. 1919.

A

Magyar Tudományos Akadémia Főtitkári Hivatalának.

B U D A P E S T.

Budapest, 1919, december 18-án.

Tudományos Akadémia.

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy Magyarország függetlenségének kimondása után kötelességünknek tartottuk egy olyan intézménynek létesitését, melynek feladata Magyarország ezeréves dicső küzdelmeit tárgyaló, illetve dokumentáló iratok és emléktárgyak gyüjtése és megörzése. Ezért a hadügyministerium kebelében megalakult a Magyar Hadtörténelmi Levéltár és Muzeum, melynek a fővezérséghez való áthelyezése jelenleg folyamatban van.

Levéltárunk egyik osztályát annak könyvtára alkotja, amelyet azonban az ország sulyos pénzügyi helyzete miatt vásárlás utján alig fejleszthetünk. E kényszerüség következtében elhatároztam, hogy hazánk hatóságait, intézeteit stb. fölkérem, hogy a könyvtáraikban levő felesleges történelmi müvekkel ajándékozzák meg levéltárunk könyvtárát.

Első sorban a Magyar Tudományos Akadémiához fordulok azzal a bizalomteljes kérőszóval, hogy azokból a történelmi folyóiratokból, könyvekből, stb., amelyeket az Akadémia könyvtára nélkülözhet, egy-egy példányt a Hadtörténelmi Levéltár könyvtára számára dijmentesen átutalni méltóztassék.

Midön kérésemet megujitom és annak teljesitését elöre is hálásan megköszönöm, tisztelettel kérem azt is, hogy telefonon tu-

./.

./.

ltk. 1919. decz. 18.

777
1919

datni méltóztassék, mikor és hány könyv után küldhetnék. Telefon /csak hétköznapokon d.e. / 106 - 76.

Dr. Gyóni Gyakánnyi János
alkönyvtáros
a Hadtörténelmi Bizottság segédtanára:

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Jegyzőkönyv

az Elnökök és Titkárok értekezletének

1919.deczember 17. tartott üléséről.

Ilosvay Lajos rt. volt másodelnök elnöklete alatt jelen voltak: Némethy Géza, Csánki Dezső, Horváth Géza osztályelnökök, Szinnyei József, Fejérpataky László, Frőhlich Izidor osztélytitkárok, Concha Győző volt osztályelnök, Angyal Dávid r. és Melich János l. tag.- Jegyző: Heinrich Gusztáv főtitkár.

Meg voltak hiva még, de nem jelentek meg: Goldziher Ignácz volt osztályelnök és Sebestyén Gyula l. tag.

1. Elnök ur megnyitja az ülést és tudatja, hogy Herczeg Ferencz másodelnök Délmagyarországra vonatkozó fontos politikai tanácskozások miatt nem jelenhetett meg. - Tudomásul van.

2. Angyal Dávid r,t. fölolvassa a cseh tudományos Akadémiának Szózatára adandó választ, mely a legnagyobb elismeréssel egyhangulag elfogadtatott, mire az Értekezlet hozzájárult Concha Győző r.t. inditványához, hogy ez a kitünő dolgozat a Területi Ligának propaganda czélokra rendelkezésére bocsátassék.

3.Az Értekezlet kimondja, hogy ez a Válasz franczia és angol forditásban az összes Akadémiákmak megküldessék, azután pedig pedig eredeti szövegében az Akadémiai Értesitőben kiadassék.

K.m.f.

Heinrich

főtitkár.

Ek. 1919. decz. 18.

778

1919

1919. dec. 18.

Az Akademia tisztviselőinek 1920. évi háborus segélye.

Heinrich Gusztáv	3000 kor.	Heinrich
Szily Kálmán	3000 "	Szily
Jónás Károly	2900 "	Jónás
Hellebrant Árpád	2900 "	Hellebrant
Frócsányi Zoltán	2700 "	Frócsányi
Mészöly Gedeon	2600 "	Mészöly Gedeon
Kottaun Sándor	2500 "	Kottaun Sándor
Munkácsi Mihály	2200 "	Munkácsy Mihály
	21,800 "	

729

1919

Ecc. 1919. 202. 19.

Méltóságos Főtitkár Úr!

Az 1912. évi XXXV. és 1917. évi XV. t. cz. valamint a magyar kormány 1918. évi ülésének határozata alapján tisztelettel kérem Méltóságodat, hogy elhúnyt testvérbátyám Jónás Samu özvegye, szül. Asztalos Julcsa, ocsem 1919. július 5-ike óta közös háztartásban élő, vagyontalan, önálló keresettel nem bíró, általam eltartott ángyom után a törvényben megállapított családi pótlékot részemre kiutalványozni szíveskedjék.

Kelő tisztelettel

Budapest, 1919. december 18.

Jónás
gombok.

érk. 1919. dec. 19.

780

1919

7.

A magyar nemzeti csendőrség mélyen lesujtott szívvel és fájdalmas megindultsággal jelenti, hogy szeretett bajtársaik:

néhai

Fery Oszkár
altábornagy, a magyar csendőrség volt felügyelője

Borhy Sándor
alezredes, a szegedi csendőrkerület volt parancsnoka

Menkina János
alezredes, volt csendőrfelügyelői segédtiszt

Pongrácz Aladár
százados, a segesvári csendőrszakasz volt parancsnoka

Kamuty Lajos
főhadnagy, az ungvári csendőrszakasz volt parancsnoka

Dékány Benedek
felügyelő

Bakonyi András
felügyelő

Pintér Pál
felügyelő

Jakabos Pál
segédfelügyelő

Ferencz András
segédfelügyelő

Tóth Ferenc II.
segédfelügyelő

Sztankovics Ferenc
segédfelügyelő

Vén András
segédfelügyelő

Trupulai János
főellenőr

Szabó József
tiszthelyettes

Domokos Imre
őrmester

Göllén József
őrmester

Osbáth Gyula
őrmester

Csala Bálint
őrmester

Tanay Lajos
őrmester

az úgynevezett tanácsrendszer ideje alatt meggyilkoltattak s így ezen átkos időszak alatt uralgott féktelen terror hősi áldozatai lettek.

Bajtársaink — szebb világba költözött — lelkiüdvéért **folyó évi december hó 20-án (szombaton) délelőtt 10 órakor** fogjuk az engesztelő gyászistentiszteletet bemutattatni az Egek Mindenható Urának a Szerviták templomában (IV. ker., Szervita-tér) a szervita atyák által, mint akik az első három felejthetetlen bajtársunk megmentése érdekében minden lehetőt elkövettek.

A becsület és a magyar nemzeti eszme tragikus hőseinek vértanuhalála történelmünk legsötétebb lapjait jelzi.

Emlékezetük felett a magyar nemzeti kegyelet és a vigasztalhatatlan bajtársi szeretet virraszt.

Budapest, 1919. évi december hó 14-én.

Egyetemi ny

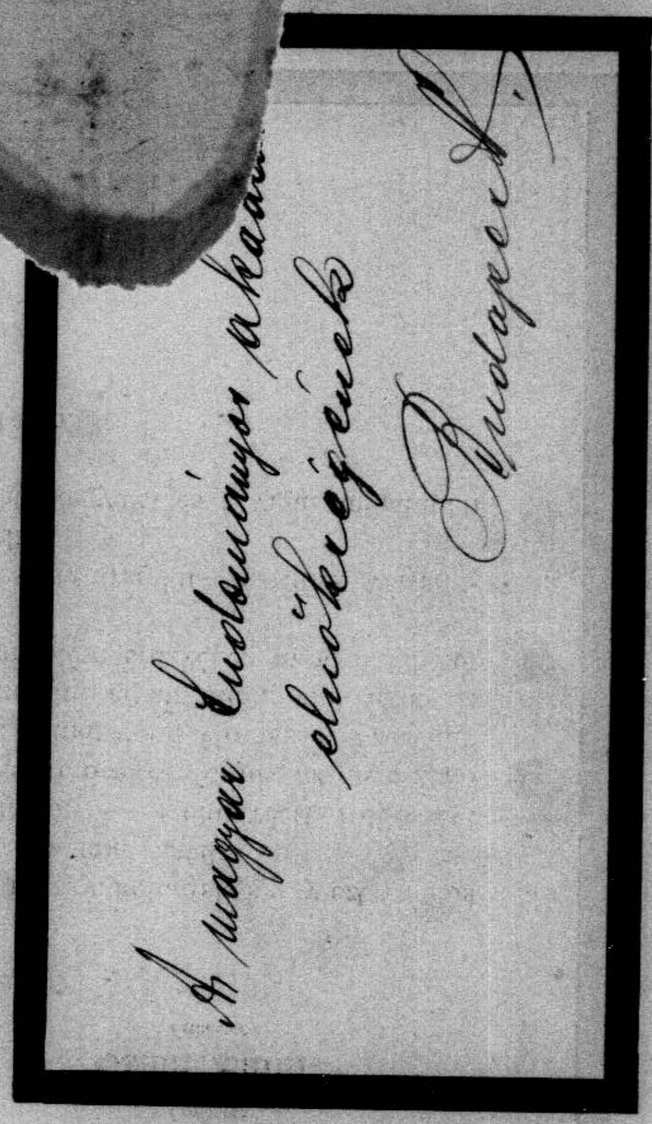

1919
1919

BUDAPESTI NAPILAPOK SZINDIKÁTUSA
BUDAPEST,
VI., EÖTVÖS-UTCA 9.
TELEFON { 184
93-17

Budapest, 1919 december 9.

T. Szerkesztőség!

A Budapesti Napilapok Szindikátusa a budapesti államügyészségtől a következő átiratot kapta, melyet tudomásulvétel végett egész terjedelmében közlök a tekintetes Szerkesztőséggel.

Tisztelettel

Budapesti Napilapok Szindikátusa
Dr. Ágai Béla

Az igazságügyminiszter ur 30853/1919. I. M. IV. számu rendeletében adott felhatalmazás alapján abból a célból, hogy a Budapesten megjelenő időszaki lapok terjesztése a közérdek követelményeit meghaladó mértéken tul ne korlátoztassék, a sajtótermékek ellenőrzését a következőképen módositom.

1. Minden időszaki lap köteles a lap egész anyagát kefelevonatban vagy kéziratban a sajtót ellenőrző miniszteriumköri bizottságnak bemutatni. E bizottság a bemutatott kefelevonatokat vagy kéziratokat »közölhető« vagy »nem közölhető« bélyegzővel látja el. Az utolsó kefelevonat bemutatásával egyidejüleg a lap egy előre megirt negyedivalaku, kitöltött cédulát mutat be a következő szöveggel.

A ..... 19..... évi .....
hó .....ával keltezett ..... szám szétküldését megengedem.

.....
államügyész.

E cédulát a sajtóbizottságnál szolgálatot teljesitő soros államügyész aláirja és pecséttel látja el.

Ez engedéllyel a lap kiadója felhatalmazást nyer arra, hogy az engedélyezett kéziratokból összeállitott lapot elkészülte után azonnal szétküldje és terjessze.

2. A Magyar Távirati Iroda hiranyaga, ha a forrás a cikkben meg van jelölve és ha kommentárral nem kisérik, a lapba előzetes bemutatás nélkül felvehető.

3. A kefelevonatokat, kéziratokat a sajtóbizottságnak reggel 8 órától éjjel 12 óráig lehet bemutatni.

A hetilapok anyagukat lehetőleg reggel 8—10 és délután 2—7 órák között mutassák be.

4. Kötelesek a lapok a terjesztés megkezdésével egyidejüleg köteles példányaikat a bpesti államügyészség sajtóosztályának bemutatni és a bemutatott lappéldányokhoz az engedélyezett és nem engedélyezett kefelevonatokat (kéziratokat) hozzácsatolni.

5. Amely lap fenti kötelezettségeinek eleget nem tesz, vagy nem engedélyezett anyagot tesz közzé, attól az 1. pontban leirt kedvezmény meg fog vonatni, az államügyészség az illető lapszám terjesztési engedélyét visszavonja és a lap megjelenésének eltiltása iránt fog intézkedni.

6. ***Minden más*** az időszaki lapok fogalma alá nem eső sajtótermékek ellenőrzésének rendje a következő marad:

A politikai és hasonló tartalmu könyvek, röpiratok, röpcédulák, falragaszok előzetesen kéziratban vagy kefelevonatban a sajtóbizottságnak bemutatandók. Ha azokat a sajtóbizottság közölhetőnek találta, az elkészült nyomdatermék köteles példánya az engedélyezett kefelevonattal (kézirattal) együtt két példányban az államügyészség sajtóosztályának bemutatandó. Az államügyészség az egyik példányt a reávezetett terjesztési engedéllyel együtt a nyomdának visszaadja. A szétküldés és ***terjesztés csak az engedély megadása*** után veheti kezdetét.

7. Az előző pontokban nem emlitett sajtótermékek is bemutathatók ellenőrzés céljából a sajtóbizottságnak kefelevonatban is vagy kéziratban, amikor is az eljárás a 6. pont alattiak szerint történik.

Kész alakban a sajtóügyészségen csak olyan tartalmu sajtótermékek mutathatók be, melyek tartalmának megengedett volta minden kétségen felül áll (közhatóságok kiadmányai, szinlapok, üzleti hirdetések, engedélyezett iskolakönyvek és hasonlók).

Az ily bemutatás mindig a nyomda felelősségére történik és a szétküldés megtiltását nem zárja ki.

Budapest, 1919. évi december hó.

A budapesti államügyészség sajtóosztálya.

29837. — Budapest, az Athenaeum nyomása.

Zsk. 1919. dec. 19.

782

1919

Fröhlich Izidor ür. ügyvk
ez ügyben.

ER ZEMPLÉN GYŐZŐné

A Magyar Tudományos Akadémia

V. Főtitkári Hivatalának

Budapest

Két és fél hónapos súlyos betegség után, amivel a kiszabadulás reményével fordultak a M. T. Akadémiához, hogy egészségem helyreállítása céljából utazási segélyben részesítsen, mélyen tisztelt Főtitkár Úr, engedélyét kérem.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1919. nov. 28.

özv. Zemplén Győzőné

Ér. 1919. Sept. 19.

783.

1919.

Académie Arabe

Damas, le 26 Ziel-Higé 1338
le 20 Septembre 1919

M.

Notre Académie Arabe, fondée aux débuts de l'année courante, 1919, et composée de huit membres et d'un président, a reçu la mission d'étudier la Langue Arabe et de régulariser ses expressions modernes, de faire connaître sa Littérature, et de publier ses vieux manuscrits; de traduire des langues occidentales les ouvrages qui lui font défaut dans les diverses branches des sciences, des industries et des arts, et de les présenter au Public oriental sous une forme moderne.

L'Académie a été également chargée de former des collections d'antiquités: statues, monnaies, instruments, vases, inscriptions, etc. et spécialement celles qui offrent le caractère arabe; comme aussi elle s'occupe avec un soin particulier des collections des vieux manuscrits orientaux, et des publications contemporaines arabes et européennes de tous genres.

Elle a été installée dans la plus ancienne école arabe de Damas, le Medréssé Adelié, qui prend son nom de son fondateur le roi Adel, frère du roi Salah eddine el Ayoubi (le célèbre Saladin) mort en 615 de l'hégire et 1218 a. c. et inhumé dans cette école même, qui conserve pieusement ses restes.

L'Académie a restauré cette Université et l'a relevée de ses ruines, accumulées après deux incendies qui l'avaient ravagée, et défiguré ses belles pierres, surtout lors des invasions des Tatares, la dernière datant de l'année 803 de l'hégire (1400 a. c.) sous le fameux Timourleng. Cette université a donc repris sa forme primitive, bien connue par les grands blocs de pierres, et leur taille perfectionnée et sans fissures, et par les salles spacieuses d'études. Une partie de cette Université a été réservée au Musée des Antiquités qui a réuni en peu de temps un grand nombre de statues, et d'autres objets précieux en métal, en piesre, terre cuite ou verrerie, et surtout des collections de monnaies arabes, et diverses monnaies antiques, que l'Académie consignera dans un catalogue général qui sera prochainement publié. Ce Musée est ouvert au public tous les jours de la semaine, sauf les jours fériés.

L'Académie a fait aménager, et l'a destinée pour être sa Bibliothèque publique, l'école du roi Bibarse Bondokdari connu sous le nom d'el-Daher, mort en 676 de l'hégire (1277 a. c.), où se trouve sa tombe et celle de son fils le roi Saïd. Cette école, construite dans un style de moyen âge, ayant des proportions symétriques, est ornée de précieuses mosaïques qui représentent les plus belles peintures arabes de cette époque. La bibliothèque a été fondée en 1298 hégire (1880 a. c.) sous le nom d'el-Zahiria, et possède environ 4000 volumes, la plupart manuscrits; et l'Academie se propose maintenant d'y ajouter d'autres manuscrits rares, ainsi que des publications orientales et occidentales. Déjà elle s'est acquise plus de deux mille volumes, ce qui porte le nombre des manuscrits de cette bibliothèque à 4000. où l'on trouve les principaux ouvrages d'histoire, de littérature, et des beaux-arts les plus variés, d'une écriture ancienne, et quelquefois tracés de la main des auteurs eux - mêmes; ainsi que des exemplaires revus et collationnés par les meilleurs écrivains et les plus célèbres. L'Académie continue dans cette voie ses acquisitions des ouvrages les plus utiles en Europe et en Orient, et fera paraître prochainement un catalogue général et détaillé de cette belle bibliothèque qui se trouve ainsi parfaitement outillée pour le public, auquel elle ouvre ses portes la plus grande partie de la journée sauf le Mardi de chaque semaine.

L'Académie s'occupera en outre de donner quelque publications historiques, et des traductions des ouvrages les plus utiles; elle publiera des traités scientifiques, des articles linguistique sur les expressions modernes, et sur d'autres matières intéressantes. Dans ce but une revue illustrée paraîtra mensuellement qui sera l'organe de notre Académie. et portera le nom de la " Revue de l'Académie Arabe „ pour faire connaître nos travaux, et propager nos directions scientifiques, et afin de servir de lien entre nous et les Académies, les Musées, les Universités, et les principales Revues d'Europe et de l'Orient.

Voilà un aperçu des travaux et de la ligne de conduite de notre Institut, nouveau-né dans le monde des Lettres, et qui s'efforcera d'appliquer son programme avec la plus scrupuleuse probité, et suivant les méthodes scientifiques les plus récentes et les plus sûres espérant puovoir nouer des relations fructueuses avec les Académies, les Universités, les; Bibliothèques et les grandes Revues occidentales et orientales.

Si vous approuvez ses travaux, son programme, nous vous prions de lui faire l'honneur de lui envoyer vos catalogues, vos ouvrages, et vos périodiques pour lui permettre d'y recueillir les profits de vos substentiels travaux, si hautement appréciés dans le monde savant, et les joindre à ses recueils et collections; comme il se fera un devoir de vous réserver l'envoi de ses ouvrages et de sa revue, comptant que ses relations avec votre célèbre Institut aura sur débuts les plus heureux effets.

Le Présidentde
L'Académie Arabe
M. KURD-ALI

الحكومة العربية

المجمع العلمي العربي

بدمشق

Académie Arabe
à Damas

سيدي :

تألف مجمعنا العلمي العربي في اوائل سنة ١٩١٩ م من ثمانية اعضاء ورئيس وقد وُكل اليه النظر في اللغة العربية واوضاعها العصرية ونشر آدابها واحياء مخطوطاتها وتعريب ما ينقصها من كتب العلوم والصناعات والفنون عن اللغات الأوربية . وتأليف ما تحتاج اليه من الكتب المختلفة المواضيع على نمط جديد . وعُني ايضاً بجمع الآثار القديمة من تماثيل وادوات وأوانٍ ونقود وكتابات وماشاكل ولا سيما ما كان منها عربياً . كما عني بجمع المخطوطات القديمة الشرقية والمطبوعات العربية والافرنجية على اختلاف موضوعاتها . فاتخذ له مقرًا في اقدم مدرسة عربية من مدارس دمشق وهي المدرسة العادلية الكبرى المنسوبة الى بانيها الملك العادل شقيق الملك الناصر صلاح الدين الايوبي الشهير المتوفى سنة ٦١٥ هـ (١٢١٨ م) وفيها ضريحه ايضاً فرمّمها المجمع المذكور بعد ان أُحرقت مرتين وتشوهت حجارتها ولا سيما في غزوات التتر وآخرها غزوة تيمورلنك سنة ٨٠٣ هـ (١٤٠٠ م) . فأعاد اليها طرزها الهندسي القديم المعروف بضخامة الحجارة وحسن نحتها واتساع ردهاتها وغرفها . وافرز من هذه المدرسة قسماً لدار الآثار والعاديات ضم اليه في بضعة اشهر كثيراً من التماثيل والآثار المختلفة من حجرية ومعدنية وزجاجية وخزفية ولا سيما مجاميع النقود العربية وغيرها مما سيصفه قريباً في فهرس عام مطبوع . وهذا المتحف مفتوح الابواب للمتفرجين معظم ساعات النهار ماعدا ايام العطلة من كل اسبوع

واتخذ المجمع الموماً اليه مقرًا للمكتبة العامة مدرسة الملك بيبرس البندقداري المعروف بالظاهر المتوفى سنة ٦٧٦ هـ (١٢٧٧ م) وفيها ضريحه وضريح ولده الملك السعيد وهي قديمة البناء جميلة الهندسة مرصعة بالفسيفساء الممثلة ابدع النقوش العربية في ذلك العهد . وكانت هذه المكتبة قد تأسست سنة ١٢٩٨ هـ (١٨٨٠ م) باسم الظاهرية وجمع فيها نحو اربعة آلاف مجلد معظمها مخطوط . فعُني المجمع الآن بأن يضيف اليها نوادر المخطوطات والمطبوعات من شرقية وغربية . فابتاع لها اكثر من الفي مجلد حتى بلغ عدد مخطوطاتها زهاء ثلاثة آلاف مجلد بينها امهات الكتب المفيدة في التاريخ والأدب والفنون المختلفة بخطوط قديمة كثير منها بيد مؤلفيها . ونسخ مضبوطة بقراءتها على كبار العلماء . وهذا المجمع ساعٍ الآن باقتناء الكتب المفيدة لها من اوربية وشرقية . وسينشر فهرسها العام المطوّل مطبوعاً قريباً ان وفق المولى . فجاءت هذه المكتبة عامّة معدّة للمطالعة معظم ساعات النهار ماعدا يوم الثلثاء من كل اسبوع

ذلك فضلاً عن عناية هذا المجمع بوضع بعض التواريخ وتعريب بعض الكتب المفيدة وطبع الرسائل العلمية اللغوية في الاوضاع الحديثة وغيرها . وهو سيصدر قريباً مجلته باسم (مجلة المجمع العلمي) شهرية مصوّرة ينشر فيها اعماله وافكاره لتكون رابطة بينه وبين دور الكتب والآثار والمجامع العلمية وامهات المجلات في الغرب والشرق

هذه نبذة من اعمال مجمعنا الحديث الناشأة الذي يبذل جهده في تطبيق خططه العلمية على اسدّ الخطط الحديثة فيرجو اذن ان تتوثق عُرى صلاته مع المجامع العلمية والجامعات والمجلات والمكاتب والمتاحف في الشرق والغرب . فاذا راق لكم عمله هذا نرجو ان تتلوه شرفاً بتكرمكم عليه بفهارسكم وبرامجكم ومؤلفاتكم ومجلاتكم واعمالكم المفيدة ليستفيد منها ويضيفها الى مجاميعه كما انه سيقابلكم بالمثل في ما ينشره من اعماله . ونرجو ان يكون فاتحة خير له التعارف بمعهدكم العالي وذلك خير ختام

وهذا عنوان مراسلته (دمشق : المجمع العلمي العربي)

رئيس المجمع العلمي العربي
محمد كرد علي

دمشق { ٢٦ ذي الحجة سنة ١٣٣٧ هـ
{ او ٢٠ ايلول سنة ١٩١٩ م

Év. 1919. sep. 19.

784.
1919.

A vallás- és közoktatásügyi magyar minis:tertől.

108695/1919.

B-XI.

NAGYMÉLTÓSÁGU ELNÖK UR!

Folyó évi november hó 21.-én kelt 719.sz.becses előterj sztésére Putnoki Imre VIII.ker.,Sági István VII.ker.István-uti és dr.Sziderovszky János X.ker.kőbányai áll.főgimnáziumi tanárokat a f. tanév végéig iskolai kötelezettségeiktől felmentem s a M.Tud.Akadémia Szótári Bizottságának rendelkezésére bocsátom. Nevezettek kötelesek az Akadémia könyvtárának tisztviselői számára előirt időben a szótári munkálatokra dijtalanul a szótári bizottság helyiségében rendelkezésre állani.-

Egyuttal kérem Nagyméltóságodat,méltóztassék engem a f. tanév végén a nevezett tanárok által végzett munkateljesitményről tájékoztatni.-

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.-

Budapesten,1919.évi december hó 15.-én.

A miniszter helyett:

államtitkár.

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ELNÖKSÉGÉNEK

B U D A P E S T .

Ἐπ. 1919. Decemb. 22.

785
1919.

Magyarország Területi Épségének Védelmi Ligája

Budapest, IV., Gerlóczy-utcza 11. — Telefon 55—36.

TISZTELT ELNÖKSÉG!

Magyarország Területi Épségének Védelmi Ligája f. hó 28-án délelőtt 10 órakor a Vigadóban demonstrativ nagygyülést tart Magyarország területi épségének a békekötésben való megvédése tárgyában.

A gyülésen elfogadott határozati javaslatot küldöttség viszi a miniszterelnökhöz, mely küldöttséghez a gyülésen megjelent egyesületek testületileg csatlakoznak.

Tisztelettel felkérjük a t. c. Elnökséget, hogy a vezetése alatt álló hazafias egyesület élén ezen a gyülésen megjelenni és a menetben testületileg, ha lehetséges az egyesület zászlója alatt felvonulni sziveskedjék. Kérjük továbbá, méltóztassék bejelenteni, hogy a menetben kb. hány tag fog résztvenni, megjegyezvén, hogy minden résztvevő tagnak az egyesület jelvényével kell ellátva lennie. Amennyiben az egyesületnek ilyen jelvénye nem volna, ugy legalább egy kis nemzetiszinü papirszalagra az egyesület bélyegzöjét rányomva méltóztassanak jelvényként a résztvevők közt kiosztani.

A t. Elnökség részére a nagygyülésen helyet biztositunk legfeljebb 10 személy részére, kik együtt jelen meghivónk felmutatása mellett ½10-kor a Vigadóban jelentkeznek.

Budapest, 1919 december 15.

Hazafias üdvözlettel

Bagó M és Fia.

Ek. 1919. dec. 23.

787

1919

A

magyar tudományos akadémia-

nak, mint tudós társaságnak

Budapest

A folyó év november 15-én tartott-

ványon postára tettem 852 számu a-

jánlott levélanyhoz, az ennek egyetem-

leges erdekeknek az alapját, a magya-

ramnak asszonyi a valódi ke-

resztényi erkölcsre ramutatva, en-

tett i"tol 48 oldalig terjedő levelem

ben a még mind is divatos kusza-

latnak elbiralasra és tudomásvétel-

re kommutatom.

Most az iras visszakuszált csak

engedelmet kérve, kérem vegyek tol

sziveges szivalemmel átgondol-

ni.

Szekesfehervar, 1919 december 18.

Steinhart

Érk. 1919. december 23.

788

1919

Tisztelt Uram!

Mai napon vett kéziratát szerencsém van tisztelettel visszacsatolni, kérve T. Úrimat, hogy kéziratainak, melyeknek megbírálására az Akadémia nem illetékes, ~~Tőlem csupán továbbítás végett~~ ~~tő~~ az Akadémiát ne méltóztassék többé fölkeresni.

Bp. 1919. dec. 23.

Főtitkár

Méltóságos Főtitkár Úr!

Az Akadémia birtokában a pincében van körülbelül 2 vagy 3 mázsa kokesz.

Alázatos kérésem az, hogy kegyeskedjék az említett kokszmennyiséget számomra mázsánként 100 = száz koronáért eladni.

Kérésem támogatására legyen szabad a következő okokat fölhozni:

1. Az Akadémia nem tudja a kokszot használni szénes kályháiban.

2. Az Akadémia annak idején e koksznak mázsájáért, melyért én 100 koronát fizettek, 1 kor. 80 fillért fizetett.

3. Teljesen tüzelő nélkül vagyok 3 kis gyermekkel, kik közül a legvékonyabbik sincs még három éves.

4. Fűtőtisztelőtársaim – tudomással – szénnel fűtenek, kályháik kokszra nem alkalmasak.

Méltóságodnak kegyes jóindulatába ajánlja ez ügyet

tisztelő szolgája
Dr. Mészöly Zedeon

Ark. 1919. decyz. 23.

789

1919

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

791
1919

Nagygyűlés

1919

Tagok nevei. Földhér.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGGYÜLÉSE

1919.október 22-én d.u. 5 órakor.

1.A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról. Nem adja ki

2.Széchényi életrajz hirdetése.

3.Wodianer-jutalmak hirdetése.

4.Balkán-félsziget leirása és szótárai.

Az I.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

5.Sámuel-dij /nyelvészeti ~~életrajz~~ tárgyú/. Pajki Jenő

6.Halmos pályázat /kritika története/. érdemtelen

7.Lukács Krisztina-nyilt pályázat /irodalmi nyelvünk/. Tolnai

b. az uj jutalomtételekről:

8.Teleki-pályázat /vigjáték/

9.Bulyovszky-pályázat /óda/

10.Farkas-Raskó-pályázat /hazafias költemény/

11.Kóczán-pályázat /dráma/

12.Lévay-pályázat /irodalomtörténet/

13.Péczely-pályázat /regény/

14.Sámuel-pályázat /nyelvészet/

15.Vigyázó-pályázat /~~művészet~~történet/

a II.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

16.Péczely-pályázat /közgazdasági viszonyaink/ nyilt p.-legyen.

17.Lévay-pályázat /16 szepesi város visszacsatolása/ Fiók Károly

18.Körösy-pályázat /Magyarország városi és vidéki lakossága/ Kiadják

19.Sztrokay-jutalom /jog és államtudományi munkák/ Beöthy Zsolt

b. az uj jutalomtételekről:

20.Nagyjutalom és Marczibányi-melléjkjutalom /philosóphia/

21.Egyesült Bpesti Fővárosi Takarékpénztár /közgazdaságtan/ 2

22.Fáy alapitvány

23.Gorove-pályázat /müvelődéstörténet/

24.Pesti Magyar kereskedelmi Csarnok Széchenyiőadománya/kereskedelem/

25.Körösi-pályázat/statisztika v. nemzetgazdaságtan/

26.Lukács Krisztinaőpályázat /~~külkereskedelem~~/történelem/

27.Ullmann-pályázat /külkereskedelem/

a III.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

28.Lévay-pályázat /szikes talajok/ Szigeti Elek.

28.a.Ruzsicska kész pályamüve. Lukács Krisztina

b. az uj jutalomtételekről:

29.Bolyai-pályázat /mathematika/

30.Bdl.Holczer-ösztöndij

31.Rózsay-pályázat /természettudomány/

32.Tomori-pályázat /mathematika/

33.Vallyi-pályázat /mathematika/

34.Jeligés levelek elhamvasztása. Gundacker, Melich

35.A már hirdetett jutalomtételek ujrahirdetése.

36.Meddőn maradt pályázatok :

a.Széchenyi életrajz

b.Marczibányi-pályázat /összetett mondat/

c.Bük-pályázat /~~gazdasági érvényesülés~~/örök uralkodás/

d.Ullmann-pályázat / külkereskedelem/

e.Fáy-pályázat/gazdasági érvényesülés/

f.Egyesült Bpi.Föv.Takarékpénztár-pályázat/egyedáruságok a háboru után/

g.M.kereskedelmi Csarnok Széchenyi-adománya/kereskedelmi mérleg/

Lévay-pályázat/nemzeti birtok politika/

i.Lukács Krisztina -pályázat /Hegel/

k.Rózsay-pályázat /Tuberculin-reactio/

l.Balkán szótárak

m.Egyetemi hallgatók könyvjutalma.

37. Az ofalyok kezajánlásai és a

38. Jegyzőkönyv

Forstear.

Nachgewiesen:

1919. Okt. 22.

Tekintetes Főtitkári Hivatal!

Van szerencsém jelenteni, hogy az I. osztály
a mai napon tartott nagygyűlés zárt ülésében
Németh Géza rendes tagot választotta meg elnökévé.

Budapest, 1919. október 21.

Kiváló tisztelettel

Steinmetz József
osztálytitkár.

O. chrōt

I.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGYGYŰLÉSE

1919.október 22-én d.u. 5 órakor.

1.A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

2.Széchényi életrajz hirdetése.

3.Wodianer-jutalmak hirdetése.

4.Balkán-félsziget leirása és szótárai.

Az I.osztály jelentései

a. a pályázatok elbirálásáról:

5.Sámuel-dij /nyelvészeti ~~életrajz~~ jellemrajz/.

6.Halmos pályázat /kritika története/.

7.Lukács Krisztina-nyilt pályázat /irodalmi nyelvünk/.

b. az uj jutalomtételekről:

8.Teleki-pályázat /vigjáték/

9.Bulyovszky-pályázat /óda/

10.Farkas-Raskó-pályázat /hazafias költemény/

11.Kőszán-pályázat /dráma/

12.Lévay-pályázat /irodalomtörténet/

13.Péczely-pályázat /regény/

14.Sámuel-pályázat /nyelvészet/

15.Vigyázó-pályázat /művészettörténet/

a II.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

16.Péczely-pályázat /közgazdasági viszonyaink/

17.Lévay-pályázat /16 szepesi város visszacsatolása/

18.Kőrösy-pályázat /Magyarország városi és vidéki lakossága/

19.Sztrokay-jutalom /jog és államtudományi munkák/

b. az uj jutalomtételekről:

20.Nagyjutalom és Marczibányi-mellékjutalom /philosóphia/

21.Egyesült Bpesti Fővárosi Takarékpénztár /közgazdaságtan/

22.Fáy alapitvány

23.Gorove-pályázat /müvelődéstörténet/

24.Pesti Magyar kereskedelmi Csarnok Széchenyiadománya/kereskedelem/

25.Körösi-pályázat/statisztika v. nemzetgazdaságtan/

26.Lukács Krisztinapályázat ~~/külkereskedelem~~/történelem/

27.Ullmann-pályázat /külkereskedelem/

a III.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

28.Lévay-pályázat /szikes talajok/

28.a.Ruzsicska kész pályamüve.

b. az uj jutalomtételekről:

29.Bolyai-pályázat /mathematika/

30.Bdl.Holczer-ösztöndij

31.Rózsay-pályázat /természettudomány/

32.Tomori-pályázat /mathematika/

33.Vályi-pályázat /mathematika/

34.Jeligés levelek elhamvasztása.

35.A már hirdetett jutalomtételek ujrahirdetése.

36.Meddön maradt pályázatok :

a.Széchenyi életrajz

b.Marczibányi-pályázat /összetett mondat/

c.Bük-pályázat /~~gazdasági érvényesülés~~/török uralkodás/

d.Ullmann-pályázat / külkereskedelem/

e.Fáy-pályázat/gazdasági érvényesülés/

f.Egyesült Bpi.Föv.Takarékpénztár-pályázat/egyedáruságok a háboru után/

g.M.kereskedelmi Csarnok Széchenyi-adománya/kereskedelmi mérleg/

Lévay-pályázat/nemzeti birtok politika/

i.Lukács Krisztina -pályázat /Hegel/

k.Rózsay-pályázat /Tuberculin-reactio/

l.Balkán szótárak

m.Egyetemi hallgatók könyvjutalma.

37.Az osztályok tagajánlásai

38.A jegyzőkönyv hitelesitése.

N A G Y G Y Ű L É S

1918. május 1-én, szerdán d.u. 5 órakor.

1. A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi - mellékjutalomról.
2. Az ünnepélyes közülés programmjának bemutatása.
3. Jelentés a Széchenyi-életrajzról.
4. Jelentés a Bródy-jutalomról /publicisztika/.
5. Jelentés a Wahrmann-jutalomról /kereskedelem/
6. Széchenyi-életrajz hirdetése.
7. Wodianer-jutalmak hirdetése.
8. Balkán-félsziget leirása és szótárai.

AZ I. OSZTÁLY JELENTÉSEI

a/ a pályázatok eldöntéséről:

9. Nádasdy-pályázat /lebeszélő költemény/.
10. Lahr-pályázat /népiesség elmélete/.
11. Sámuel-dij /nyelvészeti értekezés/.

b/ az uj jutalomtételekről:

12. Teleki-pályázat /szomorujáték/.
13. Karátsonyi-pályázat /vigjáték/.
14. Nádasdy-pályázat /lebeszélő költemény/.
15. Farkas-Raskó-pályázat /hazafias költemény/.
16. Kóczán-pályázat /történelmi szinmü/.
17. Marczibányi-pályázat /nyelvtudomány/.
18. Lukács Krisztina-pályázat /széptudomány/.
19. Sámuel-dij /nyelvészeti értekezés/.
20. Vojnits-dij /szinmü/.
21. Gorove-pályázat /széptan/.
22. Ipolyi-pályázat /irodalomtörténet/.

226) Lehr albert (nyira)

A II. OSZTÁLY JELENTÉSEI

a/ a pályázatok eldöntéséről :

23. Gorove-pályázat /bölcselet/.

24. Schreiber-Kautz-pályázat /adózási viszonyok/.

25. Sztrokay-pályázat /közigazgatás/.

b/ az uj jutalomtételekről:

26. Bük-pályázat /török uralkodás/.

27. Oltványi-pályázat /a tized története/.

28. Péczely-pályázat /a diplomatika története/.

29. Vigyázó-pályázat /a magyarság letelepedése s a birtok kialakulása/.

30. Ullmann-pályázat /községi üzemek/.

31. Sztrokay-pályázat /közigazgatás/.

32. Sztrokay-pályázat /utólagos jutalom/.

A III. OSZTÁLY JELENTÉSEI

a/ a pályázatok eldöntéséről:

33. Bézsán-pályázat /bologia/.

34. Lukács Krisztina-pályázat /chemia/.

35. Rózsay-pályázat /felszini jelenségek/.

36. Tomori-pályázat /mathematika/.

37. Vályi-pályázat /mathematika/.

b/ az uj jutalomtételekről:

38. Nagyjutalom és Marczibányi-mellékjutalom /physika,chemia

39. Pollák Henrik- pályázat /demographia/.

40. Lévay Henrik-pályázat /szikes talajok/.

41. Rózsay-pályázat /tuberculin reactio/.

x x

x

42. Egyetemi hallgatók jutalma.

43. Jeligés levelek elhamvasztása.

44. A már hirdetett jutalomtételek ujrahirdetése.

45. Meddőn maradt pályázatok

a/ Gorove-pályázat /a stílus a művészetben/.

b/ Oltványi-pályázat /a vránai perjelség tört./.

c/ Forster János-pályázat /burgonya-termelés/.

d/ Pollák Henrik-pályázat /cholera és typhus-elleni oltások /.

46. Szavazás arczkép kifüggesztése ü.

47. Az osztályok tagajánlásainak bemutatása.

48. A jegyzőkönyv hitelesitése.

Jelentés

az I. osztály tagajánlásairól.

Levelező tagoknak ajánlja az osztály:

az A) alosztályban:

Horger Antal nyelvészet 22 szavazattal 1 ellenében;

a B) alosztályban:

Horváth János (és kritikust irodalomtörténetírót) 23 szavazattal 1 ell.;
Solymossy Sándort, az összehasonlító irodalomtörténet
művelőjét 22 szavazattal 3 ellenében;
Vargha Dániját, kódex-irodalmunk forrásainak kutatóját
23 szavazattal 3 ellenében.

Kelt az I. osztálynak 1919. október 21-én tartott nagygyűlési zárt üléséből.

Szinnyei József
osztálytitkár.

3%. I.

37. I.

37

A II. osztály tanyájáról

Br. Wlassics Gyulát heves tagjául
29 szóval egyhangúlag

Győrgy Endrét az A alosztályba
rendes tagjául 24 szóval
4 ellenében

AB alosztályba:

Lukinich Imre posonyi egyet. tanárt,
tőltényeröl 28 szóval 1
ellenében

Eckhardt Ferenc levéltárnokot, tőltény-
irót, 25 szóval 4 ellenében

Fejérpataky
titkár

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGYGYŰLÉSE

1919.október 22-én d.u. 5 órakor.

1.A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

2.Széchényi életrajz hirdetése.

3.Wodianer-jutalmak hirdetése.

4.Balkán-félsziget leirása és szótárai.

Az I.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

5.Sámuel-dij /nyelvészeti ~~életrajz~~ tekezés/.

6.Halmos pályázat /kritika története/.

7.Lukács Krisztina-nyilt pályázat /irodalmi nyelvünk/.

b. az uj jutalomtételekről:

8.Teleki-pályázat /vigjáték/

9.Bulyovszky-pályázat /óda/

10.Farkas-Raskó-pályázat /hazafias költemény/

11.Kóczán-pályázat /dráma/

12.Lévay-pályázat /irodalomtörténet/

13.Péczely-pályázat /regény/

14.Sámuel-pályázat /nyelvészet/

15.Vigyázó-pályázat /müvészettörténet/

a II.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

16.Péczely-pályázat /közgazdasági viszonyaink/

17.Lévay-pályázat /16 szepesi város visszacsatolása/

18.Körösy-pályázat /Magyarország városi és vidéki lakossága/

19.Sztrokay-jutalom /jog és államtudományi munkák/

b. az uj jutalomtételekről:

20.Nagyjutalom és Marczibányi-mellékjutalom /philosóphia/

21.Egyesült Bpesti Fővárosi Takarékpénztár /közgazdaságtan/

22.Fáy alapitvány

23.Gorove-pályázat /művelődéstörténet/

24.Pesti Magyar kereskedelmi Csarnok Széchenyiadománya/kereskedelem/

25.Körösi-pályázat/statisztika v. nemzetgazdaságtan/

26.Lukács Krisztinapályázat /~~külkereskedelem~~/történelem/

27.Ullmann-pályázat /külkereskedelem/

a III.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

28.Lévay-pályázat /szikes talajok/

28.a.Ruzsicska kész pályamüve.

b. az uj jutalomtételekről:

29.Bolyai-pályázat /mathematika/

30.Edl.Holczer-ösztöndij

31.Rózsay-pályázat /természettudomány/

32.Tomori-pályázat /mathematika/

33.Vályi-pályázat /mathematika/

34.Jeligés levelek elhamvasztása.

35.A már hirdetett jutalomtételek ujrahirdetése.

36.Meddőn maradt pályázatok :

a.Széchenyi életrajz

b.Marczibányi-pályázat /összetett mondat/

c.Bük-pályázat /~~gazdasági érvényesülés~~/örök uralkodás/

d.Ullmann-pályázat / külkereskedelem/

e.Fáy-pályázat/gazdasági érvényesülés/

f.Egyesült Bpi.Föv.Takarékpénztár-pályázat/egyedáruságok a háború után/

g.M.kereskedelmi Csarnok Széchenyi-adománya/kereskedelmi mérleg/

Lévay-pályázat/nemzeti birtok politika/

i.Lukács Krisztina -pályázat /Hegel/

k.Rózsay-pályázat /Tuberculin-reactio/

l.Balkán szótárak

m.Egyetemi hallgatók könyvjutalma.

37.Az osztályok tagajánlásai

38.A jegyzőkönyv hitelesitése.

NAGYGYŰLÉS: MÁSODIK NAP .

1919.október 23-án.

1. Az Igazgató-Tanácsba két teg választása.

2. Az osztályok sorrendje.

3. Titkos szavazás.

4. A szavazás eredményének kihirdetése és

jegyzőkönyvi hitelesitése.

(5 pld.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Nagygyülése.

1919. október 22-én, szerdán d. u. 5 órakor.

1. A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi = mellékjutalomról.

2. Széchenyi élelmiz hirdetése.

3. Wodianer = jutalmak hirdetése

4. Balkán = félsziget leirása és szókimi.

az I. osztály jelentései.

a) a pályázatok eldöntéséről:

5. Sámuel-díj (nyelvészeti értekezés).

6. Kalmos = pályázat (kritika körének).

7. Lukács + Kristina = uj pályázat (irodalmi nyelvünk).

b) az uj gyujtalomtételekről:

8. Teleki = pályázat (vigjáték).

~~9. Karátsonyi = pályázat (vigjáték).~~

~~10. Kodolányi = pályázat (elbeszélő költemény).~~

9. Bulyovszky = pályázat (óda).

10. Farkas = Karló = pályázat (hazafias költemény)

11. Kőszín = pályázat (dráma).

12. Lévay = pályázat (irodalomtörténet).

13. Péczely = pályázat (versény).

32. Tomori = pályázat (mathematika).

33. Vállyi = pályázat (mathematika).

× × ×

34. Választás levelek elhanyagolása.

35. A már kiadott jutalomtételek ujrakiadatása.

36. Illedőn maradt pályázatok:

a) Szécheni = élelmező

b) Marczibányi = pályázat (ömlett mondat)

c) Bük = pályázat (tönkremaradási)

d) Ullmann = pályázat (Rütherreddelem,

e) Fáy = pályázat (gazdasági ínségtörvény)

f) Ersenült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár = pályázat
(eredményesség a határ után)

g) ll. Kereskedelmi tanok Széchenyi = adományra
(Kereskedelmi márley)

h) Lónyay = pályázat (nemzeti kiállítás).

i) Lukács Krisztina = pályázat (Hegel).

k) Rózsay = pályázat (Tuberculin = reactio).

l) Balkán = nótások.

m) Egyetemi hallgatók könyvjutalma.

37. Az osztályok kapcsolatai.

38. A jegyzőkönyv kitelenítése.

14. Sámuel = pályázat (orvosének).
15. Kiszely = pályázat (művészettörténet).

a II. osztály jelentései.

a) a pályázatok eldöntéséről.

16. Pécsely = pályázat (közgazdasági viszonyaink).
17. Lévay = pályázat (* 16. nyeri város viszonyairól).
18. Körösy = pályázat (Magyarország városi és vidéki lakossága).
19. Szlobay = jutalom (jog és államtudományi munkák).

b) az új jutalomtételekről.

20. Marsinkelom és Marczibányi = mellékjutalom (philosophia).
21. Egyesült Budai Pesti Fővárosi Takarékpénztár (közgazdaságtan).
22. Fáy = alapítvány.
23. Groove = pályázat (művelődéstörténet).
24. Pesti Magyar kereskedelmi Csarnok Széchenyi = adomány (kereskedelem).
25. Körösy = pályázat (statisztika v. nemzetgazdaságtan).
26. Lukács Kisztina = pályázat (történelem).
27. Ullmann = pályázat. (~~a~~ Külkereskedelem).

a III. osztály jelentései.

a) a pályázatok eldöntéséről.

28. Lévay = pályázat (mikes-leiek).
29. Bolyai = pályázat (mathematika).
30. Eötvös = Hölzer = önlöndy.
31. Rózsay = pályázat (természettudomány).

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ORSZ. MAGYAR
IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT
BUDAPEST

IX., Üllői-út 33 — 37.
Telefon: József 6 — 78.

346/1919 *szám.*

Méltóságos Főtitkár Ur !

Hivatkozással a Magyar Tudományos Akadémia Igazgató Tanácsának 1887 évi január hó 30-án tartott üléses jegyzőkönyvének 10 pontjára, tisztelettel kérjük, hogy a Szécsényi Molnár István díjnak az 1920 évre esedékessé vált részletét, azaz Kettőszáz koronát /200/ kiutalványozni, illetőleg az Országos Magyar Iparművészeti Társulat vagyonát kezelő Magyar Földhitelintézetet a jelzett összegnek a Magyar Tudományos Akadémia számlájáról az Országos Magyar Iparművészeti Társulat folyó számlája javára való átírásra utasitani méltóztassék.

Budapest, 1919 december hó 23-án.

Kiváló tisztelettel:

igazgató.

Méltóságos

dr. H E I N R I C H G U S Z T Á V min.tanácsos Urnak

a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának.

B u d a p e s t.

Erk. 1920. deezember 27.

792

1919

„NEMZETI HITELINTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG“
alakulóban
BUDAPEST, VIII. KER. ÜLLŐI-ÚT 2. SZ.

Alaptőke 40.000,000 K.

A „NEMZETI HITELINTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG“

alapítási tervezete és aláírási íve.

A négyéves világháború vihara és az a nemzetrontó politika, mely Hazánkat a kommunizmuson át úgyszólván a nihilizmus küszöbéig sodorta — tönkretette egész közgazdasági életünket. Ha nemzetünk jövendő létét biztosítani akarja — szakítania kell az utolsó évtizedek öngyilkos irányzatával s vissza kell térnie azokhoz a nemes hagyományokhoz, érvényesiteni kell politikai és gazdasági életének berendezésében azokat az erőket, amelyek a mult század elején a tespedés fertőiből — a nemzeti egység és dicsőség magaslatára emelték.

A nemzeti öntudat, összetartás és áldozatkészség teremtő és építő energiáját kell minden tényked ésünkbe belevinni. Ne legyen egy intézményünk se, amelynek gyökérszálai nem a magyar föld egyedül megbizható televényébe nyúlnak le és amelynek minden életnyilvánulását nem hatja át az a szellem, mely ezeréves Hazánk alapjait rakta le.

A nemzeti renaissancenak leghatékonyabban és legföképpen a gazdasági élet mezején kell bekövetkeznie. Itt kell a harcot a legnagyobb szivóssággal, a legkérlelhetetlenebb elhatározással megvívnunk, mert az idegen szellem e téren aknázta alá létünket, ebből kiindulva szőtte meg erkölcsi és kultúrális életünk egész területén azt a mind szükebbre szoruló hálót, mely a lassú elsorvadás dicstelen elmulását szánta nekünk.

A fentebb vázolt meggondoláson alapuló szempontok vezetik alulirottakat, amikor egy tőkeerős, idegen befolyástól magát függetleníteni képes „Nemzeti Hitelintézet“-et óhajtanak alapitani és a nemzeti szellemü és irányú közgazdasági élet szolgálatába állitani.

Az alapítás vezérgondolata az, hogy *a falut, a magyar nemzet törzsét képező kis- és középbirtokos osztályt és a kisipar munkásait és azok hivatott vezetőit* vonja be érdekeltségi körébe, hogy egy nagyszabású gazdasági alakulatba azokat tömörítse, akiket összes anyagi, erkölcsi és politikai céljaik egymásra utalnak s ezáltal a legeredményesebb együttmüködés feltételeit biztosítják és akiknek érdekében áll, de egyszersmind a leghivatottabbak is arra, hogy megvalósíthassák azt a programmot, amelyet az alapítandó intézmény maga elé kitűzött.

Célunk: hogy a közvetitők szerepét a közgazdasági élet minden vonalán fölöslegessé tegyük, hogy a termelők és fogyasztók között a legrövidebb, legolcsóbb kapcsolatot teremtsük meg. *E végből árú és hitel, fogyasztó és értékesitő szövetkezeti hálózatot fogunk létesiteni.*

Minden erővel támogatni kivánjuk *a kisbirtokok megerősödését és szaporodását előmozditó*, a magyar nép gondolkozásának és törekvéseinek megfelelő egységes, *józan birtokpolitikát, — gyorsan folyósitandó, olcsó — föld és beruházási hitelek nyujtásával.*

Üzletfeleinkkel közvetlen kapcsolatot létesitünk, vidéki kirendeltségeink és a szövetkezetek által. *Elsőrendü törekvésünk lesz a házi és mezőgazdasági ipar támogatása* és megteremtése, *mezőgazdasági szeszgyárak, konzervgyárak* és *feldolgozó telepek* létesítése.

Nagy súlyt helyezünk a községek gazdasági és kultúrális fejlesztésére, abból a célból, hogy a városok felszivó erejét ellensúlyozhassuk. E végből *községi üzemek, közlekedesi, világitási és egészségügyi intézmények* felállítását, a szükséges tervezetek, költségvetések és kedvező feltételü hitel rendelkezésre bocsájtásával mozditjuk elő.

Üzleti tiszta nyereségünkből intenziven fogjuk támogatni a községi és körjegyzők és más községi alkalmazottak, továbbá a nemzeti újjászületés szolgálatában álló alakulatokat és azok humanitárius intézményeit.

Ez a programm azt az üzletkört is felöleli, melyet az Országos Községi Bank Részvénytársaság alapítása alkalmával maga elé kitűzött. Ezért nevezett intézet ezen cél kitűzésében és szellemében azonos alapításhoz készséggel csatlakozik, — a gazdasági válságból épen kikerült tőkeerején felül — kész üzleti szervezetével és az alapítás sikerének hathatós előmozditására hivatott, kiterjedt érdekkörével.

Fentieknél fogva „Budapest“ székhellyel részvénytársaságot alapitunk.

A társaság cége: *„Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság“.*

A társaság 50 évi időtartamra létesül.

A társaság általános célja: a bankok, takarékpénztárak és pénzintézetek üzletkörébe, valamint a részvénytársaság érdekkörébe vágó bármilyen üzleti ág művelése, Ezek között betétek gyümölcsöztetése-, váltó-, folyószámla- és jelzálogkölcsönök folyósítása, köz- és községi kölcsönök nyújtása, ingatlanok megszerzése és továbbadása, árú-üzletek kötése.

A társaság alaptőkéje 40,000.000 koronában állapíttatik meg, mely 200.000 drb. egyenként 200 K névértékű, névre szóló részvényre oszlik.

Minden részvény jegyzésekor a névérték 30%-a készpénzben fizetendő az Országos Községi Bank Részvénytársaságnál, Budapesten (VIII., Üllői-út 2. sz.) a további 70% pedig 1920. május 1-ig fizetendő ugyanott. Aki azonban korábban fizeti be a teljes névértéket, ez esetben a befizetés napjától 1920. május 1-ig terjedő időtartamra eső 5% kamat általa levonásba hozható. Az aláírás zárhatáridejéül 1920. évi április hó 30. napja állapíttatik meg, azzal, hogy az alapítók már 20,100.000 korona összegű részvénytőke lejegyzése és biztosítása esetén is megalapíthatják a részvénytársaságot.

Alulirott Országos Községi Bank Részvénytársaság fenntartja magának azt a jogot, hogy 4,000.000 korona névértékű részvény ellenében, fizetésképen teljes kiegyenlítésül átadhassa, az alapítandó intézetnek apport gyanánt összes aktiváit és passziváit. Az Országos Községi Bank Részvénytársaság ezen jogának gyakorlása esetén beolvad az alapítandó intézetbe, amikor is az új intézet az Országos Községi Bank Részvénytársaság összes aktivái és passzivái ellenében a 4,000.000 korona névértékű részvénymennyiséget az Országos Községi Bank Részvénytársaság részvényesei részére kiszolgáltatni köteles. Ugyanakkor az Országos Községi Bank Részvénytársaság részvényesei javára 1920. január 1-től az alapítandó intézet üzleti működésének megkezdése napjáig, az Országos Községi Bank Részvénytársaság jelenlegi részvényesei részére, a részvények névértéke után számítandó 4½% kamat térítendő az alapítandó intézet által. Amennyiben az Országos Községi Bank Részvénytársaság ilykép az alapítandó intézetbe beolvad, ezen esetben a társaság cége: „Nemzeti Hitelintézet és Országos Községi Bank Részvénytársaság“ lesz.

Alapítási költség címén részvényekint 10 K azaz Tiz korona fog felszámittatni.

Az alapítók fenntartják maguknak azt a jogot, hogy az igazgatóság tagjait az első három üzletévre kinevezzék.

Budapest, 1919. október hó 30.

Dr. Angyal Pál
udvari tanácsos, egyetemi tanár.

Balogh János
községi jegyző.

Csernyus Állán
magánzó.

Csilléry Ferenc
községi jegyző.

Doboss Gábor
főjegyző,
a Jegyzők Országos Árvaház Egyesületének elnöke.

Folkusházy Lajos
Budapest fő- és székváros alpolgármestere.

Fronius Károly Vilmos
a Meinl Gyula kávébehozatali r.-t. vezérigazgatója.

Gellén József
gépészmérnök

Hanzély Márton
Nógrád vármegye nyug. árvaszéki elnöke.

Horváth Béla
Gömör vármegye tb. főszolgabirája.

Báró Jeszenszky Sándor
földbirtokos.

Kalotay Viktor
nyug. közs. főjegyző.

Kis Ernő
nagykereskedő.

Koháry Dezső
községi jegyző.

Dr. Koncz János
csepeli főjegyző,
a Községi és Körjegyzők Országos Központi Egyletének főjegyzője.

Dr. Kováts István
ref. theol. tanár.

Kovács P. József
nagyiparos.

Könyves Árpád
nyug. jegyző.

dr. Körmendy Ékes Lajos
Kassa varos tanácsosa

Libits Adolf
udv. tanácsos,
József fhg Őfensége jószágkormányzója.

Dr. Lippmann Frigyes
kereskedelmi tanácsos,
a „Walla József czementárúgyár r.-t.“ vezérigazgatója.

dr. Móricz Samu
ügyvéd,
Temesvármegye tb. árvaszéki elnöke

Dr. Morvay István
magy. államvasuti titkár.

Morvay János
nyug. főjegyző,
a Községi és Körjegyzők Országos Központi Egyletének elnöke.

Országos Községi Bank
Részvénytársaság

Péteri József
községi jegyző.

dr. Philippy Ödön
nyug. itélőtáblai biró

Rónay Béla
a Községi és Körjegyzők Orsz. Közp. Egyletének igazgatója, Jász-Nagykún-Szolnok vm. tb. főszolgabirája.

Rück Lajos
épitész, vállalkozó.

Sas Ede
iró, a Petőfi-társaság tagja.

Gr. Somssich Tihamér
volt főispán,
a Magyar Királyság Pártjának elnöke.

Nagyatádi Szabó István
magyar közélelmezési miniszter.

Sokoróspátkai Szabó István
magyar kisgazda miniszter.

Szájbély Gyula
udvari tanácsos,
a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének elnöke.

Szájbély Iván
százados.

Szele Alajos
gyógyszerész.

Székely Lajos
földbirtokos, közs. főjegyző.

Szörcsey József
a Magyar Nemzeti Szövetség igazgatója.

Dr. Ulain Ferenc
a Magyar Nemzeti Szövetség alelnöke,
a „Szózat“ főszerkesztője.

Dr. Weiss Konrád
magy. államvasuti felügyelő.

Zakar Ferenc
az Országos Községi Bank r.-t. vezérigazgatója.

A társaság általános célja: a bankok, takarékpénztárak és pénzintézetek üzletkörébe, valamint a részvénytársaság érdekkörébe vágó bármilyen üzleti ág művelése, Ezek között betétek gyümölcsöztetése-, váltó-, folyószámla- és jelzálogkölcsönök folyósítása, köz- és községi kölcsönök nyújtása, ingatlanok megszerzése és továbbadása, árú-üzletek kötése.

A társaság alaptőkéje 40,000.000 koronában állapittatik meg, mely 200.000 drb. egyenként 200 K névértékű, névre szóló részvényre oszlik.

Minden részvény jegyzésekor a névérték 30%-a készpénzben fizetendő az Országos Községi Bank Részvénytársaságnál, Budapesten (VIII., Üllői-út 2. sz.) a további 70% pedig 1920. május 1-ig fizetendő ugyanott. Aki azonban korábban fizeti be a teljes névértéket, ez esetben a befizetés napjától 1920. május 1-ig terjedő időtartamra eső 5% kamat általa levonásba hozható. Az aláírás zárhatáridejéül 1920. évi április hó 30. napja állapittatik meg, azzal, hogy az alapitók már 20,100.000 korona összegű részvénytőke lejegyzése és biztositása esetén is megalapithatják a részvénytársaságot.

Alulirott Országos Községi Bank Részvénytársaság fenntartja magának azt a jogot, hogy 4,000.000 korona névértékű részvény ellenében, fizetésképen teljes kiegyenlitésül átadhassa, az alapitandó intézetnek apport gyanánt összes aktiváit és passziváit. Az Országos Községi Bank Részvénytársaság ezen jogának gyakorlása esetén beolvad az alapitandó intézetbe, amikor is az új intézet az Országos Községi Bank Részvénytársaság összes aktivái és passzivái ellenében a 4,000.000 korona névértékű részvénymennyiséget az Országos Községi Bank Részvénytársaság részvényesei részére kiszolgáltatni köteles. Ugyanakkor az Országos Községi Bank Részvénytársaság részvényesei javára 1920. január 1-től az alapitandó intézet üzleti működésének megkezdése napjáig, az Országos Községi Bank Részvénytársaság jelenlegi részvényesei részére, a részvények névértéke után számitandó $4^1/_2$% kamat térítendő az alapitandó intézet által. Amennyiben az Országos Községi Bank Részvénytársaság ilykép az alapitandó intézetbe beolvad, ezen esetben a társaság cége: „Nemzeti Hitelintézet és Országos Községi Bank Részvénytársaság“ lesz.

Alapitási költség címén részvényekint 10 K azaz Tiz korona fog felszámittatni.

Az alapitók fenntartják maguknak azt a jogot, hogy az igazgatóság tagjait az első három üzletévre kinevezzék.

Budapest, 1919. október hó 30.

Dr. Angyal Pál
udvari tanácsos, egyetemi tanár.

Balogh János
községi jegyző.

Csernyus Allán
magánzó.

Csilléry Ferenc
községi jegyző.

Doboss Gábor
főjegyző,
a Jegyzők Országos Árvaház Egyesületének elnöke.

Folkusházy Lajos
Budapest fő- és székváros alpolgármestere.

Fronius Károly Vilmos
a Meinl Gyula kávébehozatali r.-t. vezérigazgatója.

Gellén József
gépészmérnök

Hanzély Márton
Nógrád vármegye nyug. árvaszéki elnöke.

Horváth Béla
Gömör vármegye tb. főszolgabirája.

Báró Jeszenszky Sándor
földbirtokos.

Kalotay Viktor
nyug. közs. főjegyző.

Kis Ernő
nagykereskedő.

Koháry Dezső
községi jegyző.

Dr. Koncz János
csepeli főjegyző,
a Községi és Körjegyzők Országos Központi Egyletének főjegyzője.

Dr. Kováts István
ref. theol. tanár.

Kovács P. József
nagyiparos.

Könyves Árpád
nyug. jegyző.

dr. Körmendy Ékes Lajos
Kassa város tanácsosa

Libits Adolf
udv. tanácsos,
József fhg Őfensége jószágkormányzója.

Dr. Lippmann Frigyes
kereskedelmi tanácsos,
a „Walla József czementárúgyár r.-t.“ vezérigazgatója.

dr. Móricz Samu
ügyvéd,
Temesvármegye tb. árvaszéki elnöke

Dr. Morvay István
magy. államvasuti titkár.

Morvay János
nyug. főjegyző,
a Községi és Körjegyzők Országos Központi Egyletének elnöke.

Országos Községi Bank
Részvénytársaság

Péteri József
községi jegyző.

dr. Philippy Ödön
nyug. itélőtáblai biró

Rónay Béla
a Községi és Körjegyzők Orsz. Közp. Egyletének igazgatója, Jász-Nagykún-Szolnok vm. tb. főszolgabirája.

Rück Lajos
épitész, vállalkozó.

Sas Ede
iró, a Petőfi-társaság tagja.

Gr. Somssich Tihamér
volt főispán,
a Magyar Királyság Pártjának elnöke.

Nagyatádi Szabó István
magyar közélelmezési miniszter.

Sokorópátkai Szabó István
magyar kisgazda miniszter.

Szájbély Gyula
udvari tanácsos,
a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének elnöke.

Szájbély Iván
százados.

Szele Alajos
gyógyszerész.

Székely Lajos
földbirtokos, közs. főjegyző.

Szörcsey József
a Magyar Nemzeti Szövetség igazgatója.

Dr. Ulain Ferenc
a Magyar Nemzeti Szövetség alelnöke,
a „Szózat“ főszerkesztője.

Dr. Weiss Konrád
magy. államvasuti felügyelő.

Zakar Ferenc
az Országos Községi Bank r.-t. vezérigazgatója.

Részvényaláírási ív.

Alulirottak ezen aláírási ív előző oldalain foglalt alapítási tervezet tartalmát tudomásul véve és azt magunkra nézve kötelezőnek elismerve, a

„Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság“

vállalatnak ezennel aláírjuk az alábbi részvényösszeget és azok névértékének a túloldali tervezet rendelkezései szerint az Országos Községi Bank Részvénytársaságnál, Budapesten, leendő befizetésére magunkat kötelezzük.

Sajátkezü aláírás	Állás és lakás	Jegyzett részvények	
		darab szám	összes értéke (darabonként 200 K) számmal és betűvel

Érk. 1919. dec. 29.

Sajátkezű aláírás	Állás és lakás	Jegyzett részvények	
		darab szám	összes értéke (darabonként 200 K) számmal és betűvel
			795 / 1919
			6

Kiadja a M. kir. Államnyomda. XI. — Bethlen-nyomda r.-t. Budapest.

A fél által töltendő ki.

041 sz.

szelvény

a K f-ről szóló „Elismervény" elküldetett:

Nyittasson csekkszámlát a Magyar Postatakarékpénztárnál.

041 sz.

Elismervény

korona fillér, azaz

korona fillérről, mely összeg mai napon a Magyar Postatakarékpénztárnál fennálló 45207 sz. csekkszámlára befizettetett.

A csekkszámla tulajdonosának neve és lakczíme:

Orsz. községi bank r.-t. „Nemzeti hitel-[illegible] alakulási számlája" Budapest

A postaalkalmazott aláírása:

A fél által töltendő ki.

041 sz.

Befizetési lap

korona f, azaz

korona f-ről.

Befizette:

lakik: 45207

a számu postatakarékpénztári csekkszámlára.

Kelt

A postaalkalmazott aláírása:

Ez a befizetési lap a hozzátartozó könyvelési szelvénynyel együtt a postaalkalmazott által levágandó és a napi aljegyzékhez csatolva a postatakarékpénztárhoz beküldendő.

P. Tp. Ny. sz. 108.

041 sz.

Könyvelési szelvény

K f-ről.

Befizette:

lakik: 45207

a számu postatakarékpénztári csekkszámlára.

Kelt

A postaalkalmazott aláírása:

10 filléres frankojegy fölragasztása mellett ezen lap irásbeli közlésekre használható.

Irásbeli

közleményekre

nem

használható.

45207

45207

Ezen elismervény ellenében az előlapon megjelölt cselekszámlára bármely közvetitő hivatalnál betétek teljesithetők.

E czélból a befizető az elismervényen és a befizetési lapon, valamint a könyvelési szelvényen a befizetendő összeget följegyzi, nevét és lakczimét, továbbá a közlést a befizetési lapon és a könyvelési szelvényen feltünteti s az igy kitöltött ürlapot a betétösszeggel együtt a közvetitő hivatalnál benyujtja.

A postaalkalmazott az elismervényt, a befizetési lapot és a könyvelési szelvényt aláirja, a megjelölt helyeken hely és kelti bélyegzőjét alkalmazza, a befizetési lapot a könyvelési szelvénnyel együtt levágja, az elismervényt a felnek visszaadja, a befizetési lapot pedig a könyvelési szelvénnyel együtt a postatakarékpénztárhoz beküldi, mely a számlatulajdonost a javára történt betétről számlakivonat utján a beérkezett befizetési lap hozzácsatolásával értesiti.

Magyar állami nyomda. Budapest, 1919.

A Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság nagyobb részvényjegyzői között szerepelnek:

József főherceg Őfensége . .	500,000 K
Gróf Somssich Tihamér . .	500,000 „
Könyves Árpád	300,000 „
Tóth József	250,000 „
Báró Jeszenszky Sándor . .	200,000 „
Körmendy Ékes Lajos . . .	200,000 „
Gellén József	200,000 „
Dr. Lippman Frigyes . . .	200,000 „
Morvay János	200,000 „
Szájbély Gyula	200,000 „
Szele Alajos	200,000 „
Székely Lajos	200,000 „
Dr. Ulain Ferenc	200,000 „
Dr. Weiss Konrád	200,000 „

BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA

101256/1919. -III.

T.

Intézkedés a tűzjelző állomások 1920. évi használati dijának megállapitása iránt.

H.

A tanács a számvevőség jelentése és a tűzoltófőparancsnokság javaslata alapján a tűzjelző állomások használati diját az 1920. évre évi egyszáz /100/ koronában állapitja meg minden egyes tűzjelző állomás után, mely összegnek, az évközben ujonnan bekapcsolt állomások után megfelelő havi hányada szedendő be; az évközben leszerelt állomások használati dija szintén havi részletekben, mely számitásnál a megkezdett hónap egésznek veendő.

Az évi használati dijon felül az állomások tulajdonosai a készülék első felszerelési költségeinek megtéritése fejében az első befizetéskor egyszer és mindenkorra husz /20./ koronát tartoznak fizetni.

Ezen dijmegállapitásokra vonatkozólag kijelenti a tanács, hogy ezeknek a dijaknak egyoldalulag történő bármikori felemelésének jogát fenntartja magának az 1920. éven belül is arra az esetre, ha a netán bekövetkező árdrágulások folytán a tűzjelző állomások fenntartási költségei is ezen időn belül emelkednének.

A használati dij első izben az állomás felállitásának naptári hónapjától számitandó, azontul pedig a mindenkor esetről-esetre megállapitott dij évenkint január hó 2-án előre fizetendő.

Utasitja ehhezképest a tanács a számvevőséget, hogy a megállapitott összegek befizetésének biztositása iránt intézkedjék.

Közp. nyomt. XXVI. cs. 1/a sz. Budapest főváros házinyomdáia 1919.

ü'k. 1919. dec. 29.
796
1919

Végül utasitja a tanács a tüzoltófőparancsnokságot, hogy diják nyilvántartása és az állomások tulajdonosaitól vezető nyilatkozatok dolgában a jövőben is a 92437/1917.-III. tan. sz. határozatban foglalt rendelkezések értelmében járjon el.

Erről a tanács a tanácsi III. ügyosztályt, a számvevőségét, a tüzoltófőparancsnokságot és az állomások tulajdonosait értesiti.

Kelt Budapesten, a székesfővárosi tanácsának 1919. évi október hó 2-ik napján tartott üléséből.

Dr. Bódy.
polgármester.

A kiadmány hiteléül:
Budapest, 1919. október 18.

Kris
kir.

101256 / 1919. -III.

m. Kl.
•. Sch.

2 Filler 1914

, 1919 XII/29 n.

Számla. Asztalosmunkákról.

A. Magyar Tudományos akadémia — részére

			k.
I/16 án		2 drb. küszöb ujkészítve szolgailakásba 90·16 méretü (Cserinél)	24
III/31 én	2 drb	vasrács a kapura 2 faráma belöl ünegezve (palota)	230
IV/4 én	2 "	kétszárnyas aztópászítva az egyikre két zm. rastag rátoldva, a leerház házfelügyelőnél és zár javítva	68
	1 "	villanyóra szekrény készítve 80 magas 1 aztóval nosalva (: Ugyanott)	155
X/22	1 "	fahordó edény (pintany) ujkészítve	120
	1 "	fürész igazíva és reszelve (palota)	14
		öszesen	611

B. P. 1919 XII/29 Tisztelettel Kovács János Zoltán ucza 13

A fent részletezett munkák megrendelését és elkészítését igazolja, 1919. decz. 29.

Jónás

gondnok.

Kovács János asztalos BUDAPEST

14846 Komlós, Nádor-utca 8

Erk. 1919. deczember 30.

797
1919

Kindalmanuscrar
2
1920 Polska i Berlin

GESANDTSCHAFT
DER OESTERREICHISCHEN REPUBLIK
IN BUDAPEST.

LÉGATION DE LA RÉPUBLIQUE D'AUTRICHE
À BUDAPEST.

Budapest, 1919 december 29-én.

8377 sz.

A magyar Tudományos Akadémia
tekintetes Titkári hivatalának
B u d a p e s t .

A bécsi Tudományos Akadémia a magyar Tudományos Akadémia ajánlására dr. Fuchs Dávid Rafael úrat szándékszik megbízni szirjén nyelvű kéziratok feldolgozásával.

Mivel nevezett volt lakását (VII, Akácfa-u. 39) elhagyta, a követség azon kéréssel járul a tekintetes Cim elé, sziveskedjék Fuchs Dr. jelenlegi lakcimét, a követséggel mielőbb közölni.

A követ nevében:

1

Erk. 1919. decz. 30.

798
1919

Vőlak 1919. dec. 31.

VII. Damjanich utca 32.

III. emel. 6. ajtó.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

798.

Az Osztrák Köztársaság t.cz.magyarországi
követségét

Budapest.

,szerencsém van-vonatkozással f-évi decz.29
én 8347.sz.a.kelt nagybecsü átiratára-tisztelettel
értesiteni,hogy Fuchs Dávid Rafael dr.lakása a
rendőrség szives fölvilágositása szerint:Budapest
VII.ker.Damjanich utcza 32.szám III.em.6-ik ajtó.

Kiváló tisztelettel

főtitkár

Ad 798
1919

A fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség bejelentési hivatala.

Sorszám: 093.217 XVI.

LAKCZIMTUDAKOLÁS.

Ára 30 fillér.

Fél által töltendő ki

A tudakolt egyén

Neve

Foglalkozása

Családi állapota

Születési helye, éve

Vallása

Előző lakása

Szüleinek neve

A hivatal által töltendő ki:

A kiszolgáltató hivatal pecsétje.

ÉRTESITÉS.*)

Bejelentett lakás: III. kerület Bonyhád utca/tér 32 szám

emelet/földszint/pincze ajtószám által bejelentve.

Budapest, 19 hó napján.

*) Ezen értesités a szóbeli értesitést pótolja és ha mint okmány használtatik fel, a törvényes bélyegilleték alá esik.

(aláirás)

A bejelentési hivatal pecsétje.

A FŐ- ÉS SZÉKVÁROSI MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMRENDŐRSÉG BEJELENTÉSI HIVATALA

ac 798

1919

„HIBOURIN"

FERTŐTLENITŐ VÁLLALAT

TULAJDONOS: RAABER I.

BUDAPEST, VI., VÁCI-KÖRUT 29. SZÁM.

TELEFONSZÁM: 29-91

Budapest 1920 február 21.

Érk. 920. jan. 28.

Poloskák
Rovarok
Patkányok
Egerek
gyökeres kiirtása

Vagyonágos Nagy Károly úrnak
Budapest
I Bercsényi utca 8.

F. hó 16-án kelt b. levelére tisztelettel értesítem, hogy az irtást szerekkel végzem, az elpusztított patkányok mennyiségét soha megállapítani nem tudjuk, mert a mérgezett patkányok rejtekhelyeiken pusztulnak el.

Eredményes munkásságom rendszerint azzal igazolom, hogy bebizonyítom, hogy munkám befejezése után a patkányok újabb nyomai már nem láthatók (lábnyomok, rágások, ürülék).

Ilyen eredményt ezidő szerint az Akadémia épületében elérni nem lehet, mert megyőződésem szerint a csatornán repedések vagy tövések vannak, melyeken át a kipusztított patkányok helyébe újak jönnek.

ad 799/1920

Ulk év december 31-ével megállapodásom az Akadémia épületeire vonatkozólag megszűnt és ma már (1919. dec. 31.) akkori ajánlatom sem tarthatom fenn és csak abban az esetben kezdhetnék újból a patkányirtáshoz, illetőleg akkor tehetnék újabb ajánlatot, ha előbb a csatorna megjavittatnék, illetőleg onnan újabb patkányuknak az épületbe való jövetele nem lesz lehetséges.

Az 1919. évi dec. 31-én kelt és ide mellékelt 799/1919. számu levél illetve ajánlat alapján vállalkozó fentebbi kijelentése szerint az eredményes patkányirtást nem vállalhatja, amit igazoltnak tekintettünk már azért is, mert az elmult 1919. évben — amikor pedig a vállalkozó szerint állitólag még rendkivüli patkányirtás történt — a palota és berházi lakói több izben egér patkánykolonc károkról panaszkodtak.

Teljes tisztelettel
Kraber Ignácz

A vállalkozó szerint feltételezett, de be nem bizonyitott illetve ismeretlen helyü csatornarepedés esetleges kijavitása most oly nagy költséget okozna, ami azonban nem állana arányban az elért eredménnyel. Ilyenképen körülményt figyelembe véve a vállalat szerint fentebb külömben is visszavont ajánlata tárgytalan.

Budapest 1920. márczius hó 5-én.

Nagy Károly
épitész

„HIBOURIN“
FERTŐTLENITŐ VÁLLALAT
TULAJDONOS: RAABER I.
BUDAPEST, VI., VÁCI-KÖRUT 29. SZÁM.
TELEFONSZÁM: 103—10

Poloskák
Rovarok
Patkányok
Egerek
gyökeres kiirtása

Budapest 1919 december 31-én.

Magyar Tudományos Akadémia
tekintetes Gondnokságának
Budapest

Tisztelettel van szerencsém számlámat benyujtani az 1919 II félévben végzett patkányirtási munkálatokról és kérem az összeg szives kiutalását.

Egyben megemlitem, mint azt a gondnokságnak is többször hangoztattam, hogy a 80.- Koronás félévi átalány távolról sincs összhangban a mai anyag és munkadrágasággal és az utóbbi 2 évben még rá is kellett fizetnem munkámra.

Legjobb akarattal sem vagyok képes az Akadémia palotája és bérháza további patkányok és egerektől való tisztántartási munkálatait félévi 240.- Koronán alul teljesiteni és kérem, hogy nekem ezen átalányt engedélyezni kegyeskedjék.

Nem ragaszkodom hozzá, de igen szeretném,

Érk. 1919. dec. 31.

799

1919

Ha a tekintetes Gondnokság tekintve a nehéz időket és hogy többi megbízóim is megtesznek, az átalányt nem ntólagasan, hanem elővetesen fizettetné.

Magamat ajánlva, maradok

mély tisztelettel

Kraber Ignácz

21.

Kiadatik Nagy Károly akadémiai építésznek azzal a kéréssel, hogy ~~szó~~ lemérését velem szíveskedjék mielőbb közölni.

Budapest, 1920. február 5.

Gönczöl
főtitkár

A fenti ügyben kívánt véleményemet a vállalat 1920. febr. 21-én kelt ujabbi levelére vezettem rá; lásd ott!

Dpest 1920. marc. 5.-én.

Nagy Károly
épitész.

13

KIIRT CZIKK

A III.OSZTÁLYA 1919.ÉVI DECZEMBER HÓ 9-ÉN TARTOTT ZÁRT ÜLÉSÉN FELVETT JEGYZŐKÖNYVBŐL.

5. Osztálytitkár jelenti, hogy a mult 1919.XI.17.iki zárt ülés határozata szerint részletes adatokat tudott meg a Franklin nyomdában levő szedések kinyomatásai és őrzési dijai tárgyában. Ezek szerint:

simą szedés kinyomatása költségei, 650 példányban papiros és füzéssel ivenkint kb. ..... 1000 k.

" " őrzési dija, honaponkint és ivenkint ..... 50 k.

mathematikai szedés kinyomatási költségei, 650 példányban papiros és füzéssel ivenkint kb. ... 1500 k.

" " őrzési dija, hónaponkint és ivenkint ..... 70 k.

E mellett az első két hónap után a nyomda nem számit őrzési dijat, csak a harmadik hónaptól kezdve.

Ezeket az adatokat alapul véve, a III.osztálynak nyomdában lévő álló szedése kinyomatásaés őrzési dijainak összegei megközelitésben a következők:

1. A Math. és Termtt. Értesitő XXXVII. kötetéből első füzetként tiz iv /b. Eötvös r.t. czikkével/ körülbelül ..... 20,000 k.

2. "Hell Miksa emlékezete" I. rész, élete és müködése tiz iv:körülbelül ..... 15,000 k.

amely összegek a következő évben lennének esedékesek.

Osztálytitkár jelzi, hogy a szedések kinyomatása igen sürgös, mert a szedést és az őrzési dijat amugy is meg kell fizetni és ez honapról hónapra növekszik, másrészt nincs kilátás reá, hogy a papiros ára a közeli jövőben alább szálljon.

Kéri tehát az Osztályt, hogy az Igazgató-Tanács 1919.X. 23.iki 25.számu határozata értelmében, a fennti adatokkal részletesen megokolt jelentésben forduljon az elnökséghez,a szóban forgó szedések kinyomathatósága tárgyában.

Az osztály az inditványt egyhangulag elfogadja és ily értelemben fordul az elnökséghez.

5a. Ennek kapcsán javasolja osztálytitkár, minthogy a megelőző pontban szová tett Hell Miksa emlékezete czimü münek kiadása és a következő, Hell születése kétszázadik évfordulója évében való megjelenése biztositva van: tekintsen el az Osztály e mü második és harmadik részének kiadásától; egyrészt, mivel a költségek felette nagyok, másrészt, mert e részek csak a szorosan vett szakembert érdeklik, a ki a mü kéz-

iratait használhatja, ha ezek az Akadémia könyvtára kézirattárában lesznek elhelyezve és így hozzáférhetővé válnak.

Az osztály ez indítványhoz, illetőleg ez intézkedéshez egyhangulag hozzájárul.

801

1919

2a

(33 nav.

Elnök: i szó ellen Berzeviczy Albert

Másodelnök: Horcsog Ferenc

619. Igazgatósági tagok

Rákosi Jenő 30

Ilosvay Lajos 29

II. osztály
kilépett tagjai:

Wlassics Gyula 28 igen i nem

rendes tag:

Vörös Endre 23 " 6 "

levelező tag:

Lukinich Imre 28 " i "

Ekhardt Ferenc 28 " 1 "

I. osztály levelező tagjai:

Georgy Antal 25 " 3 "

Horváth János 25 " 4 "

Solymossy Sándor 26 " 2 "

Vargha Damján 25 " 3 "

807

1919

A II.osztály jelentése a pályázatok eldöntéséről.

1./ A Sztrokay-jutalomra /100,arany/ az Akadémia azt határozta,hogy ez az 1916.és 1917.években megjelent jog-és államtudományi munkák legjelesebbjének utólagos jutalmazására fog fordittatni.A kiküldött biráló bizottság /Baloch Jenő rt., Magyary Géza rt.,előadó,és Buday László lt./szemlét tartva a mondott két év alatt megjelent munkák felett,egyhangúlag javasolja,hogy a jutalom Dezső Gyula : " Az objectiv kártérités tana.Függelék:az erkölcsi kár.1917."czimü munkájának itéltessék oda.

Az osztály a javaslat értelmében határoz.

2./ Kistelki Lévay Henrik alapitványából nyilt pályázat hirdettetett 1000,korona jutalommal " A XVI.szepesi város visszacsatolásának történetére." A pályázatra egy pályamü érkezett Dr.Divéky Adorján részéről. A birálók /Angyal Dávid rt., és Domanovszky Sándor lt./kiemelik,hogy a pályázó csak tervrajz és egy kidolgozott fejezet beküldésére lett volna kötelezve,a szerző azonban kész munkát adott be,mely lelkiismeretes kutatás alapján készült érdemes mü.A birálók a jutalom kiadását javasolják,felszólitva a szerzőt,hogy a munka kiadásánál a birálat megjegyzéseit vegye figyelembe.

Az osztály a birálók véleményét magáévá teszi.

3./ A Péczely-alapitványból kiirt jutalomra /1000 forint arányban/ "Közgazdasági viszonyaink Mária Terézia korában" egy tervrajz érkezett be,melynek jeligéje : " Multban nincs öröm." A birálók /Gaal Jenő és Tagányi Károly r.tagok/ a jutalom ki nem adását javasolják,mert az csak teljesen kész münek adható ki és a jutalom szabályzata értelmében megbizásra sem forditható. A birálók egyike /Gaal Jenő rt./inditványozza,keressen az Akadémia módot,hogy a tárgyban jártasnak mutatkozó szerző nyilt pályázatra jelentkezhessék.Mindkét biráló rámutat a beérkezett tervrajz hátlandó hiányaira és inditványozzák,hogy a ki nem adható jutalom az Akadémia alaptőkéjének csatolandó.

Az osztály a birálók véleményét elfogad-

Schnetter Károly Valószínű

ja, és gondoskodik, hogy a pályakérdés nyilt pályázat formájában megfelelő alapitványból ismét kiirassék.

4./ Kőrösy József alapitványából /1000 kor./kiirt pályakérdésre "Magyarország városi és vidéki lakossága jelen viszonyainak feltüntetése " egy pályamü érkezett. A birálók /Vargha Gyula rt. és Thirring Gusztáv lt./ a munka bevégzetlensége dacára a jutalom kiadását javasolják, mert a szerző teljes garantiát nyujt, hogy azt, a mi most még csak vázlat, ki fogja dolgozni, de még ha nem dolgozná ki, akkor is megérdemli a jutalmat.

igen

Az osztály a birálók véleményét magáévá teszi, a jutalmat a „Jöhet még szebb idő" stb... jeligéjü pályamünek odaitéli.

igen

5./ Osztálytitkár jelenti, hogy eredménytelen maradt a Bük László /A török uralkodás története hazánkban/, az Ullmann- /A jelenlegi háboru befolyása a külkereskedelem alakulására/, a Pesti Hazai első Takarékpénztár-Egyesület Fáy András alapitványából /Magyarország gazdasági érvényesülésének feltételei a közeli keleten /, az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár - /Mennyiben lehetnek az egyedáruságok a háboru után a közgazdasági és pénzügyi kibontakozás segédeszközei/, a Magyar Kereskedelmi Csarnok Széchényi adományából /A kereskedelmi mérleg elmélete /, a Lévay - / A nemzeti birtokpolitika követelményei hazánkban/, és a Lukács Krisztina-féle alapitványokból /Hegel philosophiájának hatása / kihirdetett pályázat.

Tudomásul szolgál azzal, hogy a Bük László és a Fáy András nevére tett alapitvány tárgyában az osztály külön határoz.

6./ Az eredménytelen Bük László - féle pályázatra nézve /A török uralkodás története hazánkban/ a Történelmi Bizottság egyenes megbizást javasol adni Takáts Sándor lev. tagnak és a mü elkészültének határidejét öt évben, 1924. dec. 31-ig javasolja megállapitani.

igen

Az osztály a bizottság javaslatát elfogadja, ~~s a jutalmat a "Jöhet még szebb idő....." jeligéjü pályamünek odaitéli.~~

7./ A Fáy András nevére tett alapitvány felöl a Nemzetgazdasági Bizottság az osztály felhatalmazása alapján kérdést tett a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél, melv azt a választ adta, hogy a 4000 koronás megbizást közgazdasági ,a 2000 koronás megbizást pedig müszaki /tehát a III. osztály körébe vágó/ kérdésre kivánja kitüzni. A Nemzetgazdasági Bizottság a 4000 koronás közgazdasági tárgyú megbizást Fellner Frigyes 1. tagnak javasolja adni a következő dolgozatra:

" Fejtessenek ki az adó-és államhitelpolitika irányelvei a háboru után, tekintettel hazai viszonvainkra."

Az osztály a Nemzetgazdasági Bizottság javaslatát elfogadja.

A II. osztály 1919. október 21-én tartott ülésének zárt üléséből.

Jelen

Jelen

Jelen

6161

200

H. Hall

~~XX II. osztály megválasztott állandó bizottsági tagok~~ 12.

I. TÖRTÉNETTUDOMÁNYI BIZOTTSÁG:

Áldásy Antal lt, Angyal Dávid rt, Ballagi Aladár rt, Barabás Samu lt, Békefi Remig rt, Berzeviczy Albert tt, Csánki Dezső rt, Domanovszky Sándor lt, Fejérpataky László rt, br. Forster Gyula tt, Fraknói Vilmos tt, Hodinka Antal lt, Hóman Bálint lt, Illés József lt, József kir. herceg tt, Karácsonyi János rt, Károlyi Árpád rt, Kollányi Ferencz lt, Komáromy András lt, Márki Sándor rt, Melich János lt, Nagy Gyula lt, Szádeczky Kardoss Lajos rt, Szendrey János lt, Szentpétery Imre lt, Tagányi Károly rt Takáts Sándor lt, Zsilinszky Mihály rt.,

II. ARCHAEOLOGIAI BIZOTTSÁG:

Ballagi Aladár rt, Divald Kornél lt, Domanovszky Sándor lt, ~~Hóman Bálint lt~~, br. Forster Gyula tt, Fraknói Vilmos tt, Giesswein Sándor lt, Kuzsinszky Bálint lt, Láng Nándor lt, Mihalik József lt, Pasteiner Gyula rt, Sebestyén Gyula lt, Szendrey János lt, Varju Elemér lt.,

III. NEMZETGAZDASÁGI BIZOTTSÁG:

Ballagi Aladár rt, Bernát István lt, Buday László lt, Domanovszky Sándor lt, Fellner Frigyes lt, Földes Béla rt, Gaal Jenő rt, Giesswein Sándor lt, György Endre lt, Jankovich Béla lt, Matlekovich Sándor rt, Sigmond Elek lt, Tagányi Károly rt, Thirring Gusztáv lt, Vargha Gyula rt.

IV. HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁG:

Áldásy Antal lt, Angyal Dávid rt, Ballagi Aladár rt, Békefi Remig rt, Csánki Dezső rt, Fejérpataky László rt, br. Forster Gyula tt, József kir. herceg tt, Károlyi Árpád rt, Komáromy András tt, Márki Sándor rt, Pilch Jenő lt, Szendrey János lt, Tagányi Károly lt, Takáts Sándor lt.,

V. KÖNYVKIADÓ BIZOTTSÁG:

Domanovszky Sándor lt, Finánczy Ernő rt, Földes Béla rt.,

VI. SZÓTÁRI BIZOTTSÁG:

Ballagi Aladár rt, Csánki Dezső rt, Karácsonyi János rt, Kováts Gyula lt, Nagy Gyula lt, Tagányi Károly rt.,

VII. BALKÁNI BIZOTTSÁG:

Csánki Dezső rt, Gaal Jenő rt, Hodinka Antal lt, Mátlekovits Sándor rt, gr. Teleki Pál lt.

A II. osztály 1919. okt. 21-ei tartott nagygyűlési ülésének ülésének

A nevek egymás alá, mint az I. osztálynál

Jelenlevő osztálytagok

II. osztály

bizottságai

Jelentés

az I. osztály pályázataira vonatkozó javaslatokról.

1. Lukács Krisztina-p.: „A magyar irodalmi nyelv kialakulása Kazinczy Ferencig." — A kitűzött határidőig egy tervezet érkezett, mutatványok kíséretében. Szerzője Frócsányi Zoltán. — Az osztály javasolja, hogy a szerző bízassék meg a pályatétel kidolgozásával.

2. Fraknói Vilmos-pályázat: „A magyar szépirodalmi kritika története." — Egy pályamunka érkezett. — Az osztály a pályadíj kiadását nem javasolja.

3. Sámuel-díj. — Az osztály azt javasolja, hogy a díj Pais Dezső „Ugron," „Ug, Ugor, Ugocsa, Ugra" c. dolgozatának adassék ki; továbbá, hogy dicsérettel említtessék meg Jakubovich Emilnek „Tél és Lebedias" és Schwartz Elemérnek „A havasi bajor nyelvjárások egy-két hangtani problémájáról" c. dolgozata.

Felet az I. osztálynak 1919. október 21-én tartott nagygyűlése zárt üléséből.

Szinnyei József
osztálytitkár.

5-7.

203

1919

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NAGYÜLÉSE

1919.október 22-én d.u. 5 órakor.

1.A harmadik osztály jelentése a nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

2.Széchényi életrajz hirdetése.

3.Wodianer-jutalmak hirdetése.

4.Balkán-félsziget ~~kérdése~~ szótárai.

Az I.osztály jelentései

a. a pályázatok elböntéséről:

5.Sámuel-díj /nyelvészeti ~~életrajz~~ értekező/.

6.Halmos pályázat /kritika története/.

7.Lukács Krisztina-nyilt pályázat /irodalmi nyelvünk/.

b. az uj jutalomtételekről:

8.Teleki-pályázat /vígjáték/

9.Bulyovszky-pályázat /óda/

10.Farkas-Raskó-pályázat /hazafias költemény/

11.Kőszán-pályázat /dráma/

12.Lévay-pályázat /irodalomtörténet/ Homár Magyarországon

13.Péczely-pályázat /regény/

14.Sámuel-pályázat /nyelvészet/

15.Vigyázó-pályázat /~~művészet~~ irodalom történet/ a Humanizmus kor.

a II.osztály jelentései

a. a pályázatok elböntéséről:

16.Péczely-pályázat /közgazdasági viszonyaink/ Nem

17.Lévay-pályázat /16 szepesi város visszacsatolása/ Divéky

18.Körösy-pályázat /Magyarország városi és vidéki lakossága/ Schmeller

19.Sztrokay-jutalom /jog és államtudományi munkák/ Károlyi kor

Dezső Gyula: az ifjabb Zrínyiek tana

19a) Bud- Taráti

19b) Fáy- Fellner 4000 kőz. adó és államkiad. politika

b. az uj jutalomtételekről:

20.Nagyjutalom és Marczibányi-mellékjutalom /philosóphia/

21.Egyesült Bpesti Fővárosi Takarékpénztár /közgazdaságtan/

22.Fáy alapitvány

23.Gorove-pályázat /művelődéstörténet/

24.Pesti Magyar kereskedelmi Csarnok Széchenyiadománya/kereskedelem/

25.Körösi-pályázat/statisztika v. nemzetgazdaságtan/

26.Lukács Krisztina-pályázat /~~külkereskedelem~~/történelem/

27.Ullmann-pályázat /külkereskedelem/

a III.osztály jelentései

a. a pályázatok eldöntéséről:

28.Lévay-pályázat /szikes talajok/

28.a.Ru[illegible] Zeisler kész pályamüve.

b. az uj jutalomtételekről:

29.Bolyai-pályázat /mathematika/

30.Bál.Holczer-Osztöndij

31.Rózsay-pályázat /természettudomány/

32.Tomori-pályázat /mathematika/

33.Vallyi-pályázat /mathematika/

34.Jeligés levelek elhamvasztása.

35.A már hirdetett jutalomtételek ujrahirdetése.

36.Meddőn maradt pályázatok :

a.Széchenyi életrajz

b.Marczibányi-pályázat /összetett mondat/

c.Bük-pályázat /~~gazdasági törvényesülése~~/örök uralkodás/

d.Ullmann-pályázat / külkereskedelem/

e.Fáy-pályázat/gazdasági érvényesülése/

f.Egyesült Bpi.Föv.Takarékpénztár-pályázat/egyedáruságok a háború után/

g.M.kereskedelmi Csarnok Széchenyi-adománya/kereskedelmi mérleg/

Lévay-pályázat/nemzeti birtok politika/

i.Lukács Krisztina -pályázat /Hegel/

k.Rózsay-pályázat /Tuberculin-reactio/

l.Balkán szótárak

m.Egyetemi hallgatók könyvjutalma.

37.Az osztályok tagajánlásai

38.A jegyzőkönyv hitelesitése.

1919

Kiirt czikk

a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya 1919. január 21-én tartott zárt ülésének

jegyzőkönyvéből.

2. Osztálytitkár bejelenti, hogy a főtitkári hivataltól vett hivatalos értesités szerint a lejárt határnapig a következő jutalmakra érkeztek pályaművek:

a./ a Lévay-jutalomra /A XVI. szepesi város visszacsatolásának története, nyilt pályázat/ érkezett egy pályamű Dr. Divéky Adorján részéről. Birálókul kijelöltetnek: Angyal Dávid r. és Domanovszky Sándor l. tagok.

A pályamű csatolva megküldetik.

b./ a Péczely - jutalomra /Közgazdasági visszonyaink Mária Terézia korában / érkezett 1 tervraja. Birálók: Gaal Jenő és Tagányi Károly r. tagok.

c./ Kőrösy József-jutalomra /Magyarország városi és vidéki lakossága/ érkezett 1 pályamű. Birálók: Vargha Gyula r. és Thirring Gusztáv l. tagok.

d./ a Sztrokay-féle utólagos jutalomra /1916-17-ben megjelent jog és államtudományi munkák/ beküldetett egy mű Pikler F. Gyula részéről. Biráló bizottság: Balogh Jenő Magyary Géza r. és Buday László l. tagok.

K. m. f.

Jegyzőkönyvi kivonatilag hitelesítve.

Domanovszky Sándor l. tag s.k.

3/II.0. 44.

1915

1919

857/1919

857/1919

Méltóságos Uram!

Van szerencsém mellékelve csatolni a kisteleki Lévay Henrik féle alapítványra kitűzött nyílt pályázatra (A XVI szepesi város visszacsatolásának története) elkészített pályaművemet.

A pályázati szabályzat csak a munka tervrajzát kívánja, valamely feldolgozott fejezet kiséretében, én azonban az egész munkát nyújtom már be, azzal a megjegyzéssel, hogy az idő rövidsége miatt már nem nézhettem át a függelékben közölt, szövegekés a 165-ik laptól kezdve. Kérem a bíráló urakkal tudatni, hogy ezt utólag fogom eszközölni.

Maradtam

mély tisztelettel

Divéky Adorján dr

Budapest 1918 dec. 18.

Forgalom kimutatás a Kommun idő alatt: (13 án)

1919 aprilishó 1 – augusztus 15 ig

Eladott Könyvek: 35000·58 : 3 = 11666·86 nelloban 11666·86	23333 72	Marciushó áthozat	28178 22
Nelló ár	13939 34	Kiadások	336 90
Könyvkiadóvállalat	7247 45	Részpénz	16005 39
	44520 51		44520 51

april	9.	1200.–
"	14	1000.–
"	2	4000.–
aug	1.	7500.–
szept	10	~~230540~~
kiadasok		~~336 90~~
		16005.40

Budapest 1919 szept 10 én

MAGY. [illegible]
KÖNYVKIADÓ HIVATALA
BUDAPEST
[illegible]

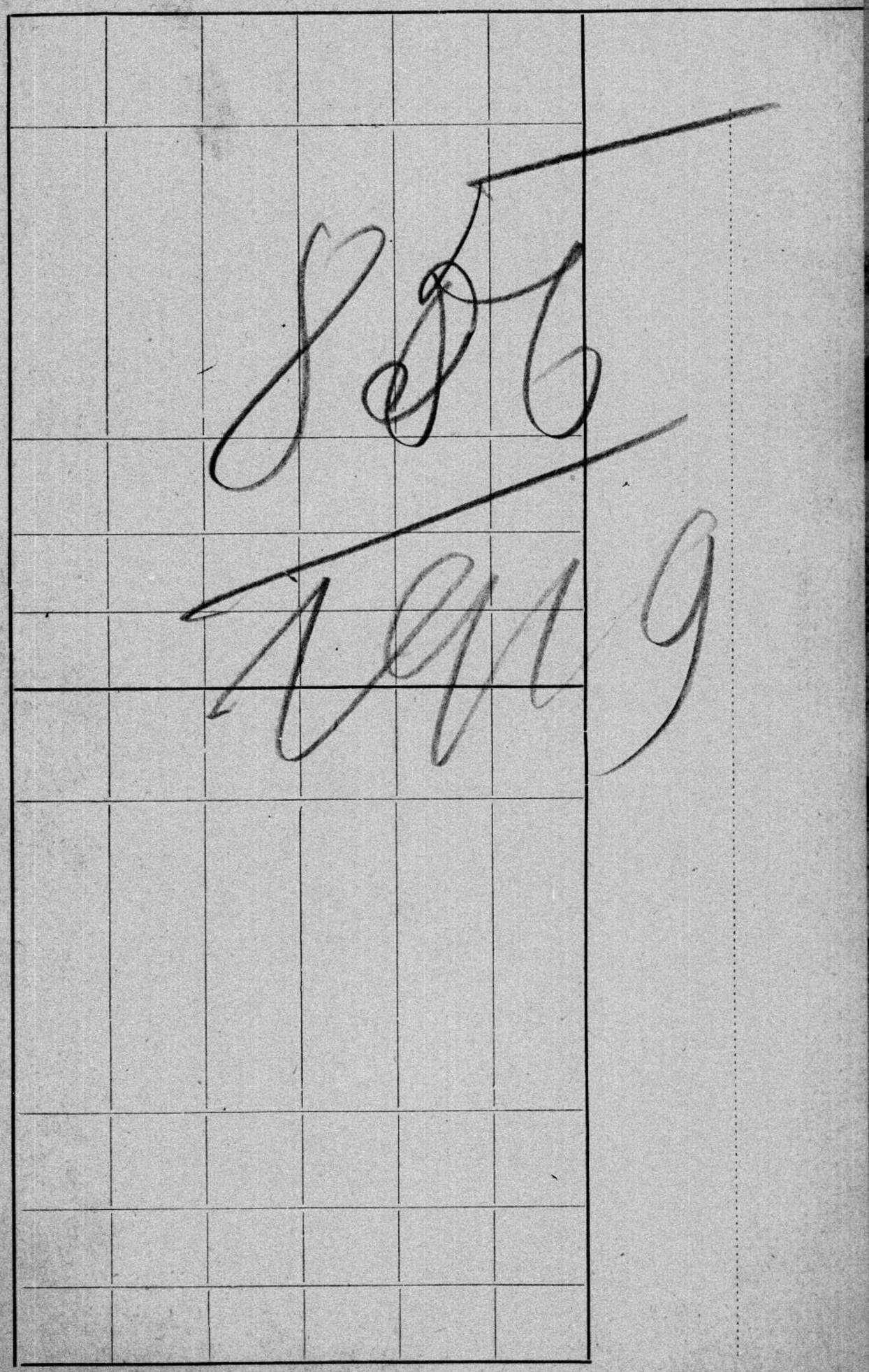

55754 KERTÉSZ JÓZSEF, BUDAPEST. 70039

1919

pot

Méltóságos

Dr Fröhlich Izidor úrnak

a M. T. Akadémia III. osztálya Titkárának

Budapesten.

Dr Hausbrand Sándor úrnak „A glükosidok előállítása synthesissel" czimü pályanyertes munkájának kéziratát átolvasva, meggyőződtem, hogy az átdolgozás ellenére, még sok részletében kifogásolható. Minthogy dr. Hausbrand Sándor úr nem tiltakozott ellene, hogy a szükségesnek látszó javításokat elvégezzem: a szöveget átjavítottam. Néhány szónak irását változatlanul hagytam, pedig szerettem volna a chemiai irodalomban már általánosan használt irásmódot követni. Ha annyiszor irjuk le és mondjuk ki a glükózt, hogy glücose-nál elfogadhatóbb. a hidrolizis, hidrolizál gyakoribb mint hydrolysis, hydrolysal; ápiász apiose helyett; emulzin Emulsine helyett és még néhány más szó helyes irásában lehetne a hangyzást érvényesiteni: Az Akadémia ellen cselekedni nem akartam.

A szerkezeti képletek nagyon sok helyet foglalnának el, ha a szerző kéziratában használt módon történnek a közlés. Azt hiszem, hogy a mai szükséglyet tekintve, kevesebb papiros maradna üresen, ha a szerkezeti képletet a szöveg elébe nyomnák, nem pedig fölébe. Aztán a benzol molekulájában a szénatomok kapcsolódásának mintáját is lehetne kisebb méretekben készitteni p.o. igy: 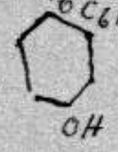 és nem háromszor ilyen hosszunak.

Kelt Budapesten, 1916 január hó 6án

Dr Thoray Lajos sk.

6

1919

Dr. Mauthner Sándor válya,

nyertes munkája kéziratának ügye.

T 6

DR. MAUTHNER NÁNDOR

Budapest 1919 február 1-én.

Méltóságos Uram!

Mellékelve bátorkodom Mél-
tóságod nagybecsü czimére „A glü-
koszidok előállitása a synthesissel"
czimü munkámat bekülideni, me-
lyet Méltóságod ez évi jan. 24-iki
nagybecsü leveléneк értelmében
dolgoztam át. Szintügy a biráló
úrnak a szerkezeti képletekre
vonatkozó változtatását is foga-
nositottam. Ydivaló tisztelettel
Mauthner Nándor.

Budapest Kecskeméti u. 13.

DR. MAUTHNER NÁNDOR

Budapest 1918 november 22-én

Méltóságos Uram! /.

Mellékelve bátorkodom Méltóságod nagybecsü czimére: „A glukosidek synthetikus előállítása" czimü munkámat beküldeni, mely az 1918 évben a Lukács Krisztina pályadijat nyerte. A munkát Méltóságod f. évi majus 23-iki nagybecsü levelének értelmében, alak és nyelvtekintetében átdolgoztam.

Tisztelettel

Mauthner Nándor

IV. Keszkeméti u. 13.

(6161

A M. T. Akadémia összes t. beltagjainak.

Az Igazgató-Tanács f. hó 29-én tartott ülésében kimondta, hogy a f. 1919. évben további intézkedésig csak a legeslegszükségesebb, elkerülhetetlen kiadványok (könyvek vagy folyóiratok) adhatók sajtó alá.

Fölkérem a t. osztályokat és bizottságokat, hogy e határozatot szigorúan tartsák szem előtt, mert különben kénytelen leszek az esedékes számlák aláírását megtagadni.

Budapest, 1919. január 20.

Kiváló tisztelettel

Heinrich s. k.

főtitkár.

Károlyi György, Budapest.

7
1919

T 20

Kimmich Leon:

Union-Klub

Tagesordnung!

8

1919

Tekintetes Elnökség!

A tek. Elnöksighez fordulok abban a reménytben, hogy feltétlenül megbízható választ kapok.

Az Orion-köd topográfiáját akarom lehetőleg pontosan megszerkeszténi.

Ezen célra szükségem van egy pontos rajzra, melynek nagynak kell lennie.

Két képem van. 1.) G. W. Ritchey-nek a Yerkes csillagvizsgálón felvett fényképe (könyomat.), a másik 2.) egy Wolf-féle fénykép, szintén könyomat.

Én abban a hitben, hogy e kis képek fényképi nagyítása nyzelelőleg, szerény vizsgálmhoz képes egy átlódzattal: 45 koronáért megnagyíttattam a Wolf-féle képet – és használfatatlan; ugyanis az egész kép olyan, mintha túll fátyolborítaná. Később tudtam meg, hogy ez a könyomás tecsnikájának eredménye. Igy tehát célt nem érek.

Méltóztassék nekem közölni, lennének-e egy kegyesek külön tiszesség útján kölcsön adni egy rendelkezésükre álló legnagyobb Orion fényképet? Tudomásomra juttatták, hogy arról tetszőleszerinti nagyítást lehet csinálni, akár szobatal nagyságút is és a képrészletek mégis jól felismerhetők lesznek. A nagyításra azért van szükségem, mert a kis képek mellett a szem az alapos vizsgálódásnál túlerőltetésh érez, továbbá mert a ködfolt bizonyos rétteti csakis kellő nagyítás mellett (mely azonban nem megy a kép tisztaságának s jól megládgatóság rovására) vehetők jól fidgelembe. – A fényképről, ha nyhapjatom, majd csináltatok kellő nagyítást.

Kegyes választ és útbaigazítást kér a tek. Elnökség alázatos szolgája

Kimmach Övöz,
áll. főgimn. tanár.

Bpest. 1919. febr. 21.

I. Alkotás utca 23. I. 14.

Kövesligethy Radó r. tag irásbeli véleményét közöltem a levelíróval: 1919. III. 3.

Fröhlich r. tag osztálytitkár.

8
1919

II.

Tekintetes Osztály!

Dr Ruzicska Béla kolozsvári egyetemi ny. rk. tanárnak „A természetes organikus festőanyagok abszorptiospektrumos vizsgálata és kémiai alkata" című, az 1916. évi akadémiai nagydíj kitűzéséből készült és 1918 április havában beterjesztett pályaművéről a következőkben van szerencsém véleményes jelentésemet a Tekintetes Osztály elé terjeszteni:

A pályamunka kidolgozésával szerző formának alapvető, több száz mesterséges organikus festőanyag abszorptiospektrumára vonatkozó tanulmányát a természetes organikus festőanyagok hasonló irányú vizsgálatával kívánta kiegészíteni. Százat több, főképen növényi és részben állati eredetű festőanyag viselkedését tanulmányozta, meghatározván vizes, aethylalkoholos, amylalkoholos és ecetsavas oldatuk abszorptiospektrumát, úgyszintén ez oldatok színének és ezzel kapcsolatosan abszorptiospektrumaiknak különböző kémiszerek, nevezetesen sósav, ammonia, kálilúg és egyes esetekben timsóoldat hatására bekövetkező változását. Méréseit a Krüss-féle spektrophotometerrel végezte, melyet már régibb vizsgálatainál is használt; a tökéletesebb és kényelmesebb Zeiss-féle rácsos spektrometernek végleges méréseihez tervbe vett alkalmazásától a háború okozta szállítási nehézségek miatt le kellett mondania.

A dolgozat bevezető részében, mely 21 félíves oldalra terjed,

az abszorpciospektrumok általános jellemzése után a Formánek megállapította spektrumtypusokat, majd a mérőeljárást és az azzal kapcsolatos műveleteket ismerteti, azután saját vizsgálatainak főbb eredményeit és a megvizsgált festőanyagok osztályozásánál követett elveket vázolja. A 21.-25. lapon az egyes osztályok, csoportok és alcsoportok abszorpciospektrumát jellemzi, majd a megvizsgált festőanyagok betűrendes jegyzékét közli (26-28. l.), az osztály, csoport és alcsoport megjelölésével, melyben a festőanyagra vonatkozó részletes adatok keresendők. Az egyes festőanyagok viselkedésére jellemző összes adatokat táblázatokban foglalja össze, melyek 31 külön számozott ívet mellékelve, a munka főrészét alkotják. E táblázatok használatát megkönnyítik s azokat részben pótolják is az abszorpciospektrumoknak 16 táblán csatolt rajzai.

A munka lényegét érintő kritikai megjegyzéseim vannak, formai észrevételem is csak kettő van. [Így az 5., 9. és 10. lapon Fraunhofer helyett Fraunhofer, a 21. és 26. lapon chlorophyl helyett chlorophyll írandó. A 7. lapon levő táblázat érthetőbb volna, ha első oszlopának címéül nem „A spektrum színes része", hanem „A spektrum elnyelt része" használtatnék. A 8. lapon olvasható következő mondat „Ez esetben a két festőanyag vegyesen chemiailag nem egyesült és így a keletkezett abszorpció-spektrum tisztán csak optikai természetű" sem elég világos, az utómondat minden esetre megváltoztatandó, vagy elhagyandó volna. Tévedésből maradhatott meg a táblázatok 1. ívén levő látjegyzetben az „Ångström egységben" kifejezés is.]

A pályamunka szerzője lelkiismeretesen és fáradságot

/.

nem kimélő szorgalommal felelt meg a vállalt megbízásnak.
Bízvavagyok pályamunkának határozott nyeresége s megérdemli,
hogy a kilátásba helyezett pályadíjjal kitüntettessék.

Budapest, 1919 február 28-án.

Rev. Fröhlich 1919. II. 14.

Dr. Buchböck Gusztáv c.t.
t. tag

9

1819

A

Magyar Tudományos Akadémia
mathematikai és természettudományi
osztályának

Budapesten.

Dr Inchhofer Gusztáv l. tag
véleménye jelentése

Dr Ruzicska Béla „A természetes
organikus festőanyagok abszorptió-spek-
trumos vizsgálata és kimutatása" című
pályamunkéjéről.

Budapest, 1919 okt. 29.

Méltóságos Uram,

Szíves figyelmébe ajánlom Jalsovszky Ödön főfelügyelő úr művének, mely méreteinél fogva nem az ügy érdekeinek megfelelően illető dott el a minisztériumnak.

Arról értesülök utólag, hogy Riedlinger és Zelovich nem távolították el a művet. Ők csak arra nyilatkoztak, hogy tárgyánál fogva nem való az akadémia kiadványai közé.

Arról is nincs tudomásom, hogy az Akadémia „csak mathematikai tárgyú műveket dolgozatokat" tekint körébe tartozónak.

Jalsovszky műve értékes mű, amely a nevelést. Minister Úr, előtt lassú lefolyása lehetővé tenné, hogy a kérdés fölvetőjének nyilatkozata legyen.

Magam sajnálatomnak tartanám, ha valakinek nagyszerű törekvéseit ilyen érzelmi tényezővel, mint a milyen a bennünk való megtagadása — csökkentenénk.

Ezeken magam vállalkozóknak

arra hogy a művet az ülésen
bemutathassam, azonban helyesebbnek
tartanám, ha alkalmasabbi zárt
ülésen az ügy felvetkető volna

Ha Méltóságod hozzájárúl,
magam kormány fel az ügyet.

Jelen levelemet magyarázni
magánteremetreténnek méltóztatnék
tekinteni:

Ha Méltóságod az ügy nyílvá
való felvételét ad personam célzatúl-
lennek vagy helytelennek tartaná, a
magam részéről az ügyet felvenni
vagy folytatni nem fogom.

Maradok u. stb.

Mutgd hive

Hoos

Szóhoz vettem: 1919. IV. 15. Fröhlich.

A tekintetes Akadámia III osztályának.

A felhivásnak,amely szerint Dalmady Ödön vasuti és hajózási felügyelö urnak "A vasuti biztositó berendezések fejlödése Magyarországon 1904-töl 1919-ig" czimü,142 gépirásos oldalra terjedelmü,54 ábrával felszerelt munkájáról véleményünket nyilvánitsuk,éspedig abban a tekintetben,vajjon az emlitett munkát vagy maga a szerzö,vagy valamelyik akadémiai tag a III osztály felolvasó ülésén terjeszthesse elö,a következökben teszünk eleget.

A munka tüzetes átvizsgálása után kijelenthetjük,hogy szerzö je a maga elé tüzött igen hasznos és ennélfogva elismerésre méltó czélt bizonyára el fogja érni; arra törekedvén,hogy a hazánkban a legutóbbi 15 évben alkalmazásba vett vasuti biztositó berendendezések rendszereit mindama szakemberek számára,akik e tárggyal különlegesen foglalkoznak,szerkezetük és müködési módjuk tekintetében jellemzi,mindenütt kiemelve,hogy a magyar technikusoknak az elért haladásban mi a részük.

A szerzö további érdeméül tudjuk be,hogy nem szoritkozik a puszta ismertetésre,hanem azon az alapon,hogy hivatali állásából kifolyólag e tárggyal 20 év óta foglalkozik és a próbaképpen használatba vett ujabb szerkezetek müködésének vizsgálata és ellenörzése volt a feladata,értékes kritikát gyakorol.

A munkát a tisztelettel elöadottak alapján értékes enciklopédikus monográfiának tartjuk,amely ugy szakszerüség,mint az elöadás módja tekintetében megfelelö szinvonalon áll.

Abból a szempontból,vajjon a szóban levö munkát az Akadémia III osztályának felolvasó ülésén való bemutatásra ajánlhatjuk-é,megállapitjuk,hogy szerzö maga ,bár hazai szaklapokban az ujabb vasuti berendezéseinket ismertette és igy érdemes szakirodalmi munkásságot fejtett ki,saját szerkezetekkel nem fejlesztette az idevágó technikai szakot.

A bemutatott munkában,szerzönek ellenörzö eredményeit találjuk. Igy például a 69 lapon,hogy a rugalmas váltók biztositására vonatko-

zó berendezésnél a mozdonnyal való próbamenet a csucssinnek hány millimeternyi kibillenését okozta és ezzel szembe van állitva a közönséges váltónál mutatkozó kibillenés. Az önmüködö villamos ~~fe~~ feloldó berendezésnek áramzáró szerkezetéröl szóló fejezetben /a 101 oldalhoz tartozó mellékletben/ elszigetelt sineken 13 helyen végzett elektromos ellenállási mérések eredményeit közli.

Ámde ezek a vizsgálatok technikai tudományos szempontból ujat nem nyujtanak és haladást nem jelentenek.

A tisztelettel elöadottak alapján Dalmady Ödön urnak "A vasuti biztositó berendezések fejlödése Magyarországon" czimü munkáját a tudományos akadémia III osztálya ülésén való bemutatásra nem ajánlhatjuk.

Budapesten 1919 márczius 28.

Mély tisztelettel

Bánki Dónát

Dr Wittmann Ferencz

levelezö tagok.

Ottóirat: A jelentést tett két levelező tagtárs ur kijelentette, hogy mint az Akadémián kivüli szakértőkkel: Zelovich Kornél és Zielinsky Szilárd müegyetemi tanárokkal is tanácskoztak e tárgyban; de e tanácskozés eredménye nem változtatta meg fentirt véleményüket a munka technikai érdemessége tekintetében.

10

1919

Véleményes jelentés:

Dalmady Dénes állami vasúti- és hajózási főfelügyelőnek:

A vasúti biztosító berendezések fejlődése Magyarországban 1904-től 1919-ig"

című kéziratos munkájának az Akadémia által történő kiadhatósága tárgyában.

Ad: A Magyar Tudományos Akadémia 1830ban való megalapításától az 1911-1918. évekig a fizikai és mathematikai tudományok körében

1.

megjelent könyvek és folyóiratcikkek sorozata.

(A) Physikai tudományok köre.

1) A M. T. Akadémia Math. és Term. Értesítőjében: 1883 - 1912 években (I - XXX) közöltek!)

Abt Antal †, Alexander Béla †, Antal Károly † Bartoniek Géza 4. 153. (Magyarországban gyűjtött). Braun Károly † Hőmérsékleti tényezőről 1. 2., 6. Eötvös Loránd 3. 54, 4. 34, 6. tér-, tehetősége; 14. 221. (Irodalom és mágnesség.) Fejér László 12. 457. Fényi Géza 15. 283. Függőleges ív; 16. 201. függőleges egyenlítő 16. 341. Fényinek a Nap sugárzása. 16. 321. vezetőben és electromos tér 17. 97. Jochmann Károly a vízben szóródó fény. 23. 1, 29. 111. Magyarországi földmágneses mérések összefoglaló összeállításának módjáról. Egyed István: 21; 7. 302; 11. 136, 13. 165; 29. 218; (Nap fotosphaera, napfoltok, meteorologiai megfigyelés), Fröhlich Izidor magyarországi földmágneses mérések; az utolsó II. 100., 326. Gothard Sándor elektrolytikus vezetés 1. 255. Graber Gyula: 4. 80. Földmérésünk meghatározása. Hegedüs Béla: 11 342. Kövesligethy Radó: Hegyfoky Kabos † Meteorologiai megfigyelések. Kelen Árpád: 6. 259; 7. 292; 8. 142; 11. 34, optikai hőtörténete vonatkozással. Kemna Sándor 29. 1125. Physiologiai-psychologiai tanulmányok. Kenessey Gyula 30. 125; 30. 135 Polarisatio-mennyiség; 30. 661. Kvarcból és ólomból készült rácsok elektromos viselkedése; 30. 803. radioactiv elemek electrochemiája. Károly Sándor. 22. 313. Kerti pálya hullámok elektrolytekben. - Schenzl Rudolf (nem jöhet számításba). - Sós Károly 12. 305. Schuller Ignác a vízben való terjedés Vilmos és Lénárd Fülöp 22. 160. Földmágnességi mérések. - Klupathy Jenő: 3. 74, polarisatiós jelenségek; 17. 535 kathodsugarak mágneses és elektromos térben való mozgása, 20. 321. Röntgen-sugarak; 21. 422. Polarisatiós jelenségek; 28. 393. Nap és Föld viszonya. - Kornis Károly Nagy Jenő † 1 - 30. a trophysikai megfigyelés. - Kövesligethy Radó: 12. 256. Magnetizálás elmélete. - Körösy József: 7 - 20. Fény-electromos hatása selenium-ra. Kövesligethy Radó: Fényforrásokról, ívspektrumáról, Hermann Károly gázvizsgálatai, stb. összefoglaló, magyar tudományos irodalom! Kövesligethy Radó: 4. 10, 5. 214, 5. 253; 6. 104, 16. 437. 17. 112. [17. 573] spektroskopiai vonalai hullámhossza táblázat; 13. 167. 13. 369; 22. 146, 23. 321; 24. 446, 24. 623 24. 349, 24. 434; 25. 477. Földmágnességi mérések hibái számításba vétele. 1. 323. Perturbatio 18. 113. Cyklogyroid; 18. 361 19. 178 Egyetlen fényhullám, a fölületen.

Lakits Ferenc: 4. 206. József műegyetem földrajzi szélessége. - Lénárd Fülöp: 16. 266; Kathodsugarak, - és Klatt Virgil: 22. 460. Földkalciphosphorok. - Molnár Géza: 16. 87. Magyar hangsor akusztikai világításban. - Oltay Károly 29. 229; Nehézséggyorsulás-mérések; 30. 843 Ingával való gravitatio-mérések, Ortvay Rudolf 29. 742. Folyadékok dielectromos állandói magas nyomásnál. - Pekár Dezső: 19. 210. Oldatok molekuláris felületi energiájáról. Petrányi Sándor. 2. 328: Electromos vezetők hőkibocsátó képessége. - Rétky Mór: 3. 38. Ungvisetett fény. 6. 176. 11. 193; 12. 229. Geometriai jellegűek,

Réthy Mór (folytatólagosan): 13. 1; 13. 299; 17. 267. Legkisebb actio elve és: 20. 354; 21. 146. 15. 342 súlyos folyadék sugarok. 21 459. Ostwald elve az eresis-forgalomról. 24. 718 ormek általánosításáról. - 26. 520; 27, 485; Sőrnek erilletési ormalai.

Révész Géza 24, 166; 26. 86; 28 452; 30 465. Fénytani-physiologiai dolgozatok. — Rezka János és Tezner Emil: 26, 269. Suspensiók fagyáspontsülykenése. — Schenzl Guido: 2. 191; Kroketana Kitörési, 4 49: csepedék-viszonyok. — Schuller Alajos: 1. 52 Párologtatások légüres térben. 2. 74. Tartos higany contact. 3. 82 inducált áramok chemiai hatása. 6. 157 Arsen sóra módosulása; 6 163, Senarmontit, valentinit. - 10 209. Electromos jelzőkészülékek. 12, 77. Uj ammoniakfok (12) 255 ugyanekről. 12. 263, Hangvillák alkalmazásáról. 17. 145, 18. 257, Röntgen- és secundar-Kathodsugarak. 19, 434. Fémek potentialkülönbsége, 21 385 Párologtatások légüres spectrocsőben; 24 199. Rezgések mikroskopi megfigyelése electromos ellenállás meghatározásánál. 24 250 Gőzkalorimeterhez tartozó mérleg; 24. 256 Rezgő lemezek csomó-vonalai metszéspontjairól. - Selényi Pál: Ütegrácson elhajlított fény polarisaja elmélete. 29, 45; U29. 661, Wiener-féle állóhullámok interferentia-jelenségek. — 1919. III. 6.

Steiner Lajos: 12, 44. Sörcsatú nyelvű fúvóhangjáról, 15. 55 L. 1892. II. a. üstökös pályája.
Strauss Simon: 14 215. Rétlábú forma Röntgen-féle tüneményeire, 15 305: Röntgen-sugarak katkatósága. 15. 312. Röntgen-sugarak által keltett testek mint új Röntgen-sugárforrások; 16. 200 Lejtőtani rendszerek szétbontása. Szilágyi Éde: 4, 94. Szemtükrözésre alkalmas kalmarhab mérsmetem készülék.
Szily Kálmán (physikai jelzés): Adatok a spectrumok fényerősségéhez. 7. 1880. — ff. Szily Kálmán 19. 256: Sikmozgásnál testek ütközése. 28, 369. A pályatest a mélytalajra.
Szlocsek József. 5, 211. Meg jövendölések tévedése földdelelt és atomokban.
Sz. [illegible] Károly 11, 240. Fagyási testek potentialja, 13, 125. Nagy időközök lengési ideje a „magnetos“ elhangolt körben, 18, 49 Mágnesezés hatása a rugalmasságra modulusra, 18, 181 magnesek mechanicai hatása, 20, 293. Folyadékok dielektromos állandójának változása a hőmérséklettel; 25, 173 26, 138. Gázok dielektromos állandója magas nyomásoknál. 28 101. Szilárd és cseppfolyós test közös határán felépő feszültségről; 25. 53. A Napreudszerünk mozgásának iránya. - 28, 593. B. Pekár: Hőtágulásnak, lugosodásnak és a lineáris hőtágulási együttható összefüggéséről. 29 429 A földi fényerő az 1910 II. ü. kometafeltűnésekor és a fényerő változásának okai. 29 683. Atomos hőtágulás és rugalmasság. — Wittmann Ferenc: 9. 293, Periodikus electromosáramok optikai vizsgálata; 21 399. Egyenirányított inductoriumáram hullámainak vizsgálata és objectiv előállítása. 22 373. Vastestekben indukált áramok és mágneses jelenségek vizsgálata. 24. 1. A hullámfelület torlódásának vizsgálata vibrationaram vizsgálata. 29 931 Csillagászati műszerek és csillagászati rezgésjelenségek visszhatásvizsgálata. —
Zemplén Géza. 25. 69. Vízben oldatok felületi feszültségéről. — Zemplén Győző: 19. 399; 23. 561, Gázok belső surlódása együttható-változásának új visszhatási módszerrel való megfigyelése. — 24. 458. Alegyszerűbb energiafogalom elvéről. 27, 77; 29 665. Vízgőzoldat a gázok belső surlódásáról.

* Diósgyőrben visszaállt 1904-ki magyarülésen Pekár-ról.
** Rózsay jubileumot nyert állásról 1931-ben.

Folytatása 1913-1918.

XXII - XXVI kötet.

Arnorka Károly 32 94. A folyómederből eltávozó víz sebességének a part alakjától való függése.

Bánka László 31, 77. Folyadékok mozgása hajlított csatornákban.

Horváth György 31, 225. Az elektrolytok disszociációjáról. 33 507. Az elektromos vezetés mértékének változása a hőmérséklet függvényében.

Bárczy Elemér. Planck sugárzási törvényének újabb módosítása 36, 373.

König Dénes és Szűts Adolf 31, 545. Magára hagyott pont mozgása egy körön belül.

Hermán Lóránt 33, 1, Vizsgálatok a megkülönböztetés határáról és a bírói feltételekről.

Rózsahegyi Károly 31, 57. A földrengési mennyiségbe inflexiós pontja és a Bertrand féle pontról.

Lenz Gyula 36, 115. A légkör körének physikája.

Kandilla Ferenc 31, 121. Ultramicroskopos részecskék láthatóvá tétele fénycsóva polarizációja.

Obál Károly 32 523. Hőjegyzőnek definíciója Stefan és Boltzmann tételei nyomán.

Réthly Antal 31 602. Magyarország földrengési térképe.

Rapp Sándor. A napi vízjárás exciségtan a mérvadó árvízi tározásban való szerepe 32, 257, 31, 34, 253. Elméleti mechanikai technológia.

Schmidt Adolf és König Dénes 31, 545. Magára hagyott pont mozgása egy körön belül.

Schuch József 36, 315. D'Alembert elvének dynamikai és statikai alkalmazásai.

Tangl Károly 31, 755, A platina-ezüst felületi feszültségéről.

Lamm Dezső 36, 1. Nyomási ellenállásvizsgálatok. I. Hengeralakú szilárd testek összenyomása. 32 225. A függőleges rezgési tartomány és a fény elméletéhez.

Templán Győző 31 416. Rézhengerek rezgéseiről és elemi energia-adagok kipróbálása.

Templán Győző és Rapp Béla 32, 603. Csapfolyó testek belső surlódása és összenyomása.

Rona Ernesztet 32 350, Az Urán átalakulásáról.

Rybár István 32, A teljes fényvisszaverődés abszolut phasisváltozásainak kísérleti vizsgálata. 32 531. Vizsgálatok a fényvisszaverődési phasisváltozásáról. 33, 114. A teljes fényvisszaverődés abszolut phasisváltozási törvényeinek kétféleképen való közvetlen kifejezéséről.

Farkas Gyula 36. 297. Egyenletrendszerek alkalmazásának új módjai. 36 397. Lineáris egyenletrendszerek közelítő megoldásáról.

Farkas Lajos: A 3 fényrac, a Planck és Czako változási fényváltozása a különböző színekben. 32, 357

Farkas Gyula 32, 339: Bizton egyensúly potenciál nélkül. 33 355. Michelson negatív kísérlete. 35 41. Nemcsonkás egyenletrendszerek megoldása a tétele. 35 51. Multiplicatorius módszer négyzetes alaknak maximumára. 35 441. Nemcsonkás egyenletrendszerek megoldása a tétele. 35 51. Multiplicatorius módszer négyzetes alaknak maximumára.

Kankalyi Thege Miklós: Az 1913 f. április hó 9-iki (Delavan) és az 1914 6. április hó (Holetschek) spectruma 33, 574.

Kankalyi Thege Miklós: Előmunkálatok 27 felületrészlet (crater) és 30 közel állandó fényú csillag spectrophotometriai úton meghatározásához. 33, 456.

Kankalyi Thege Miklós és Farkas Lajos.

Kármán Tódor 33, 407, Kísérleti tanulmányok az Euler-féle gravitációs csapról. (Gyűrű) mérleg zavarairól.

Eötvös József 33, 104. A Michelson féle kísérlet elméleti következményei. 34, 465. Mérő rendszerek kísérleti geometriája.

Fröhlich Izidor (nem jólet combinatiók) 34, 453. 36 193.

Kankalyi Thege Miklós 34, 589. Az ő gyalla asztrophysikai obszervatoriumán végzett asztrophotometriai megfigyelésekről.

Korda Imre 34, 266. A statistikai frequentia-elmélet alapfeltételeiről.

Rapp Béla és Templán Győző. 32, 603. Csapfolyó testek belső surlódása és összenyomása.

Rapp Béla 34, 355. Szomszédos fényrétegek elektromos vezetőképessége és optikai állandói, 34 431. Szomszédos fényrétegek diszperziójáról és abszorpciójáról. 35, 446. (A Faraday-effectusának módosulása nem ferromágneses fényrétegek jelenlétében.)

Rigó Sándor S. J. 34, 72. Elektromos megfigyelések kalocsán.

Mikola Sándor 35, 449. Az electromos combinator compensatori és impulsiv-sugár számáról.

Rapp Subák József 35 57. Egyenletes mozgás elmélete. 35 530. Mérő rendszerek mozgásának geometriai

Fröhlich Pál 36 69. Újabb adatok a teljes fényvisszaverődésnél megtört sugár polarisatiójáról.

Bródy Imre 36, 98. Egyatomos gázok ionisatiójának combinatiók elméleti meghatározása.

2) A Mathematikai és Physikai Lapokban (1911–1918) évfolyam XX–XXVII. kötetben.

4.

XX kötetben: Kertész Béla: 163. A forgási ellipsoid meridián tengelyének számításáról Hellmann-féle törzsgát mellett. — Lakits Ferenc 348. A súlyvonalak pályája. —

Rybár István 198, 198: A hatás és a relativ gyorsulás vektorának Lemoine-féle szerkesztése.

Új Gyula: Egy másodrendű felület főnormálisainak és főtengelyeinek a Dupin-féle indikatrix segítségével való szerkesztése. 357.

Wodetzky József: 40; 106; A földi nehézség variációja.

Zemplén Győző: 331. A relativitási elvről. — Rendre.

XXI. kötetben: Balla István 356, vízen szénhatásfokú elmélete. — Nyári Béla 349. elemzi Pólya György: 155. A molekulák rezgései; 170: Nyugalomban lévő elektromos töltések negatív a gravitációs térben.

Tomtsó Iván: A folyó és a forgó mozgás kapcsolatának kérdéséhez 298. (Vita i. rekt.)

Zemplén Győző: 161. Megjegyzés az elektromágneses és mágneses térhez, 387. A Föld-hold-lámok elméletéhez. — 4 r.o.

XXII kötetben: 352. Eötvös Loránd, S. J. A mérési eredmények megbízhatóságának valószínűségi mértéke a gravitációs mérésekhez.

Bernolák Kálmán: A folyadékcsepp elektromos alakváltozásáról felállított elektromos mérés. 77. —

Bodics István: 229. Energia megmaradásának elve és az ejtőgép mozgástörvényei.

Ellend József 238. A fénytörés törvényéhez.

Jäki Béla: 145. Megmutatjuk-e a fölök vélt óriási tömegcsökkenést?

Horváth Dezső: 257. A víz diffúziós együtthatójának meghatározása kapcsolódással.

Selényi Pál: 125. A külső mágneses hatás a Föld nyitott tulajdonságaira.

Steiner Lajos 111. A földmágnesség mint egyetemes változás.

XXIII kötetben: Bartonick Emil: 144. A Röntgensugarak természetéről.

L. Kolossy Béla 33. A fényelhajlás változásának hatása asztronómiai jelenségeknél.

Kövesy György: 192. Az atomok szerkezetéről (I.).

Olay Károly: 82. A Nagy Magyar Alföldön, a Balatonon és a Gyurgyai fennsíkon végzett nehézségi-gyorsulási mérések végeredményei.

Rybár István 27. A Zeeman-féle jelenségre vonatkozó újabb vizsgálatokról.

Szilárd Béla: 262. Az elektromos feszültség tiszta váltakozó mérésére, kontaktus nélkül.

XXIV. kötet (1915.) Radics István 35. Indukciós kísérletek a hangjelenségek körében.

Fröhlich Károly 97. A pörgettyű és a magasan tér helyzetváltozása fölött.

Kövesy György: 1. Az atomok szerkezetéről (II.)

Mikola Sándor: 172. Elektromos tér hatása áramot vivő folyadékhártyákra.

Schrodt István: 53. A Jäki-féle harangtorony előtt a Balaton vízszintjének napi mérési eredményei.

Szily Kálmán: 159. A gáz energiaingadozása; analógia sugárzási egyensúly és a gáz energia-ingadozása között. (I.)

XXV. kötet (1916.) Gruber Nándor: 141. Az elektromos vezetők legkisebb ellenállása.

Pogány Béla: 134. Szabványos alkatrészből álló tolvajlás ellenőrzési megoldások szükségéről.

Rybár István: 111. Az elektron hypothesis a fényelméletben.

Matematikai és Physikai Lapok 1911-1918 évfolyamaiban a XX-XXVII. kötetekben

XXV. kötet (Folytatólagosan):

Selényi Pál: Vízkőzet folyadékot szorpcióképessége. 12.

Schuller Alajos: Sarokmérkőzés magára lejátszás valószínűségének határa alatt. 1. Folytatólagosan: 8.

Surányi Károly: 25. A sugárzási jelenség elméletének fejlődése a Boltzmann-féle entropia-tétel körül.

XXVI. kötetben (1917.) Lovász Árpád: A Dirac-féle delta függvény alkalmazása a trigonometriában.

Bíró Lajos és Rátky Károly: 26. Az önrezgő szénszálas lámpa működése.

Egerváry Jenő: 1. A csúszási trajektóriák és az erőtér kapcsolata. Folytatólagosan: 2 problémáról.

Prékopa Béla: 125. A komplikált gyakorlati számok, különös tekintettel az 1-nél kisebb számok reciprokainak táblázatára.

Selényi Pál: 155. Mangánacélról.

Szelé Miklós: 167. A sugárzás és a gáz egyensúlya - tekintettel az ionizációra (II.)

XXVIII. kötetben (1918.)

Farkas Mihály: 1. A thermoelektromosság elmélete.

Csúcsi Elemér: 18. A Hall-jelenség, különös tekintettel a ferromagnetikumokra.

Ortvay Rudolf: 27. Megjegyzés a vezetési elektronok energiaeloszlásának meghatározásához.

A kötet VI. VII. füzete. Kürschák József, Lázár Ottó, Petrovay Károly és Szőkefalvi-Nagy Béla - tőlük származó értekezések, ismertetések, élettörténetek, nekrológja megjelent.

- Rátky Károly: Physikai tárgyú a) 1914. 1-698 lap közlemények rajzzal.
- Mikola Sándor: A physikai alapfogalmak kialakulása. 1911. 1-455 lap.
- Ábrahám Zsigmond: Elemi physikai körfolyamatok gépi tanulmánya. I. rész 1909. 1-280 lap; II. rész: 1909. 1-487 lap.
- Boszky Endre: Középiskolai fizikai gyakorlatok. 1-143 lap; Mérési rajzok az Eötvös-féle inga leírásához. Készítő a Földmérési és Térképészeti Intézet. Budapest.
- St. Toth Kálmán: Skálarúdi vezetőképesség a természetben előforduló kőzetekben 1911. 1-330 lap.

Az elkészítendő jelentés nézve: a legkülönbözőbb formák, tartalmi bővítés és egyedeknek nyertek alkalmazását a múltban. Jelen esetben ajánlható volna az 1907-i vegyjelentési jelentés a mathematikai tudományok körében (Rényi Jz: Magyar mennyiségtan. Rényi A.: Sikbeli felületek gerinc].

Ad: Magyar Tudományos Akadémia

Előmunkálatok

az 1919. évben esedékes Nagy-jutalom

ból és Marczibányi-féle mellékjutalom,

ból kiírtakra, a melyek az 1913. évben

a physikai és a chemiai tudomány-kör-

ből az 1911 18 években megjelent

művek jutalmazására fog-

nak szolgálni.

Tekintetes Akadémia!

Az 1911-től 1918-ig terjedő évfolyamban nagyobbszámú chemiai tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az általános chemia terén Hevesy György fejtett ki elismerésre méltó munkásságot. Dolgozatait túlnyomó részben külföldi folyóiratokban tette közzé; az Akadémia Math. és természettud. Értesítőjében is megjelent, az actiniumemanatió oktávkonyrájának meghatározására, az olvasztott sókban keletkező fémkódok természetére, a radioelemek electrochemiai sajátságaira és az electronmágy vezetésére vonatkozó tanulmányai kiváló, részben alapvető fontosságú új gondolatokat tartalmazó tanulmányok, melyeket a nemzetközi irodalomban is előkelő hely illet meg. Ugyancsak általános chemiai, nevezetesen phasiselméleti problémákat érintenek Rózsa Mihálynak a földtani Közlönyben és a Magy. Chem. Folyóiratban, valamint Külföldön is közzétett, évek óta erőnyerő lelkesedéssel és szívós kitartással végzett vizsgálatai a németországi kálisótelepek keletkezéséről, melyek több vitás kérdés megvilágításához értékes adatokkal szolgáltattak. Doby Gézának a Math. és Természettud. Értesítőben és a Kísérletügyi Közleményekben megjelent dolgozatai a növényélettani chemia terén, különösen a növényi enzymek chemiájában vezettek becses eredményekhez. Az organikus chemia körébe tartozó értékes munkálatokkal Konek Frigyes és különösen Mauthner Lajos szereztek érdemeket. Utóbbi a Math. és Természettud. Értesítőben és a Magy. Chem. Folyóiratban megjelent dolgozatok

homú vonzatával a glycosidek ~~előállítók~~ synthesisének tervszerú kiépítésén fáradozik. E vizsgálatok során, melyek számos glucosida szerkezetének megállapítását a synthesisét eredményezték, fontos, nehezen hozzáférhetó vegyületfajok előállítására is közöl érdekes és megbízható eljárásokat. Nem kevésbbé értékes működést fejtettek ki a mezógazdasági chemia terén Ballenegger Róbert, aki, mint a földtani intézet geologusa, az ország különbözó részeiből származó talajok chemiai összetételét tanulmányozta és tapasztalatait több értékes és általánosabb jelentóségú dolgozatban összefoglalta, és Sigmond Elek, ki azon kívül, hogy e cyclusban bámulatos termékenységú, a mezógazdasági chemia legkülönbözóbb ágait felölelo ismeretterjesztó működést fejtett ki, a talajismeret körébe vágó önálló kutatásaival is ~~nagyon~~ értékes munkát végzett. „A chemiai talajvizsgálati módszerek tanulmányozása" címmel, a Magy. Chem. Folyóiratban megjelent közleménysorozatában egyrészt azokról a vizsgálatokról számol be, melyeket az 1918-ban Stockholmban tartott 2-ik nemzetközi agrogeologiai értekezlet megbízásából, mint a chemiai bizottság elnöke ez eljárások egységesítése érdekében ~~végzett~~ hajtott végre, másrészt ama kutatásainak eredményeit is ismerteti, melyekkel a talaj jellemzése szempontjából fontos talajösszetevók felismerésének és meghatározásának nehéz problemáját a maga részéről is a megoldáshoz közelebb viszi egyelóre. Nagy fontosságot tulajdonít a talajok chemiai jellemzése szempontjából a talaj elmállott kolloid részében elófordulo zeolithszerú anyagoknak; ezért behatóan tanulmányozza e kolloid zeolithok képzódési viszonyait és physikai, valamint chemiai sajátságaikat, különösen bázistkicserélo

/.

képeségüket s összehasonlítja azt a talajnak jellemző fázisthiszerélő képességével. Ezzel a vegyületcsoporttal foglalkozik „A talajismeret szempontjából fontos nesterséges zeolythek előállítása, összetétele, sajátságai s jelentősége" című akadémiai székfoglaló értekezésében is. A szikstalajok különleges viselkedését arra vezeti vissza, hogy bennük a mezőségi talajok calciumzeolythjeit túlnyomóan natriumzeolythek helyettesítik, melynek magyarázat kilátást nyujt a szikstalajok javításának okszerűbb alapon való értelmezésére s gyakorlati értékesítésére is.

Az analytikai chemia körébe tartozó, e cyklusban megjelent közlemények között kiváló helyet foglalnak el Winkler Lajosnak a Gyógyszerészi Közlönyben s német folyóiratokban közzétett dolgozatai. E dolgozatoknak legnagyobb része egy már a jelen cyklust megelőző években felállított nagy munkatervezetnek rendszeres s következetes kiépítése szolgálatában áll, t. i. a vízvizsgálat szempontjából fontos módszereknek részben javítását, részben jobb uj eljárásokkal való helyettesítését célozza; e módszerek a megfelelő külföldi szakmunkákban meleg elismerésben részesültek s külföldön is általános használatnak örvendenek. A kérdéses cyklusban megjelent nagyszámu (és mind igen becses) dolgozatok ~~egy kivételével~~ közül csak háromtól akarunk itten megemlékezni. Az „Ólom, réz és cink kimutatására és meghatározására vezetett vizben" című dolgozat különösen egészségügyi szempontból értékes; a „Salétromsav kimutatására és jodometriás meghatározására a vele szennyezett vízben" általános chemiai szempontból is érdekes, mert rendkívül csekély mennyiségü salétromsav (literenkint 0·01 mg) mennyiségi meghatározását engedi meg

/.

rhy eljárással, mely elvi szempontból is új gondolaton alapnik. „A bróm- é jód meghatározása chlorinok mellett" című értekezésben egész sorát az eljárásoknak ismerteti, amelyek közül az alkalmasakat arra értékesítette, hogy a tengervíz jód- é bróm-tartalmát meghatározza. E vizsgálatok eredménye egyrészt az, hogy most már a tengervízben foglalt chlorinok és bromidok mennyiségének viszonyát pontosan ismerjük, továbbá, hogy a tengervízben a jód, úgy látszik, nem organikus vegyületek alakjában foglaltatik, mint azt Gautier tanárt állítja, hanem főképen jódsavas alakjában van jelen. Mellékesen még megemlítjük, hogy az érintett eljárásokat Winkler a német Császárság bróm- é jódtartalmának megállapítására is felhasználta. Legújabban Winkler súlyanalytikai tanulmányokkal foglalkozik. E tárgykörhöz tartozó „Adalékok a súlyanalysishez" című sorozatos közleményei közül magyar nyelven eddigelé csak két dolgozata jelent meg és pedig „A Kársav meghatározása" és „Kénmeghatározási nyomtatvány" címmel. E közlemény sorozatban a szokásos analytikai műveleteket sok tekintetben új eljárásokkal helyettesíti s a használatos súlyanalytikai módszereket behatóan é kritikailag tanulmányozva, azok hibaforrásait megállapítja é utasítást ad azok kikerülésére is.

Az élelmiszerek é takarmányok chemiájának is akadtak buzgó művelői, kik közül Weiser István tűnt ki több, részben a háborús viszonyokkal összefüggő, dolgozattal. ~~Ezekben a kísérletekben értékes dolgozatoknak egyenként való méltatásától itt eltekintek.~~

T Különösen gyakorlati tekintetben értékes

Miként az alulirott bizottság kötelessége, az előzőkben röviden vázolt irodalmi munkásságok alapján az akadémiai jutalomra

1/.

való kitüntetésre ezerét javaslatot tegyenek a Tekintetes Akadémia elé, nehéz feladatnak kell megfelelnie, mert sok tekintetben egyenlő értékü a' egyenként is az Akadémia teljes elismerésit megérdemlő munkák közöt kell választania. A bizottság Hevesy, Manthner, Sigmond és Winkler tudományos működését tartja a lefolyt cyclusban a legeredményesebbnek és a jutalomra első sorban és egyaránt érdemesnek; mindemellett azt hiszi, hogy a nevezettek közöt Winkler Lajos az, kit a Kitüntetési első sorban illet meg. Nemcsak azért, mert bámulatot keltő szorgalommal, a Kitaibel (és szabatossággal) végzett kisérleti kutatásai az általa müvelt tudományágban, a vízvizsgálat terén, lényeges haladást jelentenek s öt e téren külföldön is elismert első szaktekintélyivé avatták, hanem mert immár három évtizedet meghaladó buzgó és fáradhatlan munkásságával már a jelen cyclust megelőző időszakban is elsőrendü tudományos eredményekkel — legyen elegendő e tekintetben a gázok absorptiójára vonatkozó klasszikus vizsgálataira hivatkoznunk, melyek Bunsen ~~viz~~ meghatározásainak hibáit voltát bizonyították — kiváló érdemeket szerzett. Az aláirott bizottság ezért tisztelettel indítványozza, hogy a Marczibányi-féle pályajutalommal Winkler Lajosnak a vízvizsgálat terén kifejtett tudományos munkássága tüntettessék ki.

Budapesten, 1919 márczius 31-én.

Tékhez vettem: 1919. V. 23.
Fröhlich.

Jelentés a Nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

Az Akadémia Nagyjutalma és a Marczibányi-mellékjutalma a folyó 1919. évben az 1911—1918. évi cyclusban a physikai és a chemiai tudományok köréből megjelent munkák jutalmazására fordítandó.

A III. osztály által kiküldött bizottság jelentését az alábbiakban terjeszti az Akadémia elé:

1. A *physikai* tudományok művelése a mondott évkörben örvendetesen haladt tovább.

A magyarnyelvű és pedig úgy a szigorúan tudományos, mint az ismertető és ismeretterjesztő folyóiratokban, valamint a könyvirodalomban is figyelmet érdemlő számos irodalmi jelenséggel találkozunk, mely arról tanuskodik, hogy e tanok színvonala nálunk folyton emelkedőben, területük pedig növekvőben van. Mindezeknek a munkálatoknak egyenkénti részletes felsorolásától a bizottság itt eltekint; s bár többrendbeli szigorúan tudományos oly kutató dolgozat is van közöttük, amelyek a jutalmazás szempontjából tekintetbe jöhetnek, mint *Tangl Károly*-nak a felületi feszültségre vonatkozó dolgozatai, *Fényi Gyulá*-nak Napmegfigyelései, *Heves György*-nek nagyszámú dolgozatai, melyek a physika és a chemia egymással érintkező határterületéről valók, *Pogány Béla*-nak az igen vékony fémrétegek elektromos és optikai tulajdonságaira vonatkozó dolgozatai és mások munkái mindazonáltal a bizottság itt csak arra szorítkozik, hogy kiemelje *Kövesligethy Radó*nak: „*A földrengési menetgörbe inflexiós pontja és a Bertrand-féle probléma*“ czímű dolgozatát és ajánlja a Tekintetes Osztálynak a Nagyjutalommal leendő kitüntetésre.

E dolgozat az Osztály folyóiratában, a Mathematikai és Természettudományi Értesitő XXXI. kötete 54—76. lapjain, 1914-ben jelent meg és utolsó tagja annak az egész hosszú értekezéssorozatnak, amelyet *Kövesligethy Radó* az elmult két évtized folyamában ugyane folyóiratban tett közzé, mely dolgozatok mind szerzőjüknek a földrengések újabb tanában, ennek elmélete és gyakorlata, valamint alkalmazása körül kifejtett nagyszabású munkálkodásáról tesznek tanuságot.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő kezdeményeztę tulajdonképen Magyarországban a földrengési tanok tudományos művelése meghonositását és az ily megfigyelések rendszeresitését; az ő kezdeményezésére alapittatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési observatorium; e földrengési tanulmányaival kapcsolatosan ő az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára. *Kövesligethy Radó* több fiatal tudományos erőt terelt e térre és igy számos, a földrengéseket kutató magyar értekezésnek lett a szellemi inditója, amelyek közül csak az utolsót emlitjük fel, amely a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és azt mathematikai tekintetben szépen tovább fejleszti: *Egerváry Jenő*: „A seismikus trajektoriákról és az ezekkel kapcsolatos *Bertrand*-féle problémáról“ (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1—18. lap 1917).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési-elméleti kutatások általánosságban véve nem alapulhatnak a feltevésektől való oly aránylagos függetlenségen vagy az oly kevés számú egyszerű hypothesiseken, mint a milyenekkel a physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert a seismologiában mindig több, vagy egyáltalában ismeretlen vagy kevéssé ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny mértékben megnehezíti, bonyolítja és csak nagy óvatosság és körültekintés mellett engedi meg a biztos következtetést; annál inkább kell *Kövesligethy Radó*-nak kitartó működését e fejlődésben lévő tudomány előbbrevitele körül elismernünk, a melyben elért sikereit, szép eredményeit másutt is éppen oly jól ismerik és elismerik, mint nálunk.

2. Az 1911-től 1918-ig terjedő cyclusban nagyobbszámú *chemiai* tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az *általános chemia* terén *Hevesy György* fejtett ki elismerésreméltó munkásságot. Dolgozatait túlnyomórészben külföldi folyóiratokban tette közzé; az Akadémia Math. és Természettud. Értesítőjében is megjelent, az actiniumemanatio oldékonyságának meghatározására, az olvasztott sókban keletkező fémködök természetére, a radioelemek elektrochemiai sajátságaira és az elektromosság vezetésére vonatkozó tanulmányai kiváló részben alapvető

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő kezdeményezte tulajdonképen Magyarországban a földrengési tanok tudományos müvelése meghonositását és az ily megfigyelések rendszeresitését; az ő kezdeményezésére alapittatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési observatorium; e földrengési tanulmányaival kapcsolatosan ő az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára. *Kövesligethy Radó* több fiatal tudományos erőt terelt e térre és igy számos, a földrengéseket kutató magyar értekezésnek lett a szellemi indítója, amelyek közül csak az utolsót említjük fel, amely a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és azt mathematikai tekintetben szépen tovább fejleszti: *Egerváry Jenő*: „A seismikus trajektoriákról és az ezekkel kapcsolatos *Bertrand*-féle problémáról" (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1—18. lap 1917).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési-elméleti kutatások általánosságban véve nem alapulhatnak a feltevésektől való oly arányiagos függetlenségen vagy az oly kevés számú egyszerű hypothesiseken, mint a milyenekkel a physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert a seismologiában mindig több, vagy egyáltalában ismeretlen vagy kevéssé ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny mértékben megnehezíti, bonyolítja és csak nagy óvatosság és körültekintés mellett engedi meg a biztos következtetést; annál inkább kell *Kövesligethy Radó*-nak kitartó működését e fejlődésben lévő tudomány előbbrevitele körül elismernünk, a melyben elért sikereit, szép eredményeit másutt is éppen oly jól ismerik és elismerik, mint nálunk.

2. Az 1911-től 1918-ig terjedő cyclusban nagyobbszámú *chemiai* tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az *általános chemia* terén *Hevesy György* fejtett ki elismerésreméltó munkásságot. Dolgozatait túlnyomórészben külföldi folyóiratokban tette közzé; az Akadémia Math. és Természettud. Értesítőjében is megjelent, az actiniumemanatio oldékonyságának meghatározására, az olvasztott sókban keletkező fémködök természetére, a radioelemek elektrochemiai sajátságaira és az elektromosság vezetésére vonatkozó tanulmányai kiváló, részben alapvető fontosságú új gondolatokat tartalmazó tanulmányok, melyeket a nemzetközi irodalomban is előkelő hely illeti meg.

Az *organikus chemia* körébe tartozó értékes munkálatokkal különösen *Mauthner Nándor* szerzett érdemeket. A Math. és Természettud. Értesitőben és a Magyar Chemiai Folyóiratban megjelent dolgozatok hosszú sorozatával a glycosidák synthesisének tervszerű kiépitésén fáradozik és e vizsgálatok során, melyek számos glycosida szerkezetének megállapitását és synthesisét eredményezték, fontos, nehezen hozzáférhető vegyületfajok előállitására is közöl czélszerű és megbizható eljárásokat.

A *mezőgazdasági chemia* terén különösen *Sigmond Elek* fejtett ki érdemes működést, ki azonkivül, hogy e cyclusban bámulatos termékenységü, a mezőgazdasági chemia legkülönbözőbb ágait felölelő ismeretterjesztő működést fejtett ki, a talajismeret körébe vágó önálló búvárkodásaival is nagyon értékes munkát végzett.

Az *analytikai chemia* körébe tartozó, e cyclusban megjelent közlemények között kiváló helyet foglalnak el *Winkler Lajos*-nak a Gyógyszerészi Közlönyben és német folyóiratokban közzétett dolgozatai. E dolgozatoknak legnagyobb része egy már a jelen cyclust megelőző években felállitott nagy munkatervezetnek rendszeres és következetes kiépitése szolgálatában áll, ugyanis a vizvizsgálat szempontjából fontos módszereknek részben javitását, részben jobb új eljárásokkal való helyettesitését czélozza; e módszerek a megfelelő külföldi szakmunkákban meleg elismerésben részesültek s külföldön is általános használatnak örvendenek. A kérdéses cyclusban megjelent nagyszámú és mind igen becses dolgozata közül csak háromról akarunk külön megemlékezni. Az „Ólom, réz és czink kimutatása és meghatározása vezetett vízben" czimű dolgozat különösen egészségügyi szempontból értékes; a „Salétromsav kimutatása és jodometriás meghatározása és megállapitása a vele szennyezett vízben" általános chemiai szempontból is értékes, mert rendkivül csekély mennyiségü salétromsav (literenként 0·1 mg.) mennyiségi meghatározását engedi meg oly eljárással, mely elvi szempontból is új gondolaton alapszik. „A bróm és jód meghatározása chloridok mellett" czimű értekezésben egész sorát az eljárásoknak ismerteti, melyek közül az alkalmasokat arra értékesitette, hogy a tengervíz jód- és brómtartalmát meghatározza. E vizsgálatok eredménye egyrészt az, hogy most már

Szlontes az 1911. évi

Nagyjuttalommal és

Herzsibányai mellékjuttalom-

sorsok.

a tengervízben foglalt chloridok és bromidok mennyiségének viszonyát pontosan ismerjük, továbbá, hogy a tengervízben a jód, úgy látszik, nem organikus vegyületek alakjában foglaltatik, mint azt *Gautier Armand* állítja, hanem főképen jódsavsó alakjában van jelen. Mellékesen még negemlitjük, hogy az érintett eljárásokat *Winkler* a német kálisók bróm- és jódtartalmainak megállapítására is felhasználta. Legújabban *Winkler* súlyanalytikai tanulmányokkal foglalkozik. E tárgykörhöz tartozó „Adalékok a súlyanalysishez“ czimü sorozatos közleményei közül magyar nyelven eddigelé két dolgozat jelent meg és pedig „A kénsav meghatározása“ és „Kénmeghatározás pyritben“ czímmel. E közleménysorozatban a szokásos analytkai müveleteket sok tekintetben új eljárásokkal helyettesiti s a használatos súlyanalytikai módszereket behatóan és kritikailag tanulmányozva, azok hibaforrásait megállapitja és utasitást ad azok kikiiszöbölésére is.

A bizottság *Hevesy, Mauthner, Sigmond* és *Winkler* tudományos müködését tartja a lefolyt cyclusban a legeredményesebbnek és a jutalomra elsősorban és egyaránt érdemesnek; mindamellett azt hiszi, hogy a nevezettek között *Winkler Lajos* az, kit a kitüntetés elsősorban illet meg. Nemcsak azért, mert bámulatot keltő szorgalommal, kitartással és szabatossággal végzett kisérleti kutatásai az általa müvelt tudományágban, a vizvizsgálat terén, lényeges haladást jelentenek s őt e téren külföldön is elismert első szaktekintélylyé avatták, hanem mert immár három évtizedet meghaladó buzgó és szakadatlan munkásságával már a jelen cyclust megelőző időszakban is elsőrendü tudományos eredményekkel — legyen elegendő e tekintetben a gázok absorptiójára vonatkozó classikus vizsgálataira hivatkoznunk, melyek Bunsen meghatározásainak hibás voltát bizonyitották — kiváló érdemeket szerzett. Az alulirott bizottság ezért tisztelettel indítványozza, hogy a *Marczibányi*-féle mellékjutalommal *Winkler Lajos*-nak a vizvizsgálat terén kifejtett tudományos munkássága tüntettessék ki.

Budapest, 1919 április hó 18-án.

Ilosvay Lajos r. t.,
mint bizottsági elnök.

Rybár István l. t.,
mint bizottsági jegyző.

Fröhlich Izidor r. t.,

Schuller Alajos r. t.,

Buchböck Gusztáv l. t.,
bizottsági tagok.

Revideálta: 1919. V. 23.
Fröhlich

l. 1919 V. 29. Ilosvay

Jelentés

a Nagyjutalom és a Marczibányi-féle mellékjutalom tárgyában.

Tisztelt Osztály!

Az Akadémia nagyjutalma és Marczibányi-féle mellékjutalma a folyó 1919. évben az 1911-18 évi ~~XVIII~~ czyclusban a physikai és a chemiai tudományok köréből megjelent munkákra esik.

A physikai tudományok művelése a mondott évkörben örvendetesen haladt tovább. A magyar nyelvű, és pedig úgy a, szigorúan tudományos, mint az ismertető és ismeretterjesztő folyóiratokban valamint a könyvirodalomban is figyelmet érdemlő számos irodalmi jelenséggel találkozunk, mely arról tanuskodik, hogy e tanok szén vonala nálunk folytonemelkedőben, területük pedig növekvőben van.

Mindezeknek a munkálatoknak egyenkénti, részletes felsorolásától a bi zottság itt eltekint; s bár több rendbeli szigorúan tudományos olyan kutató dolgozat is van közöttük, a melyek a jutalmazás szempontjából tekintetbe jöhetnek, a bizottság mégis itt csak erre a szorítkozik, hogy kiemelje Stöves Lipthay Rudolf-nak: „A földrengési mehetgörbe inflexiós pontja és a Bertrand-féle probléma czímű dolgozatát és ajánlja a Tekintetes Osztály nak a Nagyjutalommal leendő kitüntetésére.

E dolgozat az Osztály folyóiratában, a Mathematikai és Természettudományi Értesítő" XXXI kötete 54-76 lapjain jelent meg és utolsó tagja annak az egész hasznú értekezés-sorozatnek a melyet Stöves Lipthay Rudolf az elmúlt két évtized folyamában ugyane folyóiratban tett közzé, mely dolgozatok mind szerzőjének a földrengések ujabb tanában, ennek elmélete és gyakorlata valamint alkalmazása körül kifejtett magasabbszabású munkálkodá sáról tesznek tanuságot.

Nem hagyhatják említés nélkül hogy a kezdeményezete talajdonképpen Ma gyarországban a földrengési tanok tudományos művelése megkönnyitá sát és az ily megfigyelések rendszeresitését, az ő kezdeményezésére alapit tatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi egyetemi földrengési obszervatorium; e földrengési tanulmányaival képesitésében az Asso ciation Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára: Stöves Lipthay Rudolf több szoros fiatal tudományos erőt tarott e téren és igy számos,

a földrengéseket

a földrengéseket kutató magyar értekezésnek lett a szellemi indítója, a melyek közül csak az utolsót említjük fel, a mely a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és azt matematikai tekintetben szépen tovább fejleszti: Egerváry Jenő: „A seismikus traiectoriákról és az ezekkel kapcsolatos Bertrand-féle problémáról" (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1–18. lap, 1917.).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési elméleti kutatások általános, sában véve nem alapulhatnak a feltevésektől való olyan irányban lineáris függet- lenségen vagy az oly kevés számú egyszerű hypothesiseken, mint a milyenek- kel az ~~matematikai~~ physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert a seismologiában mindig több, vagy egyáltalában ismeretlen vagy kevéssé ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny mér- tékben megnehezíti és bonyolítja; F annál inkább kell Kövesligethy Radó- nak kitartó működését a fejlődésben levő tudomány előbbre vitele körül el- ismernünk, a melyben elért sikereit, szép eredményeit másutt is éppen olyan- merjük mint mi magunk.

F Az okok nagy óvatos- sággal való körültekintés mel- lett engedik meg a bizta- kozástetését.

ígig. III. 23.

Javaslat:

a M. T. Akadémia Nagyjutalma
és Mercsi bányái-féle mellékjutalma
tárgyában
a bizottság elé terjesztendő"!

(A physikai és a chemiai tu-
dományok köréből:

Klösvay Lajos r. t. másodchemikus és
Fröhlich Izidor r. tag jelentései.)

M. T. Akadémia III. Osztálya: Nagy Jutalmi és Horváth-Gyula mellékjutalmi bizottságnak a physikai tudományok köréből jutalmazandó művekről szóló jelentésének rövid vázlatos fogalmazványa.

1919. évi márczius hó ... án

Tisztelt Osztály!

A physikai tudományok művelése az 1917-18 évkörben is örvendetesen haladt tovább. Egyre magyar nyelvű színvonalon tudományos, mint ismertető jellegű folyóiratokban valamint a könyvirodalomban is számos figyelmet érdemlő irodalmi jelenséggel találkozunk, mely bizonyítja, hogy e tanok színvonala nálunk folytonosan emelkedőben, területük pedig növekvőben van.

Mindezeknek a munkálatoknak egyenkénti, részletes felsorolásától a bizottság eltekint; s bár több rendbeli igen tudományos, kutatódolgozat van közöttük, a melyek (a jutalmazás nézőpontjából) a tudományt előmozdító, illetőleg az elért eredményeket illetőleg érvényesek a mellett, tekintetbe jöhetne a Fizikai Szemle (csak) czímű folyóirat, mely az Osztály folyóiratában, a Mathematikai és Természettudományi Értesítő-ben jelent meg, és ezt ajánlja a Tisztelt Osztálynak a Nagy Jutalom II. Osztály 54-ik füzetében jelent meg. és ezt ajánlja a Tisztelt Osztálynak a Nagy Jutalom" 10. XXXI. kötete

E munkálat tartalmát czíme jelzi nagyon; de helyes értékelésére nézve meg kell jegyeznünk, hogy ez egy egész hosszú értekezés-sorozat utolsó tagja, a mely dolgozatok mindegyikében jelentek meg a szerző" fentemlített Értesítőben jelentek meg a szerző" jének a földrengések tanában, ennek elmélete és gyakorlata valamint alkalmazása körében közölt nagyszabású munkálkodásáról tesznek tanuságot. Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő alapította a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési obszervatoriumot, hogy ő tanulmányaival kapcsolatban az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának fő tárgya, hogy magyarországi, a földrengéseket kutató magyar nyelvű értekezéseknek szellemi indítója, a melyek közül itt csak az utolsót szabadjon felemlíteni, a mely a jutalmazásra ajánlatban a legszorosabb kapcsolatban áll és azt némileg tovább fejleszti: Egenvárgy Jenő": A seismikus trajectoriákról és ezekkel kapcsolatos Bertrand-féle problémáról (Math. és Physikai Lapok, XXVI. kötete 1-... füzetei 1917.

A bizottság különösen emeli, hogy a földrengési elméleti kutatásoknál általában nagyban véve nem végezhetők oly arányban független jellegű, a milyennel az elméleti physikai fejtegetéseknél, mint a seismologiában mindig több ismeretlen tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot csak nagy fokban megnehezíti; annál inkább kell Kövesligethy Radónak működését és elért eredményeit elismerni, a melyeket mésuth megyében egy jól vezetett mint nálunk.

Fizikai Szemle

összefügg"

az elmúlt két évtized folyása alatt

kezdeményezte tulajdonképpen Magyarországban a földrengési tanulmányok mechanizálását és az ehhez tartozó megfigyelések rendszeresítését." munkálatok közül

vagy az oly kevésbé egyszerű hypothesis alapulvételével

a feltevésekből való

legtöbbjei vagy kétségtelenül vagy kétségtelenül vagy kétségtelenül kitartó

vagy kevésbé ismert

1919. III. 14

F Kövesligethy Radó elméleti és gyakorlati értekezései a földrengéstanról körből, tovább

* a melyekben az általa (kigondolt) alkalmazott eljárás további kutatásainak kiindulási pontját képezték; de sa-

widdhalol

Jelentés a Nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról

Az Akadémia Nagyjutalma és a Marczibányi-mellékjutalma a folyó, 1919. évben az 1911—1918. évi cyclusban a physikai és a chemiai tudományok köréből megjelent munkák jutalmazására fordítandó.

A III. osztály által kiküldött bizottság jelentését az alábbiakban terjeszti az Akadémia elé:

1. A *physikai* tudományok művelése a mondott évkörben örvendetesen haladt tovább.

A magyarnyelvű és pedig úgy a szigorúan tudományos, mint az ismertető és ismeretterjesztő folyóiratokban, valamint a könyvirodalomban is figyelmet érdemlő számos irodalmi jelenséggel találkozunk, mely arról tanuskodik, hogy e tanok színvonala nálunk folyton emelkedőben, területük pedig növekvőben van. Mindezekneka munkálatoknak egyenkénti részletes felsorolásától a bizottság itt eltekint; s bár többrendbeli szigorúan tudományos oly kutató dolgozat is van közöttük, amelyek a jutalmazás szempontjából tekintetbe jöhetnek, mint *Tangl Károly*-nak a felületi feszültségre vonatkozó dolgozatai, *Fényi Gyulá*-nak Napmegfigyelései, *Heves György*-nek nagyszámú dolgozatai, melyek a physika és a chemia egymással érintkező határterületéről valók, *Pogány Béla*-nak az igen vékony fémrétegek elektromos és optikai tulajdonságaira vonatkozó dolgozatai és ~~más-ak munkái~~, mindazonáltal: a ~~bizottság itt csak arra szorítkozik, hogy kiemelje~~ *Kövesligethy Radó*nak: „~~*A földrengési menetgörbe inflexiós pontja és a Bertrand-féle probléma*~~“ című dolgozatát és ajánlja a Tekintetes Osztálynak a ~~Nagyjutalommal leendő kitüntetésre~~.

E dolgozat az Osztály folyóiratában, a Mathematikai és Természettudományi Értesítő XXXI. kötete 54—76. lapjain, 1914-ben jelent meg és utolsó tagja annak az egész hosszú értekezéssorozatnak, amelyet *Kövesligethy Radó* az elmult két évtized folyamában ugyane folyóiratban tett közzé, mely dolgozatok mind szerzőjüknek a földrengések újabb tanában, ennek elmélete és gyakorlata, valamint alkalmazása körül kifejtett nagyszabású munkálkodásáról tesznek tanuságot.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő kezdeményezte tulajdonképen Magyarországban a földrengési tanok tudományos művelése meghonosítását és az ily megfigyelések rendszeresítését; az ő kezdeményezésére alapíttatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési observatorium; e földrengési tanulmányaival kapcsolatosan ő az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára *Kövesligethy Radó* több fiatal tudományos erőt terelt e térre és így számos, a földrengéseket kutató magyar értekezésnek lett a szellemi indítója, amelyek közül csak az utolsót említjük fel, amely a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és azt mathematikai tekintetben szépen tovább fejleszti: *Egerváry Jenő*: „A seismikus trajektoriákról és az ezekkel kapcsolatos *Bertrand*-féle problémáról“ (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1—18. lap 1917).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési-elméleti kutatások általánosságban véve nem alapulhatnak a feltevésektől való oly aránylagos függetlenségen vagy az oly kevés számú egyszerű hypothesiseken, mint a milyenekkel a physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert e seismologiában mindig több, vagy egyáltalában ismeretlen vagy kevéssé ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny mértékben megnehezíti, bonyolítja és csak nagy óvatosság és körültekintés mellett engedi meg a biztos következtetést; annál inkább kell *Kövesligethy Radó*-nak kitartó működését e fejlődésben lévő tudomány előbbrevitele körül elismernünk, a melyben elért sikereit, szép eredményeit másutt is éppen oly jól ismerik és elismerik, mint nálunk.

2. Az 1911-től 1918-ig terjedő cyclusban nagyobbszámú *chemiai* tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az *általános chemia* terén *Hevesy György* fejtett ki elismerésreméltó munkásságot. Dolgozatait túlnyomórészben külföldi folyóiratokban tette közzé, ~~az Akadémia Math. és Természettud. Értesítőjében is megjelent, az actiniumemanatio oldékonyságának meghatározására, az olvasztott sókban keletkező fémködök ter-~~

szerzőjüknek a földrengések újabb tanában, ennek elmélete és gyakorlata, valamint alkalmazása körül kifejtett nagyszabású munkálkodásáról tesznek tanuságot.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő kezdeményezte tulajdonképen Magyarországban a földrengési tanok tudományos művelése meghonositását és az ily megfigyelések rendszeresitését; az ő kezdeményezésére alapittatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési observatorium; e földrengési tanulmányaival kapcsolatosan ő az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára *Kövesligethy Radó* több fiatal tudományos erőt terelt e térre és igy számos, a földrengéseket kutató magyar értekezésnek lett a szellemi indítója, amelyek közül csak az utolsót említjük fel, amely a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és azt mathematikai tekintetben szépen tovább fejleszti: *Egerváry Jenő*: „A seismikus trajektoriákról és az ezekkel kapcsolatos *Bertrand*-féle problémáról" (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1—18. lap 1917).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési-elméleti kutatások általánosságban véve nem alapulhatnak a feltevésektől való oly arányiagos függetlenségen vagy az oly kevés számú egyszerű hypothesiseken, mint a milyenekkel a physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert e seismologiában mindig több, vagy egyaltalában ismeretlen vagy kevéssé ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny mértékben megnehezíti, bonyolítja és csak nagy óvatosság és körültekintés mellett engedi meg a biztos következtetést; annál inkább kell *Kövesligethy Radó*-nak kitartó működését e fejlődésben lévő tudomány előbbrevitele körül elismernünk, a melyben elért sikereit, szép eredményeit másutt is éppen oly jól ismerik és elismerik, mint nálunk.

2. Az 1911-től 1918-ig terjedő cyclusban nagyobbszámú *chemiai* tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az *általános chemia* terén *Hevesy György* fejtett ki elismerésreméltó munkásságot. Dolgozatait túlnyomórészben külföldi folyóiratokban tette közzé, ~~az Akadémia Math. és Természettud. Értesítőjében is megjelent, az actiniumemanatio oldékonyságának meghatározására, az olvasztott sókban keletkező fémködök természetére, a radioelemek elektrochemiai sajátságaira és az elektromosság vezetésére vonatkozó tanulmányai kiváló,~~ részben alapvető fontosságú új gondolatokat tartalmazó tanulmányok, melyeket a nemzetközi irodalomban is ~~előkelő hely illeti meg~~.

Az *organikus chemia* körébe tartozó értékes munkálatokkal különösen *Mauthner Nándor* szerzett érdemeket. ~~A Math. és Természettud. Értesítőben és a Magyar Chemiai Folyóiratban megjelent dolgozatok hosszú sorozatával~~ a glycosidák synthesisének tervszerű kiépítésén fáradozik és e vizsgálatok során, melyek számos glycosida szerkezetének megállapítását és synthesisét eredményezték, fontos, nehezen hozzáférhető vegyületfajok előállítására is közöl czélszerű és megbizható eljárásokat.

2. A *mezőgazdasági chemia* terén különösen *Sigmond Elek* fejtett ki érdemes működést, ki azonkívül, hogy e cyclusban bámulatos termékenységű, a mezőgazdasági chemia legkülönbözőbb ágait felölelő ismeretterjesztő működést fejtett ki, a talajismeret körébe vágó önálló búvárkodásaival is nagyon értékes munkát végzett.

3. Az *analytikai chemia* körébe tartozó, e cyclusban megjelent közlemények között kiváló helyet foglalnak el *Winkler Lajos*-nak a Gyógyszerészi Közlönyben és német folyóiratokban közzétett dolgozatai. E dolgozatoknak legnagyobb része egy már a jelen cyclust megelőző években felállított nagy munkatervezetnek rendszeres és következetes kiépítése szolgálatában áll, ugyanis a vízvizsgálat szempontjából fontos módszereknek részben javítását, részben jobb új eljárásokkal való helyettesítését czélozza; e módszerek a megfelelő külföldi szakmunkákban meleg elismerésben részesültek s külföldön is általános használatnak örvendenek. A kérdéses cyclusban megjelent nagyszámú és mind igen becses dolgozata közül csak háromról akarunk külön megemlékezni. Az „Ólom, réz és czink kimutatása és meghatározása vezetett vízben" czímű dolgozat különösen egészségügyi szempontból értékes; a „Salétromsav kimutatása és jodometriás meghatározása és megállapítása a véle szennyezett vízben" általános chemiai szempontból is értékes, mert rendkivül csekély mennyiségű salétromsav (literenként 0·51 mg.) mennyiségi meghatározását engedi meg oly eljárással, mely elvi szempontból is új gondolaton alapszik. „A bróm és jód meghatározása chloridok mellett" czímű értekezésben egész sorát az eljárásoknak ismerteti, melyek közül az alkalmasokat arra értékesítette, hogy a tengervíz jód- és brómtartalmát meghatározza. E vizsgálatok eredménye egyrészt az, hogy most már

Jelentés az [illegible] évre ese-
dékes nagyjutalom és Bereczki
Bányi-féle emlékjutalom
tárgyában.

Bár a bizottság teljesen elismeri a felemlített búvárok törekvéseinek komolyságát és elért eredményeinek érdekes megismerésében kifejtett buzgalmát, nem tarthatják kielégítőnek, hogy ezek a munkálatokban legnagyobb részt orosznál a kedvezőtlen körülményekkel fogva, a melyeket az utolsó öt esztendő háború és egyéb akadályai okoztak

oorsztágban lefolyt háborús eseményekkel fogva. Ezért a bizottság ennek a cikkelynek keretében tervezett sokoldalú tanulmányozását csak részben tekintheti, s nincs abban a helyzetben, hogy a tengerfenék e cikkelyébe eső minden részletét akár a Nap, akár a Hold vonzásával kapcsolatban keletkező kilengéseire nézve, hogy a nevezettek körül bármelyikének is.

Ezért javasolja a bizottság, hogy az ez évben esedékes ötödik jutalmat az Akadémia ne adja ki.

a tengervízben foglalt chloridok és bromidok mennyiségének viszonyát pontosan ismerjük, továbbá, hogy a tengervízben a jód, úgy látszik, nem organikus vegyületek alakjában foglaltatik, mint azt *Gautier Armand* állítja, hanem főképen jódsavsó alakjában van jelen. Mellékesen még megemlítjük, hogy az érintett eljárásokat *Winkler* a német kálisók bróm- és jódtartalmainak megállapítására is felhasználta. Legújabban *Winkler* súlyanolytikai tanulmányokkal foglalkozik. E tárgykörhöz tartozó „Adalékok a súlyanalysishez“ című sorozatos közleményei közül magyar nyelven eddigelé két dolgozat jelent meg, és pedig „A kénsav meghatározása“ és „Kénmeghatározás pyritben“ címmel. E közleménysorozatban a szokásos analytikai műveleteket sok tekintetben új eljárásokkal helyettesíti s a használatos súlyanalytikai módszereket behatóan és kritikailag tanulmányozva, azok hibaforrásait megállapítja és utasítást ad azok kiküszöbölésére is.

A bizottság *Hevesy*, *Mauthner*, *Sigmond* és *Winkler* tudományos működését tartja a lefolyt cyclusban a legeredményesebbnek és a jutalomra elsősorban és egyaránt érdemesnek; mindamellett azt hiszi, hogy a nevezettek között *Winkler Lajos*

[illegible] tekintetben, a mennyiben abban a tengervízben a [illegible] e chlorokban oly mennyiségek akar a bromokban, akar a mellékjódtartalmunkat képező kitüntetésre ajánlhassa, hogy a nevezettek közül bármelyiknek is.

Ezért javasolja a bizottság, hogy az ez évben esedékes ellenőri jutalmat az Akadémia ne adja ki.

a tengervízben foglalt chloridok és bromidok mennyiségének viszonyát pontosan ismerjük, továbbá, hogy a tengervízben a jód, úgy látszik, nem organikus vegyületek alakjában foglaltatik, mint azt *Gautier Armand* állítja, hanem főképen jódsavsó alakjában van jelen. Mellékesen még megemlítjük, hogy az érintett eljárásokat *Winkler* a német kálisók bróm- és jódtartalmainak megállapítására is felhasználta. Legújabban *Winkler* súlyanolytikai tanulmányokkal foglalkozik. E tárgykörhöz tartozó „Adalékok a súlyanalysishez“ című sorozatos közleményei közül magyar nyelven eddigelé két dolgozat jelent meg, és pedig „A kénsav meghatározása“ és „Kénmeghatározás pyritben“ címmel. E közleménysorozatban a szokásos analytikai műveleteket sok tekintetben új eljárásokkal helyettesíti s a használatos súlyanalytikai módszereket behatóan és kritikailag tanulmányozva, azok hibaforrásait megállapítja és utasítást ad azok kiküszöbölésére is.

A bizottság *Hevesy*, *Mauthner*, *Sigmond* és *Winkler* tudományos működését tartja a lefolyt cyclusban a legeredményesebbnek és a jutalomra elsősorban és egyaránt érdemesnek; mindamellett azt hiszi, hogy a nevezettek között *Winkler Lajos* az, kit a kitüntetés elsősorban illet meg. Nemcsak azért, mert bámulatot keltő szorgalommal, kitartással és szabatossággal végzett kísérleti kutatásai az általa művelt tudományágban, a vízvizsgálat terén, lényeges haladást jelentenek s őt e téren külföldön is elismert első szaktekintélylyé avatták, hanem mert immár három évtizedet meghaladó buzgó és szakadatlan munkásságával már a jelen cyclust megelőző időszakban is elsőrendű tudományos eredményekkel — legyen elegendő e tekintetben a gázok absorptiójára vonatkozó classikus vizsgálataira hivatkoznunk, melyek Bunsen meghatározásainak hibás voltát bizonyították — kiváló érdemeket szerzett. Az alulírott bizottság ezért tisztelettel indítványozza, hogy a *Marczibányi*-féle mellékjutalommal *Winkler Lajos*-nak a vízvizsgálat terén kifejtett tudományos munkássága tüntettessék ki.

Budapest, 1919 április hó 18-án.

Ilosvay Lajos r. t.,
mint bizottsági elnök.

Rybár István l. t.,
mint bizottsági jegyző.

Fröhlich Izidor r. t.,

Schuller Alajos r. t.,

Buchböck Gusztáv l. t.,
bizottsági tagok.

Jelentés a Nagyjutalomról és a Marcibányi-mellékjutalomról

Az Akadémia Nagyjutalma és a Marcibányi-mellékjutalma a folyó 1919 évben az 1911–1918-évi cyklusban a physikai és a chemiai tudományok köréből megjelent munkák jutalmazására fordítandó.

A II. osztály által kiküldött bizottság ~~a jutalma~~ ~~zására vonatkozó~~ jelentését az alábbiakban terjeszti az Akadémia elé:

1). A physikai tudományok művelése a mondott időkörben örvendetesen halad tovább

A magyar nyelvű és pedig úgy a szigorúan tudományos, mint az ismertető és ismeretterjesztő folyóiratokban, valamint a könyvirodalomban is figyelmet érdemlő számos irodalmi jelenséggel találkozunk, mely arról tanuskodik, hogy e tanok szinvonala nálunk folytonemelkedőben, területük pedig növekvőben van. Mindezeknél a munkálatoknak egyenkénti részletes felsorolásától a bizottság itt eltekint; e bár többrendbeli szigorúan tudományos oly kutató dolgozat is van közöttük, a melyek a jutalmazás szempontjából tekintetbe jöhetnek, mint Tangl Károly[1] felületi feszültségre vonatkozó dolgozatai, Tényi Gyulának Napmegfigyelései, Hevesy György nek nagyszámu dolgozatai, melyek a physika és a chemia egymással érintkező határterületéről valók, Pogány Béla-nak igen sokoldalu fénytörésegek elektromos és optikai (munkái) tulajdonságaira vonatkozó dolgozatai[2], mindazonáltal Fés másoké: a bizottság itt csak arra szoritkozik, hogy kiemelje Konkoly Thaló-nak: „A földrengési menetgörbe inflexiós pontja és a Bertrand-féle probléma" czimü dolgozatát és ajánlja a Tekintetes Osztálynak a Nagyjutalommal leendő kitüntetését.

E dolgozat az Osztály folyóiratában, a Mathematikai és Természettudományi Értesitő XXXII. kötete 54-76-lapjain, 1914-ben, jelent meg és utolsó lapja annak az egész korszaki cikkeresés-sorozatnak, a melyet Kövesligethy Radó az elmult két évtized folyamában ugyane folyóiratban tett közzé, mely dolgozatok mind szerzőjüknek a földrengések ujabb tanában, ennek elméletében és gyakorlata, valamint alkalmazása körül kifejtett nagyszabásu munkálkodásáról tesznek tanuságot.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy ő kezdeményezte tulajdonképpen Magyarországban a földrengési tanok tudományos müvelése meghonositását és az ily megfigyelések rendszeresitését; az ő kezdeményezésére alapitatott a most is vezetése alatt álló budapesti egyetemi földrengési obszervatórium, e földrengési tanulmányaival kapcsolatosan ő az Association Internationale de Sismologie állandó bizottságának főtitkára. Kövesligethy Radó több fiatal tudományos erőt terelt e térre és igy számos, a földrengéseket kutató magyar érdekkeresnek lett a szellemi inditója, a kiknek közül csak az utolsót említjük fel, a ki a jutalmazásra ajánlott dolgozattal a legszorosabb kapcsolatban áll és az ő mathematikai tekintetben szépen tovább fejlesztő: Egerváry Jenő: „A szeismikus trajektóriákról és az erekkel kapcsolatos Bertrand-féle problémáról" (Mathematikai és Physikai Lapok XXVI. kötete 1-18 lap 1917).

A bizottság még megjegyzi, hogy a földrengési-elméleti kutatások általánosságban vége nem alapulhatnak a feltevésektől való oly szigoru függetlenségen vagy az oly kevés számu egyszerü hypothesiseken, mint a milyenekkel a physikai elméletek legtöbbje beérheti; mert a seismologiában mindig több, vagy egyáltalában ismeretlen vagy kevésre ismert tényezővel és befolyással állunk szemben, mely az ily vizsgálatot jelentékeny

mértékben megnehezíti, bonyolítja és csak nagy óvatosság és körültekintés mellett engedi meg a biztos következtetést; annál inkább kell Kövesligethy Radó-nak kitartó munkásságát a fejlődésben lévő tudomány előbbre vitele körül elismernünk, a melyben eléri sikereit, (és elismerik) szép eredményeit másutt is éppen oly jól ismerik), mint nálunk.

2). Az 1911-től 1918-ig terjedő cyclusban nagyobbszámú chemiai tárgyú dolgozat jelent meg, melyek közül csak a legkiválóbbakról kívánunk röviden megemlékezni.

Az általános chemia terén Pfeifer Ignácz fejtett ki elismerésre méltó munkásságot. Dolgozatait különböző részben külföldi folyóiratokban tette közzé; az Akadémia Math. és Természettud. Értesítőjében is megjelent az actinuranalkali oldékonyságának meghatározására, az olvadt sókban keletkező színképek természetére, a radioelemek electrochemiai sajátságaira és az electromosság vezetésére vonatkozó tanulmányai kiválók, részben alapvető fontosságú új gondolatokat tartalmaznak, melyeket a nemzetközi irodalomban is előkelő hely illet meg.

Az organikus chemia körébe tartozó értékes munkálatokkal különösen Mauthner Sándor szerves vegyületekkel ~~foglalkozik~~ a Math. és Természettud. Értesítőben és a Magyar Chemiai Folyóiratban megjelent dolgozatok hosszú sorozatával a glycosiolák synthesisének tervszerű kiépítésén fáradozik és e vizsgálatok során, melyek számos glycosida szerkezetének megállapítását és synthesisét eredményezték, fontos, nehezen hozzáférhető vegyületfajok előállítására is követ követ szerű és megbízható eljárásokat.

Az ásványtani chemia körébe tartozó, e cyclusban megjelent

közleményeik között kiváló helyet foglalnak el Winkler Lajos-nak a vízgyorsítási közönyben és német folyóiratokban közölt dolgozatai. E dolgozatoknak legnagyobb része egy már a jelen cyklust megelőző évtizedben felállított nagy munkaterveretnek rendszeres és körültekintő kiépítése szolgálatában áll, (nagyanis) a vízvizsgálat szempontjából fontos mérőszerelmek részben javítását, részben jobb új eljárásokkal való helyettesítését célozva; e mérések a megfelelő külföldi szakmunkákban meleg elismerésben részesültek a külföldi és általános használatnak örvendenek. A kérdéses cyklusban megjelent nagyszámú és mindig igen becses dolgozata közül csak kárunkról akarunk külön megemlékezni. Az „Ólom, vas és cink kimutatása és meghatározása vezetett vízben" című dolgozat különösen egészségügyi szempontból értékes; a „Salétromsav kimutatása és jodometriás meghatározása a vele szennyezett vízben" általános chemiai szempontból is értékes, mert rendkívül csekély mennyiségű" salétromsav (literenként 0·01 mg) mennyiségi meghatározását engedi meg oly eljárással, mely elvi szempontból is új gondolatra alapszik. „A bróm és jód meghatározása chloridok mellett" című értekezésében egész sorát az eljárásoknak ismerteti, amelyek közül az alkalmasokat arra ítéltetik, hogy a tengervíz jód- és bróm tartalmának meghatározására. E vizsgálatok eredménye egyrészt az, hogy most már a tengervízben foglalt chloridok és bromidok mennyiségének viszonyát pontosan ismerjük, továbbá, hogy a tengervízben a jód, úgy látszik, nem organikus vegyületek alakjában foglaltatik, mint az Gautier Armand áll. tja, hanem főképpen jódsavas alakjában van jelen. Mellékesen még megemlítjük, hogy az érintett eljárásokat Winkler a német kálisók bróm- és jódtartalmának megállapítására is felhasználta. Legujabban Winkler súlyanalytikai tanulmányokkal foglalkozik. E tárgykörbe tartozó „Adalékok a súlyanalysishez" című sorozatos közleményei közül magyar nyelven eddig két dolgozat jelent meg és pedig „A kénsav meghatározása" és „Kénmeghatározás pyritben" címmel.

E közlemény tárgyában a szokásos analytikai műveleteket oly tekintetben uj eljárásokkal helyettesíti és használatos sulyanalytikai módszereket behatóan és kritikailag tanulmányozva, azok hibaforrásait megállapítja és utasitást ad azok kikerülésére is.

A bizottság Slovay, Mauthner, Sigmund és Winkler tudományos működését tartja a lefolyt ciklusban a legeredményesebbnek és a jutalomra elsősorban és egyaránt érdemesnek, midőn ajánlatba hozza, hogy a nevezettek közül Winkler Lajos az, kit a kitüntetés elsősorban illet meg. Ő az, ki páratlan, mert bámulatot keltő szorgalommal, kitartással és szabatossággal végzett kisérleti kutatásai az általa művelt tudományágban, a vízvizsgálat terén, lényeges haladást jelentenek s ő e téren külföldön is elismert első szaktekintélylyé avatták, kinek mert immár három évtizedet meghaladó buzgó és szakadatlan munkásságával már a jelen cyclust megelőző időszakban is elsőrendü tudományos eredményekkel — legyen elegendő e tekintetben a gázok absorptiójára vonatkozó klasszikus vizsgálataira hivatkoznunk, melyek Bunsen meghatározásainak hibás voltát bizonyították — kiváló érdemeket szerzett. Az alulirott bizottság ezért tisztelettel indítványozza, hogy a Államvitányi-féle mellékjutalmat Winkler Lajos-nak a vizvizsgálat terén kifejtett tudományos munkássága tüntessék ki.

Budapesten, 1919. április hó 18-án

Slovay Lajos r. t.,
mint bizottsági elnök

Rybár István l. t.,
mint bizottsági jegyző

Fröhlich Izidor r. t.,

Schuller Alajos r. t.,

Buchtöck Gusztáv l. t.,

bizottsági tagok.

Rev. Fröhlich. 1919. IV. 22.

Bizottsági

Jelentés

a Nagyjutalom és a

Marschibányi-féle melléki

jutalom

kérdésében.

11

1913

Tekintetes Osztály!

Mélyen tisztelt Tagtársaim!

Utoljára is kérjem a sorsban gyötrő bizalmamat arra kérve kérlelem őket, hogy a körülmények rejtélyes viszonyaiban s abban a rám nézve annyira lesújtó kényszerhelyzetben, legnagyobb sajnálatomra, elhatározni működésében sem vehessek részt. Ahidőn ezt a Tek. Osztálynak tudomására hozni szerencsém tiszteletteljesen tartom, megragadom az alkalmat, hogy mélyen tisztelt tagtársaimnak mindnyájuk és barátságukért, melyben megajándékozni kegyesek voltak, szívem mélyéből mondjak hálás köszönetet s egyben kérjem, hogy barátságukban továbbra is kitüntetni, majdan pedig szíves emlékezetükben tartani szeressenek.

A Tek. Osztálynak és mélyen tisztelt tagtársaimnak

Budapesten, 1914. X. 14.

kiválóan tisztelő híve

Id. Dr. Entz Géza

12

1919

Pozsony, 1914. x. 14.

Kedves Barátom!

Tiszteletem vitték, hogy légy szíves az Ősfélyhez
ünnepet mielőbb sorainak az Ősfélyjáték elő-
terjeszteni. – Ön természetesen nem vehetek részt
a nagygyűlésen. Attól az Ősfélyelnök válasz-
tásról illeti, arról tisztem, hogy a legidősebb
v. tagok közül (Szily, Vrenner, Schutter,
Horváth) egyikének ajánlatát vévé tekintsem, akiket
Horváth Gizára lehetne ajánlani, akkor
ő is örömmel legyen más. A többi v. tagok
közül én Tlasovayra és Lenhossékre gondolok.
Tő lenne, ha Szilyvel s talán más okkal
is előbb egyet értenének s a tagokat intéz-
nád.

szívélyes üdvözlettel

tisztelő örömmel hívod

Ent. Ferenc

12

1819

Szíves közlem: 1919. XI. 5. Fröhlich.

Franklin-Társulat

Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda Budapesten.

M. kir. postatakarékpénztári
cheque-számla: 130. sz.
Telefon: 72-41, 72-42, 72-43.

Budapest, 1919. november 4.

Méltóságos Dr. Fröhlich Izidor úrnak

mint a M. Tud. Akadémia III. oszt. titkárának

Budapest.

Szives fölszólitása folytán van szerencsénk közölni, hogy a Math. és Természettud. Értesitőből cca 8 ivnyi, a Hell Miksa emlékezete cimü műből pedig cca 10 ivnyi szedés áll együtt. A szedés további együtt tartásáért, úgyszintén az eddig elmult időre is, őrzési dijat fogunk fölszámitani.

E közlésünk szives tudomásul vételét kérve, vegyunk

kiváló tisztelettel

FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

Franklin nyomda jelentése.

13

1919.

MAGYAR TUDOMÁNYOS

AKADÉMIA

635.

Kiirt ezikk

a M.Tud.Akadémia Igazgató-tanácsának 1919.október 23-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

25. A pénzügyi helyzetre való tekintettel,kimondja az Igazgató-Tanács,hogy kéziratok további intézkedésig sajtó alá nem adathatnak és szükségesnek tartaná,hogy az előadók,minthogy a bizottságok működése is szünetel [illegible]vadalmazásba ne részesedjenek. A mennyiben az osztályok nyomdai munkában lévő kéziratoknak további kiszedését vagy egyes előadók fizetésének folyósitását szükségesnek tartják,külön jelentésben részletes és indokolt javaslattal forduljanak az elnökséghez.

Fleischl
főtitkár.

a III. Osztálynak.

M. Tud. Akadémia III. oszt.
1919 XI. 17-iki ülésén.

Igazgatósági tanács

átirata.

Előterjesztés

Mágocsy-Dietz Sándor r. t. előterjeszti

Dr Györffy István vendéglészéről

Iker sziklevelés jegenyefenyő-csemeték.

cimü dolgozatot.

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1919.

FINIS

VEGE